

Fokus på unga

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2013/14:191 Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande samt fyra motioner med sammanlagt 24 motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. Därtill behandlar utskottet sammanlagt 22 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2013 som behandlar ungdomsfrågor inom ramen för utskottets beredningsområde.

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar mellan 13 och 25 år, nämligen att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Det nya målet ska ersätta de nuvarande målen för ungdomspolitik.

Ungdomspolitikerna föreslås vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid. Regeringen föreslår vidare att riksdagen godkänner att de fem huvudområden för analys, samordning och redovisning av politiken som finns inom ungdomspolitikerna i dag inte längre ska gälla.

I propositionen redovisar regeringen vidare sin bedömning att alla insatser som rör ungdomar bör ha ett ungdomsperspektiv. Genomförandet, samordningen och uppföljningen av ungdomspolitikerna bör utvecklas.

Dessutom presenteras ett ungdomspolitiskt handlingsprogram för perioden 2014–2017 med insatser inom tre prioriterade områden: ungdomars inflytande, egen försörjning och psykiska hälsa.

Slutligen föreslås ändringar i skollagen (2010:800). Det s.k. informationsansvaret för icke skolpliktiga ungdomar förtydligas och benämns i stället aktivitetsansvar för ungdomar. Ansvaret innebär att kommunerna har i uppgift att erbjuda lämpliga individuella åtgärder till de ungdomar som berörs. Åtgärderna ska i första hand motivera till utbildning. Kommunerna får, enligt förslaget, också i uppgift att föra ett register över de ungdomar som omfattas av ansvaret och att dokumentera sina insatser på lämpligt sätt. Dessutom föreslås att huvudmän för gymnasieskolor och gymnasiesärsko-

lor snarast ska meddela hemkommunen om en elev utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Kulturutskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag i fråga om ungdomspolitik, antar regeringens förslag till ändring i skollagen (2010:800) och avslår samtliga motionsyrkanden.

Till betänkandet har fogats yttranden från justitieutskottet (prot. 2013/14:27), utbildningsutskottet (2013/14:UbU5y) och arbetsmarknadsutskottet (2013/14:AU6y).

I betänkandet finns 27 reservationer från Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Bakgrund	11
Propositionens huvudsakliga innehåll	11
Utskottets överväganden	13
En ny ungdomspolitik	13
Nytt mål för ungdomspolitikern	13
Ungdomspolitikens omfattning och genomförande	16
Statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer	19
Ungdomar utanför gymnasieskolan	21
Ett förtydligt ansvar för kommunerna	21
Lagförslaget i övrigt	24
Åtgärder för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan	25
Obligatorisk gymnasieskola	27
Folkhögskola direkt efter grundskolan	28
Sektorsövergripande frågor om ungdomars villkor	31
Utbildning	31
Anmälningsskyldighet i skolor	31
Utbyggnad av studie- och yrkesvägledningen i gymnasiet och på högskolan	35
Arbete och försörjning	36
Ungdomars arbete och försörjning	36
Entreprenörskap m.m.	38
Ungdomars tillgång till bostad	40
Hälsa och utsatthet	42
Ungdomars psykiska hälsa	42
Skärpta åtgärder mot langning	44
Strategier för att minska barns och ungas utsatthet på nätet	45
Rättsprocessen kring sexualbrott	46
Inflytande	48
Ungdomars inflytande	48
Kultur och fritid	50
Utvärdering av satsningen Skapande skola	50
Översyn av musik- och kulturskolan	53
Nationell strategi för musik- och kulturskolan	55
Avgifter inom musik- och kulturskolan	56
Kulturskolans tillgänglighet	58
Insatser inom idrottspolitiken och friluftspolitiken	59
Fritidsgårdar	60
Reservationer	62
1. Nytt mål för ungdomspolitikern, punkt 1 (S, MP, V)	62
2. Nytt mål för ungdomspolitikern, punkt 1 (SD)	63
3. Uppföljning av ungdomsorganisationerna, punkt 3 (V)	64

4. Statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer, punkt 4 (S, MP, V)	65
5. Ett förtydligt ansvar för kommunerna, punkt 5 (S)	66
6. Ett förtydligt ansvar för kommunerna, punkt 5 (MP)	67
7. Åtgärder för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan, punkt 7 (S, V)	68
8. Obligatorisk gymnasieskola, punkt 8 (S)	69
9. Folkhögskola direkt efter grundskolan, punkt 9 (S, MP, V)	70
10. Anmälningsskyldighet i skolor, punkt 10 (S)	71
11. Utbyggnad av studie- och yrkesvägledningen i gymnasiet och på högskolan, punkt 11 (S)	72
12. Ungdomars arbete och försörjning, punkt 12 (S)	73
13. Entreprenörskap m.m., punkt 13 (S)	73
14. Stöd till verksamhetsövergång, punkt 14 (S, SD)	74
15. Ungdomars tillgång till bostad, punkt 15 (S)	75
16. Ungdomars psykiska hälsa, punkt 16 (S)	75
17. Skärpta åtgärder mot langning, punkt 17 (S)	76
18. Rättsprocessen kring sexualbrott, punkt 19 (S, V)	77
19. Ungdomars inflytande, punkt 20 (S, V)	78
20. Utvärdering av satsningen Skapande skola, punkt 21 (S, V)	79
21. Översyn av musik- och kulturskolan, punkt 22 (S)	80
22. Nationell strategi för musik- och kulturskolan, punkt 23 (S, MP, V)	81
23. Avgifter inom musik- och kulturskolan, punkt 24 (S, V)	82
24. Kulturskolans tillgänglighet, punkt 25 (S, SD, V)	83
25. Insatser inom idrottspolitiken och friluftspolitiken, punkt 26 (S, V)	84
26. Utredning om kommunernas skyldighet att bedriva fritidsgårdar, punkt 27 (V)	84
27. Behovet av fritidsgårdar, punkt 28 (S)	85
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	87
Propositionen	87
Följdmotionerna	87
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	89
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	93
<i>Bilaga 3</i>	
Justitieutskottets yttrande	96
<i>Bilaga 4</i>	
Utbildningsutskottets yttrande	98
<i>Bilaga 5</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2013/14:AU6y	112

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nytt mål för ungdomspolitiken

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att de nuvarande målen för den nationella ungdomspolitiken inte längre ska gälla och om ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar. Det nya målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 ska vara att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:191 punkt 2 och avslår motionerna

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 1,

2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 1,

2013/14:Kr18 av Margareta Larsson (SD) och

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 1 (S, MP, V)

Reservation 2 (SD)

2. Ungdomspolitikens omfattning och genomförande

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att ungdomspolitiken ska vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid samt förslaget att de fem huvudområdena för analys, samordning och redovisning som finns inom ungdomspolitiken i dag inte längre ska gälla.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:191 punkterna 3 och 4 samt avslår motion

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 34.

3. Uppföljning av ungdomsorganisationerna

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 3 (V)

4. Statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 3,

2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 2,

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 2 och

2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 3.

Reservation 4 (S, MP, V)

5. Ett förtydligt ansvar för kommunerna

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser 29 kap. 9 § samt rubriken närmast före 29 kap. 9 §.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:191 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 och

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (MP)

6. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan utom i de delar som avser 29 kap. 1 §.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:191 punkt 1 i denna del.

7. Åtgärder för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 16.

Reservation 7 (S, V)

8. Obligatorisk gymnasieskola

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 14.

Reservation 8 (S)

9. Folkhögskola direkt efter grundskolan

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 17.

Reservation 9 (S, MP, V)

10. Anmälningsskyldighet i skolor

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9.

Reservation 10 (S)

11. Utbyggnad av studie- och yrkesvägledningen i gymnasiet och på högskolan

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

5.

*Reservation 11 (S)***12. Ungdomars arbete och försörjning**

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

4.

*Reservation 12 (S)***13. Entreprenörskap m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

7,

2013/14:Kr258 av Anne Marie Brodén (M) och

2013/14:Kr270 av Suzanne Svensson m.fl. (S).

*Reservation 13 (S)***14. Stöd till verksamhetsövergång**

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

8.

*Reservation 14 (S, SD)***15. Ungdomars tillgång till bostad**

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

6.

*Reservation 15 (S)***16. Ungdomars psykiska hälsa**

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

13.

*Reservation 16 (S)***17. Skärpta åtgärder mot langning**

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

12.

Reservation 17 (S)

18. Strategier för att minska barns och ungas utsatthet på nätet

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:So664 av Agneta Luttröpp m.fl. (MP) yrkande 29 och

2013/14:Kr262 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkandena 2, 4 och 5.

19. Rättsprocessen kring sexualbrott

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 10 och 11.

Reservation 18 (S, V)

20. Ungdomars inflytande

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 1 och

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 35.

Reservation 19 (S, V)

21. Utvärdering av satsningen Skapande skola

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 och

2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 19.

Reservation 20 (S, V)

22. Översyn av musik- och kulturskolan

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9.

Reservation 21 (S)

23. Nationell strategi för musik- och kulturskolan

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr274 av Pyy Niemi (S) och

2013/14:Kr310 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 22 (S, MP, V)

24. Avgifter inom musik- och kulturskolan

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr210 av Christina Oskarsson m.fl. (S),

2013/14:Kr291 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S) och

2013/14:Kr310 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 23 (S, V)

25. Kulturskolans tillgänglighet

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr295 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 24 (S, SD, V)

26. Insatser inom idrottspolitiken och friluftspolitiken

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

2.

Reservation 25 (S, V)

27. Utredning om kommunernas skyldighet att bedriva fritidsgårdar

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr225 av Lars Ohly m.fl. (V).

Reservation 26 (V)

28. Behovet av fritidsgårdar

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr229 av Ann-Christin Ahlberg och Christina Oskarsson (båda S) och

2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 2.

Reservation 27 (S)

Stockholm den 3 juni 2014

På kulturutskottets vägnar

Gunilla Carlsson i Hisings Backa

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Ulf Nilsson (FP), Anne Marie Brodén (M), Gustaf Hoffstedt (M), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Per Lodenius (C), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Margareta Larsson (SD), Lars Ohly (V), Ellen Juntti (M), Agneta Gille (S), Peter Jutterström (M), Håkan Juholt (S) och Björn Leivik (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas proposition 2013/14:191 Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande samt fyra motioner med sammanlagt 24 motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. Därtill behandlar utskottet sammanlagt 22 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2013 som behandlar ungdomsfrågor inom ramen för utskottets beredningsområde.

Kulturutskottet har överlämnat förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar som avser 29 kap. 1 § till utbildningsutskottet. Detta lagrum är även föremål för ändringsförslag i proposition 2013/14:112 Villkor för fristående skolor m.m. som riksdagen ska behandla senare under våren 2014. För att uppnå en lagteknisk samordning mellan lagförslagen har kulturutskottet överlämnat ovan nämnda del av lagförslaget till utbildningsutskottet. Kulturutskottet tillstyrker förslaget.

Under beredningen av ärendet har företrädare för dåvarande Ungdomsstyrelsen, nu Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, informerat utskottet om myndighetens arbete. Vidare har företrädare för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) uppvaktat utskottet i ärendet. Jämställdhets- och biträdande utbildningsminister Maria Arnholm har informerat utskottet om förslagen och bedömningarna i propositionen.

Utskottet har givit utbildningsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig. Yttrandena har fogats till betänkandet (2013/14:UbU5y och 2013/14:AU6y). Ett yttrande i protokollsform har lämnats av justitieutskottet (prot. 2013/14:27). Detta yttrande har också fogats till betänkandet.

I betänkandet behandlar utskottet först regeringens förslag till nytt mål för ungdomspolitiken och andra övergripande frågor för ungdomspolitiken. Därefter behandlas propositionens förslag till ändringar i skollagen i fråga om aktivitetsansvar för ungdomar, kommunens uppgift att föra ett register över de ungdomar som omfattas av ansvaret och att dokumentera sina insatser på lämpligt sätt och kravet på att huvudmän för gymnasieskolor och gymnasiesärskolor snarast ska meddela hemkommunen om en elev utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. I anslutning till propositionens förslag i fråga om ungdomar utanför gymnasieskolan behandlas anknävt motionsförslag till denna fråga.

Slutligen behandlas övriga frågor i ordning enligt regeringens sektorsövergripande förslag avseende ungdomspolitiken, dvs. utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande och kultur och fritid. I anslutning till respektive rubrik redogörs kort för regeringens insatser inom politikområdet.

Ungdomsstyrelsen har, som nämnts ovan, fr.o.m. den 1 april 2014 bytt namn till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor. I betänkan- det förekommer båda namnen. Utskottet har valt att, i likhet med reger- ingen i propositionen, använda det nya namnet i de avsnitt som rör nutid och det gamla namnet när texten refererar bakåt i tiden.

Bakgrund

Den nuvarande ungdomspolitiken lades fast genom propositionen Makt att bestämma – rätt till välfärd (prop. 2004/05:2, bet. 2004/05:KrU2, rskr. 2004/05:94), med vissa förtydliganden i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:KrU1, rskr. 2007/08:58) och i regeringens strategi för ungdomspolitiken (skr. 2009/10:53).

I budgetpropositionen för 2014 angav regeringen att en ny ungdomspoli- tisk proposition skulle presenteras i början av 2014. Medel avsattes för att möjliggöra insatser i ett ungdomspolitiskt handlingsprogram och insatser kopplade till ett förtydligande av det kommunala informationsansvaret (prop. 2013/14:1 utg.somr. 16, 17 och 25, bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14: 104, bet. 2013/14:KrU1, rskr. 2013/14:114 och bet. 2013/14:FiU3, rskr. 2013/14:69).

Till grund för den nu aktuella propositionen ligger ett stort antal rappor- ter om ungas levnadsvillkor från bl.a. Ungdomsstyrelsen. Våren 2013 utarbetades en promemoria inom Regeringskansliet – En ny ungdomspoli- tik (U2013/4442/UC) – med förslag till inriktningen för ungdomspolitiken. Den 20 juni 2012 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur arbetet med unga i åldern 16–25 år som varken arbetar eller studerar kan utvecklas (dir. 2012:70 och 2013:44). Utredningen lämnade i februari 2013 delbetänkandet Ungdomar utanför gymnasieskolan – ett förtydligt ansvar för stat och kommun (SOU 2013:13). Förslagen i promemorian och delbetänkandet ligger delvis till grund för propositionen. Promemorian och delbetänkandet har remissbehandlats. Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande om förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800). Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar mellan 13 och 25 år, nämligen att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Det nya målet ska ersätta de nuvarande målen för ungdomspolitiken.

Ungdomspolitiken föreslås vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid. Regeringen föreslår vidare att

riksdagen godkänner att de fem huvudområden för analys, samordning och redovisning av politiken som finns inom ungdomspolitiken i dag inte längre ska gälla.

I propositionen redovisar regeringen vidare sin bedömning att alla insatser som rör ungdomar bör ha ett ungdomsperspektiv. Genomförandet, samordningen och uppföljningen av ungdomspolitiken bör utvecklas.

Dessutom presenteras ett ungdomspolitiskt handlingsprogram för perioden 2014–2017 med insatser inom tre prioriterade områden: ungdomars inflytande, egen försörjning och psykiska hälsa.

Slutligen föreslås ändringar i skollagen (2010:800). Det s.k. informationsansvaret för icke skolpliktiga ungdomar förtydligas och benämns i stället aktivitetsansvar för ungdomar. Ansvaret innebär att kommunerna har i uppgift att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand motivera till utbildning. Kommunerna får också i uppgift att föra ett register över de ungdomar som omfattas av ansvaret och att dokumentera sina insatser på lämpligt sätt. Huvudmän för gymnasieskolor och gymnasiesärskolor ska snarast meddela hemkommunen om en elev utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning.

Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Utskottets överväganden

En ny ungdomspolitik

Nytt mål för ungdomspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att de nuvarande målen för den nationella ungdomspolitiken inte längre ska gälla och om ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar. Det nya målet för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar mellan 13 och 25 år ska vara att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

Motionsyrkanden om andra mål avslås.

Jämför reservationerna 1 (S, MP, V) och 2 (SD).

Allmänt

I propositionen Makt att bestämma – rätt till välfärd (prop. 2004/05:2) presenterades två mål för den nationella ungdomspolitiken. Målen reviderades något i budgetpropositionen för 2008 och fastställdes av riksdagen. De nuvarande målen är att alla ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd och att alla ungdomar ska ha verklig tillgång till inflytande (prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:KrU1, rskr. 2007/08:58).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner att de nuvarande målen för den nationella ungdomspolitiken inte längre ska gälla. Det nya målet för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar mellan 13 och 25 år ska vara att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

Regeringen gör vidare bedömningen att alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar mellan 13 och 25 år bör ha ett ungdomsperspektiv med utgångspunkt i ungdomars rätt att komma i åtnjutande av de mänskliga rättigheterna så som de uttrycks i grundlagarna och i Sveriges konventionsåtaganden på området. Ett ungdomsperspektiv innebär enligt regeringen att ungdomar bör betraktas som en mångfald individer, stödjas att bli självständiga och ha möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande.

Statistiskt underlag bör presenteras, kommenteras och analyseras efter kön och ålder om det inte finns särskilda skäl mot detta. Där så är möjligt bör även andra bakgrundsfaktorer beaktas. Dessutom bör så långt möjligt konsekvensanalyser för olika ålderskategorier och kön göras när förslag utformas.

När det gäller uppföljning av målen anför regeringen att utvecklingen i förhållande till målet för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar bör följas upp inom ramen för ungdomspolitiken. Uppföljningen bör kompletteras med annan relevant kunskap som tas fram inom andra verksamhetsområden.

Motionerna

Socialdemokraterna tillstyrker i kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. yrkande 1 att man formulerar ett nytt mål för ungdomspolitiken, men är tveksamma till om regeringens formulering av målet i själva verket döljer en ambitionssänkning. Motionärerna menar att det klart måste framgå av det styrande målet att ungdomar har rätt till ett inflytande som är verkligt, inte bara en formell rätt att höras. Målet för ungdomspolitiken bör därför formuleras som så att alla ungdomar ska ha rätt till verklig välfärd och goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ges faktiskt inflytande över samhällsutvecklingen.

I kommittémotion 2013/14:Kr19 yrkande 1 anför Esabelle Dingizian m.fl. (MP) att den nya målformuleringen för ungdomspolitiken i stället för regeringens förslag bör lyda på följande sätt: ”Alla ungdomar ska ha rätt till verklig välfärd och goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ges faktiskt inflytande över samhällsutvecklingen.” I motionen framförs uppfattningen att regeringens förslag innebär att målen försvagas. Motionärerna menar att det är självklart att ungdomar ska kunna ha makt över samhällsutvecklingen. Motionärerna delar även flera remissinstansers oro över att för mycket ansvar och fokus läggs på de unga som individer när välfärds målet överges. Jämlik tillgång till välfärd är en förutsättning för tillgång till makt. Unga måste få bättre stöd av samhället när det kommer till grundläggande rättigheter som egen försörjning, egen bostad och psykisk hälsa. Motionärerna menar också att en av de allra mest grundläggande faktorerna för att ta makt över sitt eget liv är tillgång till utbildning.

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. yrkande 1 att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag på ungdomspolitiskt mål som fastslår att alla ungdomar ska ha samma tillgång som vuxna till jämlik välfärd och till makt över samhällsutvecklingen och sina egna liv. Vänsterpartiet anser att det mål som regeringen föreslår representerar en ideologisk förskjutning mot en mer ensidigt individorienterad samhällssyn. Vänsterpartiet delar inte uppfattningen om att goda levnadsvillkor skulle vara mindre abstrakt än välfärd utan anser att välfärd är att föredra eftersom det är mer omfattande och dessutom ett eta-

blerat begrepp inom ungdomspolitiken. I motionen framförs att en alltför stor andel unga i dag varken studerar eller arbetar, och att det saknas kunskap om vad en stor del av denna grupp gör. Bristande kopplingar mellan olika välfärdssystem och svaga kontakter med vissa grupper gör att unga faller igenom skyddsneten. Välfärden måste, enligt motionärerna, omfatta alla unga i samhället. En tydligare målstruktur är ett sätt att stärka ambitionerna inom detta politikområde. Motionärerna framhåller också att tydliga mål underlättar uppföljningen av politikområdet genom att möjliggöra jämförelser mellan indikatorer för ungdomsgrupper och vuxengrupper. Detta, menar man, är en svaghet i dag och också i det förslag som presenterats.

I motion 2013/14:Kr18 av Margareta Larsson (SD) begärs att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på en ny ungdomspolitik. I motionen anförts bl.a. att regeringen bör initiera en ny utredning som tar fasta på ungdomars faktiska verklighet och behov i syfte att fortare inlemma ungdomar i vuxenlivet. Motionären menar att utbildning och arbete är förutsättningar för att barn ska kunna bli ansvarstagande vuxna. Därför måste de problem som finns inom utbildningspolitiken och arbetsmarknadspolitiken tas itu med snarare än att som regeringen gör i propositionen diskutera välfärd generellt. Motionären anser vidare att förslagen i propositionen är ottydligt skrivna.

Utskottets ställningstagande

Att ungdomar mår bra, att de kan försörja sig och att deras kompetenser och erfarenheter tas till vara är av stor betydelse för såväl individen som samhället. Ungdomstiden lägger grunden för utveckling och etablering i vuxenlivet.

Utskottet delar regeringens bedömning att det finns ett behov av att förtydliga det gemensamma ansvar för ungdomars förutsättningar och möjligheter till ett bra liv som ligger inom olika verksamhetsområden och att ett mål som utgår från helheten därför bör formuleras.

Enligt utskottets bedömning är det föreslagna målet väl formulerat. Det bidrar till att lyfta fram individens egen makt, samhällets ansvar för att skapa goda levnadsvillkor för alla ungdomar och vikten av att ungdomar finns med i utvecklingen av vårt gemensamma samhälle. Utskottet delar inte de farhågor som kommer till uttryck i motionerna om att den föreslagna formuleringen innebär en sänkt ambitionsnivå eller en försvagning av målformuleringen. Utskottet vill dock betona betydelsen av att målet följs upp och kommer att noga följa utvecklingen på området.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om att de nuvarande målen för den nationella ungdomspolitiken inte längre ska gälla och om ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkande 1, 2013/14:Kr17 (V) yrkande 1, 2013/14:Kr18 (SD) och 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 1.

Ungdomspolitikens omfattning och genomförande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att ungdomspolitik ska vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid. Riksdagen godkänner också regeringens förslag om att de fem huvudområdena för analys, samordning och redovisning som finns inom ungdomspolitik i dag inte längre ska gälla.

Riksdagen avslår motionsyrkanden ungdomars delaktighet i samhället samt uppföljning av ungdomspolitik.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att ungdomspolitik ska vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid. Enligt regeringen är det betydelsefullt att det finns en bred politisk enighet kring detta.

Arbetet inom ungdomspolitik bör syfta till att offentlig verksamhet som berör ungdomar har ett ungdomsperspektiv, bedrivs med utgångspunkt från kunskap om ungdomars villkor och behov, har tillgång till kunskap om olika insatser och metoder som kan förbättra ungdomars levnadsvillkor, makt och inflytande och samordnas mellan olika sektorer när det är relevant.

Regeringen gör också bedömningen att ungdomspolitik, utöver det sektorsövergripande arbetet, bör omfatta vissa frågor inriktade specifikt mot gruppen ungdomar. Dit hör frågor om flickors och pojkar, unga kvinnors och unga mäns inflytande och delaktighet, organisering och fritidsverksamhet samt sexuella och reproduktiva rättigheter.

Regeringen anser vidare att samordningen av ungdomspolitik bör förstärkas. Ungdomspolitiska rådet¹ bör vara forum för regeringens samlade dialog med representanter för ungdomsorganisationer.

En samlad redovisning av utvecklingen i förhållande till målet att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen bör lämnas till riksdagen med några års mellanrum.

Det sektorsövergripande arbete som bedrivs av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (tidigare Ungdomsstyrelsen) innebär, enligt regeringen, att myndigheten bör bidra till att ungdomspolitik genomförs

¹ Statsrådet med ansvar för ungdomsfrågor har i dag ett s.k. Ungdomspolitiskt råd som instiftades 2008. Genom rådet får regeringen bidrag till sin omvärldsanalys på det ungdomspolitiska området och nya förslag inom ungdomspolitik kan förankras hos representanter för politikens målgrupp. Rådet fungerar som ett forum för diskussion och samråd om såväl nationella som internationella aktuella frågor inom ungdomspolitik.

genom att verka för att ungdomsperspektivet integreras i relevanta verksamheter på statlig nivå, ta fram sektorsövergripande kunskap om ungdomars levnadsvillkor, attityder och värderingar och sprida denna kunskap till kommuner, landsting och myndigheter, följa upp ungdomars levnadsvillkor och möjliggöra jämförelser på såväl kommunal och nationell nivå som EU-nivå, utveckla kunskap om insatser och metoder som kan förbättra ungdomars levnadsvillkor, makt och inflytande och tillgängliggöra denna kunskap för kommuner, landsting och myndigheter, bidra till bättre samverkan och samordning av statliga insatser som riktas till ungdomar och utveckla sitt stöd till det lokala arbetet med en kunskapsbaserad ungdomspolitik genom ett strategiskt samarbete med kommuner och landsting med syfte att nå hela landet. Sveriges Kommuner och Landsting bör bjudas in att delta i detta utvecklingsarbete.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor bör också i sina insatser inkludera ett aktivt arbete med jämställdhetsintegrering och icke-diskriminering. De metoder som används för att genomföra ungdomspolitik bör återkommande utvärderas och analyseras för att uppnå ett så effektivt, långsiktigt och strategiskt arbete som möjligt.

Regeringen gör vidare bedömningen att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor bör ha till uppgift att verka inom vissa sakområden i syfte att bidra till att stärka alla ungdomars levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Myndigheten bör vidare verka för att främja alla ungdomars förutsättningar för delaktighet och inflytande, förutsättningar för organisering, förutsättningar för fritidsverksamhet och deltagande i EU-programmet Erasmus+. Myndigheten bör också få i uppgift att främja alla ungdomars sexuella och reproduktiva rättigheter och främja ungdomars tillgång till kunskap i vissa frågor som kan stärka deras makt att forma sina liv.

När det gäller uppföljning och analys av ungdomars levnadsvillkor, attityder och värderingar föreslår regeringen att de fem huvudområden för analys, samordning och redovisning som finns i dag, dvs. utbildning och lärande, arbete och försörjning, hälsa och utsatthet, inflytande och representation och kultur och fritid, inte längre ska gälla.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att den etablerade modell för uppföljning och analys av ungdomars levnadsvillkor, attityder och värderingar som finns bör bibehållas. Uppföljningen bör således även i fortsättningen bygga på en regelbunden insamling av indikatorer om ungdomars levnadsvillkor, årliga fördjupade analyser inom olika sakområden och återkommande studier om ungdomars attityder och värderingar.

Det bör ske en utveckling av vilka indikatorer som bör ingå, antalet indikatorer och hur de bör presenteras och redovisas. Den fortsatta utvecklingen av indikatorer bör så långt möjligt samordnas med Barnombudsmannens arbete med indikatorer och med de myndigheter som är involverade i indikatorsystemet.

Förutom den nationella nivån är kommuner och landsting viktiga målgrupper för uppföljning och analys av ungdomars levnadsvillkor. Spridningen av den kunskap som genereras inom uppföljningssystemet och spridningen av relevant forskning om ungdomar bör utvecklas.

I propositionen understryker regeringen betydelsen av samarbete med andra aktörer inom det ungdomspolitiska området. Bland annat bör statens samarbete om ungdomspolitiken med såväl enskilda kommuner och landsting som organisationen Sveriges Kommuner och Landsting utvecklas. Det civila samhällets organisationer och särskilt ungdomsorganisationerna bör bjudas in att delta i genomförandet och uppföljningen av ungdomspolitiken. Vidare bör statens samverkan med näringslivet utvecklas på ungdomspolitikens område.

Regeringen gör bedömningen att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor bör få i uppdrag att stärka ungas och ungdomsorganisationernas perspektiv i uppföljningen av ungdomspolitiken.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 34 anför att ungas delaktighet i samhället är centralt, att ungdomsorganisationerna bör få stöd att utvecklas lokalt och att kontaktnätten med kommuner och myndigheter bör förbättras. Ungdomspolitiken ska vara sektorsövergripande och behandla ungdomars levnadsvillkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid. Ungdomar ska ha möjlighet att delta i demokratiska beslutsforum oavsett etnisk härkomst, sociala och ekonomiska förhållanden, bostadsort etc.

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. yrkande 3 att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att ungdomsorganisationerna ska utföra en självständig uppföljning utifrån ett ungdomsperspektiv som en del av det reguljära uppföljningssystemet. I motionen framförs att ungdomspolitiken måste ha ett tydligare ungdomsfokus. Unga är den grupp som bäst kan avgöra vilka effekter den förda politiken får.

Utskottets ställningstagande

Ungdomar påverkas av beslut inom alla samhällsområden och som fattas såväl lokalt och regionalt, som nationellt och internationellt. Det är därför, vilket regeringen också anför, angeläget med ett sektorsövergripande perspektiv på ungdomars levnadsvillkor och med sektorsövergripande insatser som uppmärksammar ungdomars och ungdomstidens förutsättningar och villkor. Det är även viktigt med insatser som har specifikt fokus på ungdomsgruppen när det gäller frågor som exempelvis inflytande och delaktighet.

Som utskottet anför ovan är det av stor vikt med uppföljning av ungdomspolitik. I likhet med regeringen anser utskottet att det inte bör vara riksdagsbundet vilka områden som särskilt ska följas upp och analyseras. Genom att riksdagsbindningen upphävs skapas större flexibilitet.

Utskottet noterar att regeringen den 16 april 2014 beslutade att ge Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i uppdrag att ta fram en strategi för myndighetens arbete med att verka för att ungdomsperspektivet integreras i andra relevanta myndigheters verksamheter. I uppdraget, som ska redovisas senast den 4 november 2014, ingår att bidra till bättre samverkan och samordning av statliga insatser som riktas till ungdomar.

Utskottet delar regeringens uppfattning om att ungdomspolitik ska vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid och att de fem huvudområden för analys, samordning och redovisning som finns inom ungdomspolitik inte längre ska gälla. Därmed tillstyrker utskottet propositionen punkterna 3 och 4 samt avstyrker motionerna 2013/14:Kr339 (S) yrkande 34 och 2013/14:Kr17 (V) yrkande 3.

Statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet. Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av reglerna för stöd till små föreningar.

Jämför reservation 4 (S, MP, V).

Propositionen

I propositionen anförts att en av regeringens främsta insatser för att främja ungdomars inflytande är det årliga omfattande statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fördelar statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer i syfte att stödja barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. yrkande 3 att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör få i uppdrag att se över hur stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet är utformat och fördelat, såväl nationellt som regionalt och lokalt.

I kommittémotion 2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 2 anføres att en utredning bör tillsättas som närmare ser över stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet. En sådan utredning bör tillsättas för att jämma ut skillnaderna mellan idrottsorganisationernas barn- och ungdomsverksamhet och barn- och ungdomsorganisationerna. Utredningen bör också föreslå en riksnorm för nivåer och form av stöd till ungas organisering.

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. yrkande 2 att regeringen som en del av handlingsprogrammet bör tillsätta en utredning som närmare ser över stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet på lokal, regional och nationell nivå.

I motion 2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 3 begärs att situationen för de föreningar som inte når upp till kraven för att få etableringsbidrag från Ungdomsstyrelsen borde ses över. I motionen framförs att det finns många små föreningar som gör stora insatser för ungdomar, men inte når upp till kraven för att få etableringsbidrag.

Bakgrund

Bidrag fördelas under anslag 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet utgiftsområde 17 i enlighet med förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Under 2014 fördelas ca 260 miljoner kronor för detta ändamål.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 17, bet. 2010/11:KrU1, rskr. 2010/11:114) godkände riksdagen regeringens förslag att upphäva riktlinjerna för statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationer. Regeringen utfärdade den 20 januari 2011 en ny förordning om stöd till ungdomsorganisationer.

Enligt den nya förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer lämnas stöd i form av organisations- och projektbidrag. Förordningen trädde i kraft den 1 mars 2011 och tillämpades första gången i fråga om bidrag för bidragsåret 2013.

Organisationsbidrag får enligt den nya förordningen lämnas till en barn- och ungdomsorganisation som har minst 1 000 medlemmar i åldrarna 6–25 år och medlemsföreningar i minst fem län. Organisationsbidrag får också lämnas till barn- och ungdomsorganisationer som företräder nationella minoriteter eller personer med funktionsnedsättning, och som har minst 200 medlemmar i åldrarna 6–25 år och medlemsföreningar i minst tre län. Projektbidrag får lämnas till organisationer även om de inte är barn- och ungdomsorganisationer och för projekt på lokal nivå med särskilt ändamål att stödja barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället. Den nya förordningen gör ingen skillnad mellan politiska ungdomsförbund och andra ungdomsorganisationer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det finns ett stort antal föreningar runt om i landet som gör omfattande och värdefulla insatser för ungdomar. Utskottet vill peka på att staten bidrar till att skapa goda förutsättningar för dessa insatser, bl.a. genom det statliga bidraget som för 2014 uppgår till ca 260 miljoner kronor.

Den nya förordningen tillämpades för första gången på bidrag för 2013. Utskottet finner inte skäl att i dagsläget förorda någon översyn av bestämmelserna. Något initiativ med anledning av motionerna bör därmed inte tas.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkande 3, 2013/14:Kr17 (V) yrkande 2, 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 2 och 2013/14:Kr230 (S) yrkande 3.

Ungdomar utanför gymnasieskolan

Ett förtydligt ansvar för kommunerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen i fråga om kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en utvidgning av kommunernas skyldigheter.

Jämför reservationerna 5 (S) och 6 (MP).

Propositionen

Regeringen föreslår en ändring i 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) som innebär att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förtydligas på så sätt att hemkommunen löpande under året ska hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som har fullgjort sin skolplikt, men som inte fyllt 20 år, är sysselsatta. Inom ramen för ansvaret har hemkommunen uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunernas ansvar ska benämnas aktivitetsansvar för ungdomar. Kommunens ansvar enligt bestämmelsen bör inte omfatta de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning.

Regeringen föreslår vidare att kommunerna ska föra ett register över de ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar. Kommunernas insatser för dessa ungdomar ska dokumenteras på lämpligt sätt.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att Statens skolverk bör ta fram ett stöd för kommunerna i arbetet med att samla information om ungdomarna och att föra det föreslagna registret och i arbetet med att dokumentera insatserna för ungdomarna på lämpligt sätt. Vidare bör Statens skolinspektion förbereda och sedan genomföra särskild kvalitetsgranskning av kommunernas arbete med aktivitetsansvaret för ungdomar.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2015.

Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar ska enligt förslaget inte gälla ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på ett specialutformat program i gymnasiesärskola, som har påbörjats före den 1 juli 2013.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. yrkande 15 att det förslag som regeringen nu lägger fram är bra med inte tillräckligt. De åtgärder som kommunerna vidtar utifrån sitt uppföljningsansvar räcker inte till. Motionärerna vill därför att det skapas en övergripande nationell strategi som i sin tur innehåller en rad konkreta satsningar för unga som varken arbetar eller studerar. Inom ramen för denna strategi bör EU:s socialfond utnyttjas så mycket och så effektivt som möjligt.

I kommittémotion 2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 3 konstateras att det föreslagna förtydligade ansvaret för kommunerna innebär en formalisering av vad kommunerna gör redan i dag. Motionärerna menar dock att det är en stor brist att inga nya pengar tillförs för detta utökade ansvar. Motionärerna tror att förslaget kommer att innebära att fler mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen. Miljöpartiet vill i stället införa s.k. startcentraler, en form av lokala arbetsförmedlingar med representanter för Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, Försäkringskassan och det lokala näringslivet. Kommunerna bör erbjuda åtgärder för arbetslösa unga upp till 25 år och ha ansvar för att aktivt söka upp dessa.

Utskottets ställningstagande

Kommuner och andra huvudmän har enligt skollagen (2010:800) en skyldighet att säkerställa alla elevers lika rätt till utbildning. Alla kommuner i Sverige är enligt lag skyldiga att erbjuda alla ungdomar som har avslutat grundskolan en gymnasieutbildning fram t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

Skollagen innehåller en uttrycklig bestämmelse om att hemkommunen löpande ska hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som har fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder.

Skolverket har tidigare i sin rapport Vad gör kommunerna för ungdomar som inte går i gymnasieskolan – En rapport om det kommunala informationsansvaret (uppföljningsansvaret) (Skolverket, rapport 360, 2011) konstaterat att elever som har ett slutbetyg från gymnasieskolan har fullföljt utbildningen och att elever som har läst tre år i gymnasieskolan men saknar slutbetyg omfattas av det kommunala informationsansvaret.

Avsikten med den nuvarande bestämmelsen om det kommunala informationsansvaret är enligt propositionen Makt att bestämma – rätt till välfärd (prop. 2004/05:2, s. 86 f. och 149) att kommunerna ska erbjuda lämpliga individuella åtgärder till de ungdomar de inhämtar information om. För de ungdomar som saknar grundskoleutbildning eller gymnasieutbildning är erbjudanden om utbildning den viktigaste åtgärden. Ungdomar som inte har behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan eller saknar en fullgjord gymnasieutbildning har ofta stora svårigheter att få ett arbete.

Utbildningsutskottet anför med anledning av Miljöpartiets yrkande följande i sitt yttrande till kulturutskottet (yttr. 2013/14:UbU5y):

Utbildningsutskottet håller med motionärerna om att målgruppen för kommunernas insatser kan ha en komplex problembild. Det finns ofta ett behov av samverkan och samordning både inom kommunens förvaltningar och mellan kommunen, landstinget och de statliga myndigheterna. Utbildningsutskottet vill också framhålla att kommunen inom ramen för det föreslagna förtydligandet av det kommunala ansvaret har till uppgift att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga åtgärder. Utbildningsutskottet ser mycket positivt på regeringens förslag och anser inte att det finns behov av någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkandet.

Arbetsmarknadsutskottet tillstyrker i sitt yttrande propositionens förslag och kommenterar bl.a. ansvarsfördelningen mellan arbetsförmedlingen och kommunerna (yttr. 2013/14:AU6y).

Utskottet behandlade i betänkandet 2013/14:AU3 om Riksrevisionens rapport om ungdomars väg till arbete (RiR 2013:6) förslag från Miljöpartiet som liknar dem som nu framförs i motion 2013/14:Kr19 yrkande 3. Riksrevisionen framhöll i rapporten att ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna när det gäller arbetssökande ungdomar inte uppfattas som helt tydlig varken av kommunerna eller av lokala arbetsförmedlare, och myndigheten varnade för risken för dubbelarbete.

Utskottet påminde i sammanhanget om att den kunskapsöversikt om arbetsmarknadspolitik i kommunerna som utskottet låtit ta fram (2011/12:RFR15) bl.a. visar att omfattningen av de kommunala arbetsmarknadsåtgärderna för ungdomar inte är systematiskt kartlagd och att det inte finns någon samlad bild av hur de är organiserade. I en jämförelse mellan statligt och kommunalt utförda åtgärder (Forslund och Skans [2006]) konstaterades att de kommunala ungdomsprogrammen är sämre på att få ungdomar i arbete än de program som har utförts i statlig regi.

Utskottet konstaterar att det är av central vikt att de ungdomar som berörs av det kommunala aktivitetsansvaret får motivationshöjande insatser och relevant stöd som syftar till att de kan få behörighet till ett nationellt pro-

gram eller, om de har behörighet, fullgöra en utbildning på ett nationellt program. Utskottet tillstyrker att bestämmelsen nu förtydligas. Det är enligt utskottets mening positivt att regeringen betonar att kommunerna i första hand ska stimulera ungdomar i denna utsatta situation att komma tillbaka till skolan och slutföra sin utbildning och inte att på heltid gå in på arbetsmarknaden. Utskottet vill också framhålla betydelsen av att involvera den unge och att insatser präglas av samsyn mellan olika aktörer, både kommunala och statliga.

Regeringen föreslår att det införs en skyldighet för kommunerna att föra register över de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. Det finns redan i dag ett författningsstöd för behandling av personuppgifter i kommunernas verksamhet för att fullgöra det kommunala informationsansvaret och bestämmelser som tillgodoser ett gott integritetsskydd för den enskilde (förordningen [2006:39] om behandling av personuppgifter i den kommunala verksamheten rörande information om icke skolpliktiga ungdomar). För att ge ytterligare stöd till kommunerna i deras arbete med aktivitetsansvaret, och mot bakgrund av att de bör kunna lämna statistikuppgifter som möjliggör en relevant nationell uppföljning, avser regeringen att göra vissa ändringar i förordningen när det gäller vilka personuppgifter som ska få behandlas och när uppgifterna ska gallras.

Ett sådant register kan uppfattas som ett hot mot ungdomars integritet. Utskottet anser dock att de eventuella inskränkningarna av den personliga integriteten får vägas mot behovet av insatser för den unga. Utskottet ser också positivt på ett tydligt formulerat krav på dokumentation av kommunernas insatser för de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret som bl.a. syftar till att höja kvaliteten i kommunens verksamhet.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändring i 29 kap. 9 § skollagen och avslår motionsyrkandena 2013/14:Kr16 (S) yrkande 15 och 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3.

Lagförslaget i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i skollagen när det gäller information till hemkommunen om omfattande otillåten frånvaro.

Propositionen

Regeringen föreslår att när en elev i en gymnasieskola eller gymnasiesärskola med en annan huvudman än hemkommunen utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen. Denna skyldighet ska inte påverka huvudman-

nens ansvar att ge stöd eller särskilt stöd till elever. Ändringar föreslås i 15 kap. 15 § och 18 kap. 15 § skollagen. Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändring i skollagen när det gäller information till hemkommunen om omfattande otillåten frånvaro.

Regeringen föreslår även ändringar i 29 kap. 1 § skollagen (2010:800). Detta lagrum är även föremål för ändringsförslag i proposition 2013/14:112 Villkor för fristående skolor m.m. som riksdagen ska besluta om senare under våren 2014. För att uppnå en lagteknisk samordning mellan lagförslagen har denna del av lagförslaget överlämnats till utbildningsutskottet.

Åtgärder för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om behovet av förebyggande insatser för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan.

Jämför reservation 7 (S, V).

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 16 anförs behovet av förebyggande insatser för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan. Motionärerna anser att det krävs nationella mål och en strategi utvecklad mellan stat och skolhuvudmän för att fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Det ska ställas tydliga krav på skolorna att de ska arbeta för att alla eleverna ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Skolan har ett ansvar att se varje elev. Upplägg av undervisningen behöver ses över och särskilda insatser initieras för att öka motivationen hos eleverna att fullfölja den valda gymnasieutbildningen. Eleverna behöver få stöd och resurser efter behov, bl.a. genom stöd av studie- och yrkesvägledare. Varje kommun ska ha både erforderliga system och en skyldighet att fördela resurser mellan skolorna utifrån elevernas behov. Varje elev som inte klarar en kurs ska omedelbart erbjudas stöd för att klara kursen. Skolorna bör noga följa elevernas resultat och analysera varför elever avbryter sin utbildning.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet har yttrat sig över motionsyrkandet och anför bl.a. följande (ytr. 2013/14:UbU5y):

Utbildningsutskottet kan konstatera att en av utgångspunkterna för gymnasiereformen var att minska avhoppet från gymnasieskolan. Flera av de förslag som lades fram i samband med reformen, t.ex. skärpta behörighetskrav för de högskoleförberedande programmen, syftade till att minska antalet avhopp och programbyten (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Utbildningsutskottet vill framhålla att de första eleverna i den nya gymnasieskolan påbörjade sina studier hösten 2011 och kommer att avsluta sina studier i gymnasieskolan efter vårterminen 2014. Det är sålunda alltför tidigt att fastställa vilka effekter gymnasiereformen har haft på avhoppet från gymnasieskolan. Utbildningsutskottet vill avslutningsvis framhålla att det avser att noga följa utvecklingen vad gäller avhoppet från gymnasieskolan.

Utbildningsutskottet anser att det är angeläget att minska studieavhoppet i gymnasieskolan men finner, bl.a. mot bakgrund av att det ännu inte går att dra några slutsatser om gymnasiereformens effekter i detta avseende, att det saknas skäl för några åtgärder från riksdagen med anledning av motionen. Utbildningsutskottet föreslår därmed att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 16.

Ungdomar som varken arbetar eller studerar är en prioriterad grupp för regeringens insatser. Utredningen om unga som varken arbetar eller studerar presenterade i oktober 2013 sitt slutbetänkande Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74). Detta betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredningen föreslog bl.a. att Statistiska centralbyrån (SCB) ska ges i uppdrag att utöka de s.k. gymnasieuppföljningarna till att även avse de ungdomar som har avbrutit eller aldrig påbörjat en gymnasieutbildning. För att kunna jämföra de olika ungdomsgruppernas etableringsprocesser bör gymnasieuppföljningarna kompletteras.

Regeringen beslutade i februari 2014 att ge SCB i uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för hur en eventuell uppföljning av etableringsprocessen bland ungdomar som inte har påbörjat eller har avbrutit gymnasieutbildning kan genomföras och till vilka kostnader. Resultatet av utvecklingsarbetet ska kunna utgöra underlag för en regelbunden uppföljning av dessa ungdomars etableringsprocess. För uppdragets genomförande får SCB använda 485 000 kronor. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 16 juni 2014.

Utskottet vill understryka vikten av att minska avhoppet i gymnasieskolan och ser positivt på det uppdrag som lämnats till SCB. Utskottet anser att också regeringens förslag som redogjorts för ovan om ett förtydligt ansvar för kommunerna för ungdomar under 20 år som inte går på gymnasiet bör utgöra ett incitament för kommuner och skolor att arbeta för att fler unga ska fullfölja sin gymnasieutbildning.

Kulturutskottet föreslår därmed att riksdagen avslår motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 16.

Obligatorisk gymnasieskola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att gymnasieskolan på sikt ska vara obligatorisk.

Jämför reservation 8 (S).

Motionen

Socialdemokraterna begär i kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. yrkande 14 ett tillkännagivande om att gymnasieskolan på sikt ska vara obligatorisk. Samma skolplikt som i dag gäller för grundskolan ska gälla för gymnasieskolan upp till 18 års ålder. Motionärerna framför att alla gymnasieprogram bör vara minst treåriga och ge eleven behörighet till högskolan.

Bakgrund

Skolverkets uppföljningsstatistik för 2013 visar att de senaste nio åren har runt 68–69 procent av de elever som påbörjat en gymnasieutbildning tre år tidigare fått ett slutbetyg. Våren 2013 var motsvarande siffra 71 procent. Skolverket anger att en möjlig förklaring till den ökade genomströmningen kan vara att avgångseleverna våren 2013 inte har samma möjligheter att läsa sina program med en efterföljande elevkull då dessa läser enligt en annan programstruktur, i enlighet med gymnasiereformen 2011. I en tidigare studie anförde Skolverket som en förklaring till siffrorna att ett flertal kommuner uppgivit att den ökade konkurrensen om gymnasieelever har lett till att fler elever byter program och skola och att det har blivit vanligare att elever börjar om i årskurs 1 efter ett programbyte, vilket i sin tur påverkar genomströmningen i gymnasieskolan.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet anför följande i sitt yttrande till kulturutskottet (ytr. 2012/13:UbU5y):

När det gäller förslaget om att förlänga skolplikten bedömer utbildningsutskottet att frågan har sin utgångspunkt i att motionärerna efterlyser insatser för att unga utan gymnasieutbildning ska klara sig på arbetsmarknaden. Utbildningsutskottet har också vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden gjort samma bedömning (bet. 2013/14:UbU1 s. 42). Utbildningsutskottet kan konstatera att regeringen i propositionen Med fokus på unga (prop. 2013/14:191) föreslår insatser som bl.a. syftar till att förbättra insatser för unga utan gymnasieutbildning. Mot den bakgrunden anser utbildningsutskottet att kulturutskottet bör avstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 14.

Kulturutskottet har ingen annan åsikt, och vill också tillägga att ett krav på obligatorisk gymnasieskola innebär en ambitionshöjning för den gymnasiala utbildningen, bl.a. med tanke på krav på ett väsentligt ökat stöd till elever för att möta de kunskapskrav som en högskoleförberedande utbildning måste ställa.

Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 14.

Folkhögskola direkt efter grundskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att lagstiftningen ska ses över för att möjliggöra för unga att söka folkhögskola direkt efter grundskolan.

Jämför reservation 9 (S, MP, V).

Propositionen

Folkhögskolorna har under senare år fått en ökad betydelse i förhållande till arbetsmarknaden. Folkhögskolorna genomför yrkesutbildningar inom ramen för de ordinarie kurserna, varav de flesta är eftergymnasiala. Ett mindre antal yrkesutbildningar genomförs även på gymnasial nivå, som utbildning till personlig assistent och turistguide. Vidare har folkhögskolorna fått en ökad betydelse när det gäller att motivera ungdomar till fortsatt utbildning genom satsningen på studiemotiverande folkhögskolekurs som genomförs på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

Motionen

Socialdemokraterna begär i kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. yrkande 17 att lagstiftningen ska ses över för att göra det möjligt för unga att söka folkhögskola direkt efter grundskolan. I motionen framförs att det måste finnas fler möjliga vägar till en gymnasieexamen. Folkhögskolorna har i uppdrag att prioritera verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället, liksom verksamheter som gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation och som skapar engagemang att delta i samhällsutvecklingen. Socialdemokraterna vill att det efter avslutad grundskola ska finnas möjlighet för unga att söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet.

Utskottets ställningstagande

I propositionen Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172) gör regeringen bedömningen att folkhögskolan bör ses över och tydliggöras som en egen utbildningsform i utbildningssystemet. Propositionen behandlas av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:KrU8).

Det finns i dag 150 folkhögskolor varav 107 är knutna till nationella folkrörelser, lokala och regionala organisationer samt självägande stiftelser och föreningar. Landsting och regioner driver 43 stycken. Alla folkhögskolor är unika och skolformen är självförvaltande med eget antagnings- och omdömessystem samt en egen folkhögskolläro- och rektorsutbildning. Utöver de nationella folkrörelsedrivna folkhögskolorna finns även självstyrande och lokalt eller regionalt föreningsdrivna folkhögskolor. Folkhögskolorna är öppna för alla vuxna och har en nedre åldersgräns på 18 år för sina allmänna kurser. Undervisningen på folkhögskolorna är kostnadsfri och man kan söka statligt studiestöd för att ta del av undervisningen. Folkhögskolorna har friheten att utforma undervisningen utifrån sin speciella profil och inriktning, vilket också gör det möjligt för kursdeltagarna att påverka undervisningen utifrån sina behov och förkunskaper.

Folkhögskolorna bedriver en bred kursverksamhet på olika nivåer, med både korta och långa kurser. De långa kurserna finns att tillgå som både allmänna och särskilda kurser. Inom de allmänna kurserna erbjuds folkhögskolans deltagare att komplettera sin grundskole- och gymnasieutbildning. Folkhögskolornas kurser kan genom studieomdömen och behörighetsgivning ge tillträde till studier i andra utbildningsformer, t.ex. universitet, högskola och yrkeshögskola.

I förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om bl.a. villkor för sådant statsbidrag. Bland annat framgår att allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, årligen ska utgöra minst 15 procent av verksamheten.

Vidare framgår att endast den som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar eller som är äldre får antas till en allmän kurs som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom skolväsendet. Trots detta får en folkhögskola anta en yngre elev som går ett introduktionsprogram i gymnasieskolan till undervisningen.

Under 2010 inledde regeringen en folkhögskolesatsning med särskilda studiemotiverande kurser som ett komplement till den utbildning som erbjöds inom jobbgarantin för unga. Satsningen bygger på ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Målgruppen för satsningen är alla unga mellan 16 och 24 år som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan. Syftet med satsningen är att med hjälp av den anpassade pedagogik som används på folkhögskolorna kunna motivera ungdomarna till fortsatta studier. Anvisning till kursen kan ske från första dagen i arbetslöshet. Kursen bedrivs på

heltid i tre månader i form av en förberedande utbildning som syftar till att underlätta för den enskilde att påbörja eller återgå till en reguljär utbildning.

Det har gjorts fortsatta satsningar på folkhögskolan 2013 och 2014. En förlängning av folkhögskolesatsningen för ungdomar har genomförts genom att 1 000 årsplatser, vilket motsvarar 4 000 kursplatser, tillförts på studiemotiverande kurs 2013 och 1 000 årsplatser kommer att tillföras även 2014.

Regeringen föreslår i propositionen Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172) att ett särskilt mål för folkbildningspolitiken ska fastställas med följande lydelse:

”Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Regeringen anser att ett mål för folkbildningen inte bara ska omfatta vuxna”.

Gymnasieskolan är en skolform inom skolväsendet och lyder under skollagen (2012:800) som sätter ramar för verksamheten. Gymnasieskolan ska enligt huvudregeln vara öppen endast för ungdomar som avslutar sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år (15 kap. 5 §). I 2 kap. skollagen finns bestämmelser om vem som får vara huvudman för en verksamhet inom skolväsendet.

Utskottet konstaterar att andelen privata utbildningsanordnare inom det formella utbildningssystemet har vuxit under senare år och att gränsdragningen mot folkbildningen ibland kan vara svår eftersom vissa studieförbund också upprättar företag som på olika sätt är knutna till förbunden och även på andra sätt anpassar sig som marknadsaktörer inom utbildningsområdet. Ett studieförbund kan bedriva gymnasieutbildning inom ramen för skollagens regler.

Utskottet konstaterar vidare att unga under 18 år redan i dag tas emot på folkhögskolornas allmänna kurser.

Utskottet vill understryka betydelsen av folkbildningens stora möjligheter att fånga upp de människor som av olika skäl inte deltar i det formella utbildningssystemet. Folkbildningen har en lägre grad av formbundenhet vad i fråga om bl.a. förkunskaper, studieformer och examinationsformer. Det är dock viktigt att upprätthålla distinktionen mellan folkhögskolan som en egen utbildningsform och gymnasieskolan inom det ordinarie skolväsendet.

Utbildningsutskottet har i sitt yttrande påmint om att gymnasieskolan nyligen har reformerats (yttr. 2013/14:UbU5y). Ett av syftena med reformen var att minska antalet avhopp (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). De första eleverna i den nya gymnasieskolan kommer att avsluta sina studier i gymnasieskolan efter vårterminen 2014.

Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 17.

Sektorsövergripande frågor om ungdomars villkor

I denna del behandlar utskottet ungdomars villkor inom följande områden: utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid.

Utbildning

Insatser på utbildningsområdet

En rad insatser har enligt regeringen gjorts inom utbildningsområdet de senaste åren. Under 2011 trädde ett stort antal nya styrdokument för skolan i kraft: en ny skollag (2010:800), nya läroplaner och kursplaner för grundskolan och motsvarande skolformer. Regeringen bedömer att i och med dessa förändringar har möjligheterna för en likvärdig utbildning förbättrats i hela landet. Även gymnasieskolan har reformerats med syftet att skapa en gymnasieskola som är bättre anpassad till elevers skilda förutsättningar och framtidsplaner.

Anmälningsskyldighet i skolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att införa en lex Sarah i skolan, bl.a. med hänvisning till det arbete som pågår inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 10 (S).

Propositionen

Regeringen har genomfört ett antal satsningar för att stärka värdegrundsarbetet inom förskolan, skolan och fritidshemmet och för att höja effektiviteten i arbetet mot bl.a. mobbning och annan kränkande behandling. Statens skolverk fick 2011 i uppdrag att stärka skolans värdegrund, bl.a. genom fortbildningsinsatser och genom att sprida goda exempel kring det förebyggande arbetet med rutiner för rapportering och uppföljning av ärenden om diskriminering och kränkande behandling. Skolverket har under 2012 tagit fram nya allmänna råd i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. I februari 2014 gavs en utredare i uppdrag att följa upp och utvärdera skolornas arbete med att skapa trygghet och studiero för eleverna samt vad regeringens insatser på området har inneburit för detta arbete (U 2014:B). I uppdraget, som ska redovisas senast den 31 juli 2014, ingår att ta fram förslag på ytterligare åtgärder som ökar studiero och trygghet i skolan. Upp-

draget omfattar också att kartlägga och utreda hur ordningsregler utformas, förankras och tillämpas samt skolornas användning av disciplinära och andra särskilda åtgärder för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero i undervisningssituationen och i utbildningen i övrigt.

För att få kunskap om hur arbetet mot mobbning kan förstärkas utifrån barnens egna perspektiv gav regeringen 2013 Barnombudsmannen i uppdrag att inhämta barns och ungas åsikter och erfarenheter av kränkande behandling och trakasserier. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2014.

Statens skolverk fick hösten 2011 i uppdrag att genomföra insatser för en förstärkt elevhälsa 2012–2015. Satsningen omfattar totalt 641 miljoner kronor för hela perioden. I uppdraget ingår att fördela statsbidrag till skolhuvudmännen för personalförstärkningar inom elevhälsan, att erbjuda utbildningsinsatser till elevhälsans personal om elevhälsans inriktning och organisation, psykisk ohälsa om barn som far illa eller riskerar att fara illa och vid behov utarbeta material om regelverk och evidensbaserad praktik.

Motionen

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) begär i kommittémotion 2013/14:Kr16 yrkande 9 att en anmälningsskyldighet av lex Sara-modell införs för skolor i arbetet mot mobbning och kränkningar. I motionen framhålls att det alltid ska råda nolltolerans mot mobbning och kränkningar i skolan och att all personal ska vara skyldig att rapportera missförhållanden som t.ex. kränkningar och trakasserier. Skolor som inte kommer till rätta med sådana problem ska själva vara tvungna att anmäla detta till en högre instans.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det redan i dag finns långtgående skyldigheter för personal inom skolan att anmäla missförhållanden.

Alla som får veta att ett barn far illa är skyldiga att anmäla det till socialtjänsten. Det gäller även vid misstanke att barnet riskerar att fara illa. I skolan gäller denna skyldighet för rektorer, förskolechefer, pedagoger, elevhälsan och övrig skolpersonal oavsett om verksamheten är offentlig eller enskild. Detta framgår av socialtjänstlagen (2001:453) och skollagen (2010:800).

Enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen ska en anmälan göras till socialnämnden om någon i verksamheten får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Förhållanden som ska anmälas avser främst brister i barnets hemmiljö eller barnets egna beteende. Det är socialtjänsten som efter anmälan ska bedöma behovet av att ingripa.

Personal, barn, elever och vårdnadshavare ska på olika sätt vara delaktiga i skolverksamhetens kvalitetsarbete och kan i olika sammanhang påtala ett missförhållande (4 kap. skollagen). Från och med den 1 juli

2011 ska också varje huvudman ha ett system för klagomålshantering som kan användas för att påtala brister i en verksamhet. Huvudman, rektor och förskolechef är ansvariga för att nödvändiga åtgärder vidtas när det framkommer brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Det finns också möjlighet att påtala missförhållanden direkt till tillsynsmyndigheterna som har en allmän utredningsskyldighet enligt förvaltningslagen (1986:223). Under 2010 tog t.ex. Skolinspektionen emot ca 2 200 anmälningar från föräldrar, elever eller andra.

Skollagen bestämmelser om åtgärder mot kränkande behandling finns i 6 kap. skollagen. Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska också se till att åtgärder vidtas för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling och att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.

I skollagens 6 kap. 10 § föreskrivs en skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling. En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skyldigheten att anmäla enligt skollagen är tänkt att betona rektorns och huvudmannens ansvar för att utredningar om kränkande behandling ska genomföras effektivt och utan dröjsmål.

I 12 § skollagen finns bestämmelser om skadestånd om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt ovan. Mål om skadestånd ska handläggas enligt bestämmelserna i rättegångsbalken om rättegången i tvistemål när förlikning om saken är tillåten.

Här kan vidare påpekas att arbetsmiljölagen (1977:1160) jämför barn och elever i utbildning fr.o.m. förskoleklass med arbetstagare, och att arbetsmiljölagens bestämmelser kan vara tillämpliga vid tillbud som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa.

Missförhållanden inom skolväsendet tas således till viss del om hand i lagstiftningen som ovan redovisats, t.ex. när det gäller mobbning och andra former av kränkande behandling samt genom möjligheten att omedelbart stänga en verksamhet när det föreligger fara för barns eller elevers hälsa eller säkerhet.

Lex Sarah infördes på grund av att allvarliga brister i vård och omsorg för äldre och personer med funktionshinder uppmärksammades hösten 1997 och innebär en skyldighet att anmäla missförhållanden. En utredning tillsattes 2010 om att införa en motsvarighet till lex Sarah för skolväsendet, förskolan och skolbarnsomsorgen. I april 2011 överlämnades betänkandet *Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa* (SOU 2011:33). I betänkande föreslås att den som fullgör uppgifter i en utbildning inom skolväsendet och i särskilda utbildningsformer ska vara skyldig att rapportera missförhållanden till sin förskolechef eller rektor. Förskolechefen eller rektorn föreslås få ansvar för att utreda och avhjälpa missförhållandet. Utredaren föreslår att allvarliga missförhållanden ska anmälas till Skolinspektionen eller till den kommun som har tillsyn över utbildningen eller verksamheten.

Utredningen anförde att syftet med att införa en anmälningsskyldighet om missförhållanden inom skollagens område i första hand är att snabbare än i dag kunna uppmärksamma och åtgärda brister som rör barn eller elever som deltar i verksamheten eller utbildningen. Barn och elever ska inte behöva vänta på ett beslut från en tillsynsmyndighet för att brister i en verksamhet eller utbildning ska uppmärksammas och åtgärdas.

Riksdagen gjorde våren 2013 ett tillkännagivande till regeringen om att en lex Sarah skulle införas också i skolan (bet. 2012/13:UbU6, rskr. 2012/13:186).

I juni 2013 gav Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) en särskild utredare i uppdrag (U 2012:E) att utreda vilka konsekvenser en rapporterings- och anmälningsskyldighet av missförhållanden inom skolväsendet och vissa andra verksamheter, som föreslogs i betänkandet *Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa* (SOU 2011:33), skulle få för lärarnas administrativa arbete. Utredaren skulle lägga fram vilka ändringar i utredningens förslag som krävs för att lärarnas administrativa arbete inte ska öka mer än nödvändigt. Uppdraget redovisades den 21 november 2013 och ärendet bereds, enligt uppgift från Utbildningsdepartementet, vidare inom Regeringskansliet.

Utbildningsutskottet konstaterar i sitt yttrande att frågan om huruvida en lex Sarah ska införas för skolan är under beredning i Regeringskansliet (yttr. 2013/14:UbU5y). Utbildningsutskottet anser därför att detta arbete inte bör föregripas och föreslår därför att motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 9 avstyrks.

Därmed avstyrker kulturutskottet motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 9.

Utbyggnad av studie- och yrkesvägledningen i gymnasiet och på högskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en utbyggnad av studie- och yrkesvägledningen i gymnasiet och på högskolan.

Jämför reservation 11 (S).

Propositionen

Regeringen konstaterar i propositionen att elever som inte har en fullföljd gymnasieutbildning har stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden och därmed färre möjligheter att göra andra typer av aktiva livsval. Studie- och yrkesvägledningen har därför en särskilt viktig roll när det gäller elever som är i riskzonen för att avbryta sin utbildning. Av dessa skäl anser regeringen att det finns anledning att överväga att i förordning framhålla vikten av att stödja ungdomar i övergången mellan grundskola och gymnasieskola samt senare i gymnasieskolan genom ett förtydligt uppdrag för studie- och yrkesvägledningen.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 5 begärs en utbyggnad av studie- och yrkesvägledningen både i gymnasiet och på högskolan. Motionärerna vill att studie- och yrkesvägledare, arbetsförmedlare och arbetsmarknadens parter tillsammans bildar ett slags specialiserad arbetsförmedling på varje lärosäte. I motionen framförs vidare att alla offentliga verksamheter måste arbeta aktivt och strategiskt för att få fram fler praktikplatser åt unga.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet pekar i sitt yttrande på de insatser som har genomförts och genomförs för att stärka studie- och yrkesvägledningen (yttr. 2013/14:UbU5y). Bland annat avsatte regeringen 10 miljoner kronor 2013 för fortbildning av studie- och yrkesvägledare. För samma ändamål har regeringen beräknat att avsätta 11 miljoner kronor 2014, 10 miljoner 2015 och 5 miljoner kronor 2016 (se prop. 2012/13:1 utg.omr. 16). I regleringsbrevet för budgetåret 2013 fick Skolverket i uppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Fortbildningen ska gälla studie- och yrkesvägledare inom grundskolan men kan också omfatta t.ex. gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning.

Mot bakgrund av de insatser som pågår och det faktum att regeringen överväger att förtydliga uppdraget till studie- och yrkesvägledningen finner utbildningsutskottet att det inte finns skäl för någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet. Kulturutskottet är av samma uppfattning. Liksom utbildningsutskottet vill kulturutskottet understryka studie- och yrkesvägledningens viktiga roll när det gäller elever som riskerar att avbryta sin utbildning.

Därmed avstyrker kulturutskottet motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 5.

Arbete och försörjning

Ungdomars arbete och försörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en ungdomsgaranti.

Jämför reservation 12 (S).

Propositionen

I propositionen redogörs för satsningar på arbetsmarknadsområdet riktade till ungdomar. Bland annat framgår att det i januari 2014 infördes yrkesintroduktionsanställningar som är ett ekonomiskt stöd för arbetsgivare som anställer ungdomar i åldern 15–24 på basis av yrkesintroduktionsavtal. Yrkesintroduktionsavtal är ett samlingsnamn för branschspecifika avtal om anställningar för individer utan tidigare erfarenhet i yrket, där en del av arbetstiden används för utbildning och handledning.

Jobbgarantin för ungdomar är ett paraplyprogram som infördes den 1 december 2007 och vänder sig till ungdomar som har fyllt 16 men inte 25 år och som varit arbetslösa och inskrivna hos Arbetsförmedlingen under en period om sammanlagt tre av fyra månader. Inom jobbgarantin för ungdomar erbjuds inledningsvis ett intensifierat stöd med fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning samt jobbsökaraktiviteter med coaching. Ungdomar kan också erbjudas insatser som arbetspraktik, arbetslivsriktad rehabilitering och stöd vid start av näringsverksamhet.

Sedan 2011 har ungdomar mellan 20 och 24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning och som deltar i jobbgarantin för ungdomar eller i jobb- och utvecklingsgarantin möjlighet att få den högre bidragsnivån inom studiemedlen om de går tillbaka till sina studier. Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2014 att satsningen ska förlängas ytterligare (prop. 2013/14:1 utg.omr. 15)

För ungdomar som har fyllt 20 år finns möjlighet att delta i jobbgarantin på deltid för att under resterande tid studera inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) eller i utbildning i svenska för invandrare (sfi). Åtgärden syftar bl.a. till att öka motivationen för studier. Ungdomar

har därtill möjlighet att ta del av stöd till start av näringsverksamhet. Den som är ung och exempelvis har varit borta från arbetsmarknaden på grund av sjukdom eller som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, kan få arbetslivsinriktad rehabilitering inom jobbgarantin för ungdomar.

Motionen

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) begär i kommittémotion 2013/14:Kr16 yrkande 4 att det införs en garanti för ungdomar på Arbetsförmedlingen att den som är ung och utan arbete senast efter 90 dagar ska erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som leder vidare till jobb eller en kombination av utbildning och praktik som leder vidare till jobb.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar följande i sitt yttrande till kulturutskottet (2013/14:AU6y):

Utskottet konstaterar att arbetslösheten enligt Arbetsförmedlingens månadsstatistik för mars 2014 nu minskar i alla delar av Sverige och att den minskar särskilt kraftigt bland ungdomar. Ungdomar svarar för hela 40 procent av minskningen som skett av antalet inskrivna arbetslösa sedan mars 2013, trots att ungdomar bara svarar för ca 20 procent av de inskrivna. Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar i åldern 18–24 år uppgick i mars till 86 000, vilket är 9 000 färre än för ett år sedan. Av dessa var 30 000 öppet arbetslösa och 56 000 deltog i ett program med aktivitetsstöd. Nedgången har skett både bland öppet arbetslösa och bland ungdomar som deltar i program. I relativa tal uppgick ungdomsarbetslösheten till 15,6 procent av den registerbaserade arbetskraften, en minskning med 1,8 procentenheter sedan samma månad förra året. Av de 33 000 inskrivna arbetslösa som fick arbete var drygt 8 000 ungdomar i åldern 18–24 år. Som utskottet tidigare har pekat på ingår i gruppen ungdomar som söker arbete även sådana som exempelvis är heltidsstuderande.

När det gäller tidiga ungdomsinsatser kan utskottet inte ställa sig bakom den skeva verklighetsbeskrivning som ges i Socialdemokraternas motion 2013/14:Kr16. Som utskottet tidigare påpekat (bl.a. i budgetbetänkandet 2013/14:AU2) har arbetslösa ungdomar, liksom andra arbetslösa, rätt till ett individuellt stöd i sitt arbetssökande från den första inskrivningsdagen. Regeringen förstärkte också Arbetsförmedlingens resurser med 46 miljoner kronor 2013–2015 med inriktning mot ungdomar för att möjliggöra mer väglednings- och matchningsinsatser tidigt i arbetslösheten. Utöver dessa satsningar tillförde regeringen ytterligare 50 miljoner kronor 2014 just för att Arbetsförmedlingen ska kunna anvisa förmedlare att jobba särskilt med ungdomar.

Det är viktigt med tidiga insatser för unga som är arbetslösa. Kulturutskottet vill, i likhet med arbetsmarknadsutskottet, påminna om att ungdomars arbetslöshet kan bero på flera olika saker som kräver olika typer av insatser och stöd. För de allra flesta svenska ungdomar är perioder i arbetslöshet relativt kortvariga och en del av en övergående etableringsprocess på arbetsmarknaden. Kulturutskottet anser, i likhet med arbetsmarknadsutskot-

tet, att det därför förefaller välbetänkt att Arbetsförmedlingen i normalfallet inledningsvis satsar på stöd till direkt jobbsökande. Den mindre grupp ungdomar som riskerar att fastna i långtidsarbetslöshet eller att aldrig ta sig in på arbetsmarknaden bör dock ges ökat stöd.

Därmed avstyrker kulturutskottet motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 4.

Entreprenörskap m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. entreprenörskap och verksamhetsövergång.

Jämför reservation 13 (S).

Propositionen

Regeringen har genomfört ett flertal satsningar för att främja ungas entreprenörskap. Ambitionen är att entreprenörskap ska löpa som en röd tråd genom hela utbildningstiden. Entreprenörskap och entreprenöriellt lärande finns inskrivet i läroplanen för grundskolan (Lgr 11). Gymnasiereformen (Gy 2011) lyfter fram entreprenörskap som en uppgift för hela gymnasieskolan.

Skolverket och Tillväxtverket stöttar insatser och aktörer som arbetar med att främja entreprenöriellt lärande och entreprenöriella kompetenser i skola och högre utbildning. Särskilda satsningar för att stärka entreprenörskapsinslagen i högre utbildning genomförs av Tillväxtverket, som också fr.o.m. 2014 har det formella uppdraget att vara samordnande i frågor som rör främjande av entreprenörskap i högre utbildning. Programmet Ungas Innovationskraft, som drivs av Tillväxtverket och Vinnova 2010–2014, syftar till att göra det möjligt för fler unga att förverkliga sina idéer och till att tillvarata ungas perspektiv för ökad innovationskraft i Sverige. De företags- och innovationsfrämjande aktörerna Tillväxtverket, Almi och Vinnova har också i uppdrag att redovisa hur de arbetar med målgruppen unga i sin verksamhet.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr16 anför Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) i yrkande 7 att regeringen bör förtydliga uppdraget till Tillväxtverket om hur stödet för sociala och kooperativa företag kan stärkas inom ramen för myndighetens verksamhetsområde. I motionen anförts att dessa alternativa företagsformer bidrar till att stärka ungdomars möjligheter till entreprenörskap och företagande.

I samma motions yrkande 8 anförs att många välfungerande företag riskerar att läggas ned om det inte finns någon naturlig efterträdare som är beredd att ta över verksamheten. Motionärerna föreslår därför att regionala företagarförmedlingar inrättas dit såväl företagare som arbetssökande som kan tänkas bli företagare kan vända sig för hjälp med matchning, mentorship och utbildning.

I motion 2013/14:Kr258 av Anne Marie Brodén (M) anförs att regeringen bör se över möjligheterna att skapa sociala investeringsfonder inom Sveriges kommuner. I motionen framhålls social innovation som ett initiativ som strävar efter att möta samhällets utmaningar och som skapar idéer och metoder för hur man ska lösa samhällsproblem på ett innovativt sätt. Sociala investeringar handlar bl.a. om att skapa möjligheter för kommuner att göra insatser för barn och ungdomar så tidigt som möjligt i livet.

I motion 2013/14:Kr270 av Suzanne Svensson m.fl. (S) begärs en översyn av en ökad basfinansiering av landets teknik- och vetenskapscentrum, s.k. science center. I motionen framhålls vikten av att öka intresset för naturvetenskap och teknik bland barn och unga.

Utskottets ställningstagande

Regeringen beslutade i mars 2014 att tillsätta en utredning som ska se över beskattningen vid ägarskiften i fåmansföretag (dir. 2014:42). Av direktivet framgår att regeringen anser att det är viktigt att tillhandahålla goda förutsättningar för ägarskiften i befintliga fåmansföretag så att upparbetade värden i företag med tillväxtpotential kan tillvaratas. Utredningen ska presentera sina slutsatser och förslag senast i mars 2015.

Tillväxtverket och Vinnova driver sedan hösten 2010 det gemensamma programmet Ungas Innovationskraft. Av regleringsbrevet till Tillväxtverket för 2013 framgår regeringens beslut att förlänga programmet i ytterligare två år. Syftet är att göra det möjligt för fler unga (18–30 år) att förverkliga sina idéer och att tillvarata ungas perspektiv för ökad innovationskraft i Sverige. Uppdraget ska slutredovisas senast i mars 2015. Programmets insatser ska bidra till att öka andelen unga som utvecklar och kommersialiserar sina idéer. Inom ramen för programmet pågår ett arbete med att utveckla och målgruppsanpassa informationen om innovation på webbplatsen verksamt.se. Webbsajten lanserades av Tillväxtverket, Bolagsverket och Skatteverket och innehåller information om att driva och starta företag.

I Tillväxtverkets regleringsbrev för 2014 sägs att myndigheten ska främja tillväxt och nyföretagande av idéburet företagande inom vården och socialomsorgen samt redovisa vad myndigheten har gjort för att stärka och utveckla bl.a. socialt företagande och samhälls-entreprenörskap i alla delar av landet.

Tillväxtverket bedriver även ett utvecklingsarbete för att underlätta för dem som vill starta och driva företag med samhälleliga och sociala mål. Inom ramen för programmet, som pågår från 2012 till 2014, görs insatser

för att synliggöra samhällsreprenörskap och skapa bättre möjligheter att genomföra affärsidéer samt insatser som ska generera nytta för företagen, t.ex. finansiellt stöd och utbildningsinsatser.

Utskottet anser inte att det finns skäl för ett tillkännagivande från riksdagen med anledning av aktuella motionsyrkanden. Motionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 7 och 8, 2013/14:Kr258 (M) och 2013/14:Kr270 (S) avstyrks därmed.

Ungdomars tillgång till bostad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om byggbonus till byggandet av studentbostäder och små hyresrätter.

Jämför reservation 15 (S).

Propositionen

Regeringen anser att ett ökat och mer stabilt bostadsbyggande gynnar alla, även unga och studenter. Regelverket för planprocesserna ses nu över i avsikt att ändra regler som fördyrar, försvårar och försenar bostadsbyggandet. Regeringen fortsätter arbetet med att förenkla förutsättningarna för byggande och begränsa möjligheterna för kommunerna att ställa särkrav på byggnaders tekniska egenskaper.

Ett statligt stöd för innovativt byggande av bostäder för ungdomar som syftar till att uppmuntra aktörerna att tänka nytt och kreativt kring bostäder för unga har införts och pågår 2013–2015. Tanken är att innovationer av olika slag ska kunna leda till ett mer kostnadseffektivt byggande och att bostäder som efterfrågas av unga och studenter därmed ska kunna byggas.

I propositionen Fler bostäder åt unga och studenter (prop. 2013/14:59), som överlämnades till riksdagen i december 2013, har regeringen föreslagit åtgärder för att förenkla byggandet av ungdoms- och studentbostäder. Bland annat ska avsteg från kraven på tillgänglighet och användbarhet göras för vindsvåningar på upp till 35 kvadratmeter i syfte att öka förutsättningarna för att skapa nya bostäder i befintliga byggnader i centrala lägen.

Regeringen beslutade i februari 2014 om kommittédirektiv Förbättrad bostadssituation i storstadsregionerna (dir. 2014:26). En särskild utredare ska se över och analysera bostadssituationen i de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö och föreslå hur den kan förbättras. Utredaren ska utreda och lämna förslag till åtgärder för att möta det ökande behovet av bostäder i storstadsregionerna och föreslå insatser som kan förbättra bostadstillgången för de grupper som har särskilda svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden i storstadsregionerna, bl.a. ungdomar.

Motionen

Socialdemokraterna föreslår i kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. yrkande 6 en byggbonus till byggandet av studentbostäder och små hyresrätter. I motionen konstateras att ungdomar är den grupp som har svårast att få en bostad. Motionärerna framhåller samtidigt att bostadsbristen riskerar framtidens tillväxt, hindrar företag från att expandera, minskar rörligheten och försvårar matchningen på arbetsmarknaden.

Utskottets ställningstagande

Regeringen överlämnade i december 2013 propositionen Fler bostäder åt unga och studenter (prop. 2013/14:59) till riksdagen. I propositionen föreslogs ändringar i plan- och bygglagen (2010:900). Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2013/14:CU22, rskr. 2013/14:205).

De nya bestämmelserna, som träder i kraft den 1 juli 2014, innebär bl.a. att det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Avsteg från lagens krav på tillgänglighet och användbarhet ska alltid få göras vid inredning av bostäder på högst 35 kvadratmeter på en vind. Vidare ska att ett tidsbegränsat bygglov få ges för högst tio år och på den sökandes begäran kunna förlängas med högst fem år i taget.

Regeringen lämnade i mars 2014 proposition 2013/14:126 En enklare planprocess till riksdagen. I propositionen föreslås ändringar i plan- och bygglagen i syfte att göra plan- och bygglovsprocessen enklare och effektivare. Propositionen innehåller också bl.a. en redovisning av regeringens politik för att underlätta bostadsbyggande. Propositionen behandlas av civilutskottet under våren 2014 i betänkande 2013/14:CU31.

Regeringen lämnade samtidigt proposition 2013/14:127 Nya åtgärder som kan genomföras utan krav på bygglov till riksdagen. I propositionen föreslås ändringar i plan- och bygglagen i syfte att förenkla regelverket så att krav på bygglov inte ställs i större utsträckning än vad som är motiverat utifrån samhällets behov av att säkerställa att bebyggelsen utvecklas på ett lämpligt och hållbart sätt. Civilutskottet har i betänkande 2013/14:CU32 föreslagit att riksdagen ska anta regeringens förslag. Riksdagen ska behandla ärendet i början av juni 2014.

Utskottet konstaterar att det många gånger är svårt för ungdomar att få egen bostad, inte minst i storstadsregionerna. Detta kan göra det svårare för ungdomar att studera och komma in på arbetsmarknaden. Sammantaget anser dock utskottet att det görs många insatser för att öka rörligheten på bostadsmarknaden och underlätta för unga människor att få bostad. Motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 6 avstyrks därmed.

Hälsa och utsatthet

Ungdomars psykiska hälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om åtgärdsplan för ungdomar som drabbas av psykiska problem.

Jämför reservation 16 (S).

Propositionen

Ungdomars psykiska hälsa är ett prioriterat område inom ungdomspolitik. Regeringen beslutade i maj 2012 om handlingsplanen PRIO psykisk ohälsa, i vilken barn och unga samt personer med omfattande eller komplicerad psykiatrisk problematik prioriteras. Totalt avsätts ca 4,3 miljarder kronor för satsningen under 2012–2016.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har fått i uppdrag att genomföra en kartläggning för att öka kunskapen om hur ungdomar med självupplevd psykisk ohälsa upplever sina svårigheter, vilka sätt de använder för att hantera dessa svårigheter och vilka resurser i det offentliga och civila samhället målgruppen upplever att de kan få stöd ifrån. För uppdraget har myndigheten tillförts 500 000 kronor för 2013 och 2,5 miljoner kronor för 2014. Uppdraget ska redovisas senast i mars 2015.

Regeringen avser att ge Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor i uppdrag att genomföra en jämställdhetssatsning med fokus på att främja unga kvinnors och unga mäns psykiska hälsa och välbefinnande.

Regeringen gör vidare bedömningen att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor bör få i uppdrag att ta fram en kunskapsöversikt om arbetet med ungdomar som varken arbetar eller studerar. Kunskapsöversikten bör innefatta en kartläggning av hinder för att dessa ungdomar ska få sysselsättning och för att stärka deras psykiska hälsa, metoder som visat sig fungera för att stärka dessa ungdomars psykiska hälsa samt hur samverkan mellan berörda aktörer kan förstärkas.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 13 föreslås att alla kommuner ska instifta en åtgärdsplan för ungdomar som drabbas av psykiska problem. I motionen framförs att ansvarsfördelningen ska vara tydlig i vårdkedjan. Lösningarna kan vara olika i olika kommuner men det bör finnas dels en väg in i systemet, dels tydlighet i fråga om vad varje aktör i systemet ansvarar för och hur samverkan, samordning och uppföljning ska gå till.

Utskottets ställningstagande

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor konstaterar i rapporten Ung idag 2013 – Hälsa och utsatthet att de flesta unga mår bra men att andelen som mår dåligt inte minskar.

Var tredje ung flicka, 16–24 år, uppger att hon regelbundet har besvär av ängslan, oro eller ångest. Bland killar i samma ålder är det 14 procent. Andelen unga som får antidepressiva läkemedel har ökat kontinuerligt sedan 2006. Under 2012 fick 7,8 procent av tjejerna i åldern 20–24 år och 4,2 procent av killarna antidepressiva läkemedel på recept. Uppföljningen visar också att 40 procent av dödsfallen i åldersgruppen 15–19 år är orsakade av självmord; i åldersgruppen 20–24 år är 30 procent av dödsfallen orsakade av självmord. Självmord är vanligare bland killar än bland tjejer.

Socialutskottet har senast behandlat frågor om psykisk ohälsa i betänkande 2013/14:SoU10 s. 55 f. (rskr. 2013/14:176).

De allmänna bestämmelserna om den psykiatriska vårdens innehåll och utförande finns i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), förkortad HSL. Av HSL framgår att landstinget tillsammans med kommunen ska upprätta en individuell plan när den enskilde har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten. Planen ska upprättas om landstinget eller kommunen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål. Av planen ska det framgå vilka insatser som behövs, vilka insatser respektive huvudman ska svara för, vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget, och vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. Motsvarande bestämmelser finns i 2 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453).

Som framgått ovan beslutade regeringen i maj 2012 om en Plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa (PRIO-plan, S2012.006). Handlingsplanen ska genom att lyfta fram ett antal strategiska prioriterade områden och därtill kopplade insatser utgöra en grund för regeringens arbete på området under perioden 2012–2016. Planen består av ett antal åtgärder som riktar sig till grupper som särskilt riskerar att drabbas av psykisk ohälsa samt insatser för att förbättra situationen och bidra till återhämtning för personer med psykisk ohälsa. Syftet är att genom stöd till strategiska insatser inom vård och omsorg skapa förutsättningar för ett långsiktigt förändringsarbete som kan ge hållbara vinster för framtiden.

I maj 2012 ingick regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) en överenskommelse om stöd till riktade insatser för att förbättra vården och omsorgen för personer med psykisk ohälsa. I december 2012 träffades en överenskommelse mellan regeringen och SKL om stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa 2013. Överenskommelsen syftade till att uppmuntra och stärka utvecklingsarbetet med insatser till barn och unga med psykisk ohälsa samt till personer med omfattande eller kom-

plicerad problematik. Socialstyrelsen har i uppdrag att genomföra en bedömning av om kommuner och landsting har uppnått de uppställda grundkraven och prestationsmålen.

Utskottet ser med oro på de problem som finns med ungdomars psykiska ohälsa. Det är angeläget med insatser för att hantera dessa problem.

Utskottet noterar att bl.a. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Statens skolverk och Barnombudsmannen har uppdrag som rör frågor kring ungas ohälsa. Vidare har regeringen i maj 2012 beslutat om en handlingsplan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa 2012–2016. Under de kommande åren avser regeringen att inom planen avsätta ca 870 miljoner kronor per år på insatser som syftar till att förebygga psykisk ohälsa och att förbättra vården och omsorgen för personer med psykisk ohälsa. Barn och unga som har, eller riskerar att utveckla, psykisk ohälsa är ett prioriterat område i den handlingsplanen.

Mot bakgrund av det pågående arbetet på området avstyrker kulturutskottet motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 13.

Skärpta åtgärder mot langning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ge polisen utökade befogenheter i samband med langning.

Jämför reservation 17 (S).

Motionen

Socialdemokraterna begär i kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. yrkande 12 en utredning om att ge polisen utökade befogenheter i samband med langning. I motionen framförs också att det behövs en skärpning av straffet för langning.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har lämnat ett tillkännagivande till regeringen om en nationell handlingsplan för minskat alkoholbruk bland ungdomar (bet. 2013/14: SoU14, rskr. 2013/14:197).

Socialutskottet anförde bl.a. att regeringens strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken är bra. Utskottet ansåg dock att det behövs ännu högre ambitioner i arbetet med att få ungdomar att dricka mindre alkohol. Insatserna måste koordineras och en handlingsplan skulle kunna samla de frågor som specifikt rör ungdomars alkoholbruk. I handlingsplanen bör det konkret framgå hur det förebyggande arbetet på lokal, regional och nationell nivå ska samverka.

Kulturutskottet avstyrker mot bakgrund av det nyligen beslutade tillkännagivandet motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 12.

Strategier för att minska barns och ungas utsatthet på nätet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår bl.a. ett motionsyrkande om behovet av nätvandrare och om utveckling av interaktiv rådgivning på nätet för unga. Motionsyrkandena avslås med hänvisning till de insatser som redan görs för att stödja ungdomar på nätet.

Propositionen

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fick 2013 i uppdrag att göra insatser för att förebygga trakasserier, kränkningar och hot som riktas mot flickor och pojkar samt unga kvinnor och unga män via internet och andra interaktiva medier. Inom ramen för uppdraget ska myndigheten sammanställa och sprida information om lagstiftning och annan relevant information, t.ex. om vart ungdomar kan vända sig om de blir utsatta. Informationen ska rikta sig till ungdomar, till verksamheter som möter ungdomar och till föräldrar. Uppdraget ska redovisas i februari 2015.

Motionerna

I motion 2013/14:Kr262 av Anita Brodén m. fl. (FP) yrkande 2 framförs behovet av nätvandrare samt en utveckling av interaktiv rådgivning. I samma motions yrkande 4 framhålls behovet för självmordsbenägna att kunna hitta samhällets och frivillighetsorganisationers stödsidor. I motionens yrkande 5 anförs behovet av en utredning om att motverka och förebygga suicidhets på internet.

I motion 2013/14:So664 av Agneta Luttröpp m.fl. (MP) yrkande 29 anförs att det behövs särskilda strategier för att minska barns och ungas utsatthet på nätet och i sociala medier. I motionen framförs att regeringen bör återkomma med förslag på detta område.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare, senast i betänkande 2012/13:KrU5, behandlat likartade yrkanden och då redovisat de insatser som görs på området.

Utskottet kan därutöver konstaterar bl.a. att Statens medieråd i april 2013 fick i uppdrag av regeringen att stärka unga i åldern 12–18 år mot antidemokratiska budskap på internet och i sociala medier. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2014. Ungdomsstyrelsen, nuvarande Myndighe-

ten för ungdoms- och civilsamhälle, gav under våren 2014 ut flera publikationer om unga, ungdomar och internet. Bland annat Nätkränkningar – en studie av svenska ungdomsnormer och beteenden (mars 2014), Hat på nätet (mars 2014) och Får man skriva vad man vill på Internet, (maj 2014).

Utskottet noterar att regeringen den 28 maj 2014 beslutade direktiv för en särskild utredare att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för den enskildes personliga integritet, särskilt när det gäller hot och kränkningar på internet. Uppdraget ska redovisas den 31 januari 2016.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att många varierande och angelägna insatser har genomförts och görs för att skapa säkrare miljöer på nätet för barn och unga och för att ta vara på och öka barns och ungas mediekompetens. Motion 2013/14:Kr262 (FP) yrkandena 2, 4 och 5 och motion 2013/14:So664 (MP) yrkande 29 avstyrks därmed.

Rättsprocessen kring sexualbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att tillsätta en kommitté för att granska rättsprocessen kring sexualbrott och om rätt till målsägandebiträde vid rättsprocesser som rör sexualbrott mot unga.

Jämför reservation 18 (S, V).

Propositionen

Regeringen redogör i propositionen för insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck samt tvångsäktenskap och barnäktenskap. En av de grupper som löper hög risk att fara illa är de barn och ungdomar som riskerar att bli eller blir gifta mot sin vilja eller som blir utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen har gjort insatser för att öka kunskapen om ungdomars utsatthet för hedersrelaterat våld samt tvångsäktenskap och barnäktenskap och för att stärka skyddet för utsatta individer.

Regeringen har vidtagit åtgärder för att se över hur arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, ska utvecklas och förstärkas. I maj 2012 utnämnde regeringen en nationell samordnare mot våld i nära relationer som bl.a. fick i uppdrag att samråda med berörda aktörer, bidra till att befintlig kunskap på området sprids och får bättre genomslag i praktiska verksamheter och överväga hur förebyggande insatser mot våld kan utvecklas och genomföras (dir. 2012:38). Uppdraget ska redovisas i juni 2014.

Den 20 februari 2014 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att utarbeta en nationell strategi för att nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (dir. 2014:25). Uppdraget, som ska redovisas senast 29 maj 2015, omfattar våld som drabbar kvinnor i nära relationer och våld som utövas mot kvinnor av bekanta eller helt okända män.

I februari 2014 fattade regeringen beslut om skrivelsen Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor i Sverige (skr. 2013/14:91). Skrivelsen innehåller en ny handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

Regeringen har i mars överlämnat en proposition med ett antal lagförslag som ska stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap (Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor, prop. 2013/14:208). Propositionen behandlades under våren 2014 av riksdagen (bet. 2013/14:JuU30, rskr. 2013/14:263).

Motionen

Socialdemokraterna begär i kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. yrkande 10 att en kommitté tillsätts för att granska rättsprocessen kring sexualbrott, från anmälan till dom. I samma motions yrkande 11 föreslås en rätt till målsägandebiträde vid rättsprocesser som rör sexualbrott mot unga. Motionärerna menar att en målsägande ska ha rätt till ett målsägandebiträde redan när brottsanmälan sker för att förbättra tryggheten för den som har utsatts för våld eller sexualiserat våld.

Utskottets ställningstagande

Justitieutskottet har lämnat ett yttrande i protokollsform över motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m. fl. (S) yrkandena 10 och 11. Protokollet bifogas betänkandet.

Justitieutskottet anför bl.a. följande:

I de aktuella motionsyrkandena efterfrågar motionärerna dels en översyn av rättsprocessen kring sexualbrott, yrkande 10, dels att målsägandebiträden ska förordnas tidigare vid rättsprocesser rörande sexualbrott, yrkande 11.

Utskottet behandlade liknande motionsyrkanden som det i yrkande 10 i februari 2014 (bet. 2013/14:JuU37). Utskottet biföll delvis yrkandena och föreslog med stöd av sin initiativrätt att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att dels granska varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal och fällande dom, dels se över lagstiftningen när det gäller våldtäkt. Mot beslutet reserverade sig MP och V i viss del.

Justitieutskottet behandlade liknande motionsyrkanden som det i yrkande 11 vid ett tillfälle 2013 (bet. 2012/13:JuU20 s. 22 f.) Utskottet avstyrkte då dessa yrkanden. Mot besluten reserverade sig S och V (reservation 9). Utskottet har därefter behandlat ett liknande yrkande förenklat (bet. 2013/14:JuU16).

Vad gäller yrkande 10 anser utskottet att det bör avstyrkas då det får anses tillgodosett genom det tillkännagivande som riksdagen gjort till regeringen med anledning av betänkande 2013/14:JuU34. Utskottet hänvisar i övrigt till vad som anfördes i det betänkandet. Företrädarna för MP och V har en avvikande mening vad gäller yrkande 10. De hänvisar till vad de anförde i sin ovan nämnda reservation och anser att kulturutskottet ska tillstyrka motionsyrkandet med den begränsning som framgår av reservationen.

När det gäller yrkande 11 har utskottet inte någon annan uppfattning i dag än den som redogörs för i de ovan nämnda betänkningarna. Utskottet som hänvisar till vad som där anfördes, anser således att kulturutskottet ska avstyrka det aktuella motionsyrkandet. Företrädarna för S och V har en avvikande mening när det gäller yrkande 11. De hänvisar till vad de anförde i sin ovan nämnda reservation och anser att kulturutskottet ska tillstyrka motionsyrkandet.

Kulturutskottet har ingen annan uppfattning än justitieutskottet i fråga om de aktuella motionsyrkandena. Motion 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 10 och 11 avstyrks därför.

Inflytande

Ungdomars inflytande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insatser för ungdomars inflytande.

Jämför reservation 19 (S, V).

Propositionen

I propositionen lämnar regeringen bedömningar i syfte att stärka ungdomars demokratiska värderingar. Bland annat bör, enligt regeringen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ges i uppdrag att i samarbete med Barnombudsmannen sprida kunskap på kommun- och landstingsnivå om ett barn- och ungdomsperspektiv samt om metoder för dialog med barn och unga. Ungdomspolitiska rådet bör utvecklas till ett forum för regeringens samlade dialog med representanter för ungdomsorganisationer. Rådet bör fylla funktionen att skapa bättre förutsättningar för ungdomspolitikens genomslag på alla berörda områden.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor bör vidare, enligt regeringen, fördela bidrag till kommuner och landsting som arbetar med att utveckla innovativa strategier, system och metoder för att stärka ungas inflytande i den lokala demokratin. Myndigheten bör därtill inleda ett arbete med stöd för unga politiker i syfte att fler unga kvinnor och unga män ska ta på sig uppdrag som förtroendevalda och motverka att unga politiker väljer att lämna sina uppdrag i förtid. Regeringen bedömer vidare att

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör fördela medel till organisationer inom det civila samhället för verksamhet som stärker ungas demokratiska värderingar samt fördela stöd till organisationer som verkar för att förebygga att individer dras in i våldsbejakande extremistmiljöer och stöder avhopp från sådana miljöer.

Statens skolverk bör, enligt regeringen, ges i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial till huvudmän och skolor i syfte att informera om förutsättningarna för att öppna skolans lokaler för föreningar.

Regeringen anför vidare att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör stärka arbetet med politisk information i skolan i samband med valåret 2014 genom att sprida det stödmaterial för lärare i grund- och gymnasieskola om hantering av politisk information och närvaro av politiska partier i skolan som myndigheten tagit fram. Myndigheten bör också fördela stöd till organisationer inom det civila samhället och till kommuner som genomför verksamhet i syfte att öka valdeltagandet i Europaparlamentsvalet och de nationella allmänna valen 2014 samt genomföra skolval 2014 i samband med Europaparlamentsvalet och de nationella allmänna valen 2014.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 35 föreslås att Ungdomsstyrelsen ges i uppdrag att i sin bidragsgivning prioritera projekt initierade av organisationer som tydligt arbetar med att motverka all sorts intolerans inom områdena demokrati, kultur, mångfald, integration, internationalisering, kulturutbyte och unga människors delaktighet.

I motion 2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 1 betonas föreningslivets betydelse för att stärka medvetenheten om demokrati bland unga. I motionen uttrycks oro dels för att unga i Sverige tappar demokratiskt inflytande, dels för att ungas syn på demokratin i sig har förändrats i negativ riktning.

Utskottets ställningstagande

Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:Ku1, rskr. 2008/09:83). En del i det föreslagna målet för ungdomspolitikerna är att ungdomar ska ha inflytande över samhällsutvecklingen.

Det är viktigt att ungas kunskaper, synpunkter och erfarenheter tas till vara som en resurs i den demokratiska processen. Det genomförs omfattande insatser för att främja ungdomars inflytande. Som exempel kan nämnas statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer, Allmänna arvsfondens bidrag samt uppdrag som lämnats till bl.a. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Statens skolverk, Statens medieråd och

Barnombudsmannen. Det finns enligt utskottets bedömning inte skäl till något initiativ från riksdagens sida. Motionerna 2013/14:Kr339 (S) yrkande 35 och 2013/14:Kr230 (S) yrkande 1 avstyrks därmed.

Kultur och fritid

Utgångspunkten för kulturpolitiken är de nationella kulturpolitiska målen som presenterades i propositionen Tid för kultur och som beslutades av riksdagen i december 2009 (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145). Målen är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken bl.a. särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Regeringen har tre övergripande prioriteringar för sin kulturpolitik. En av dessa är barns och ungas rätt till kultur. Kultur är viktigt för barns och ungas utveckling och lärande. Kunskap och insikt om den egna kulturen är också en förutsättning för att bättre förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.

Utvärdering av satsningen Skapande skola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utvärdering och uppföljning av satsningen Skapande skola med hänvisning till att utvärderingar och uppföljningar redan gjorts.

Jämför reservation 20 (S, V).

Propositionen

Regeringen införde 2008 reformen Skapande skola, en satsning på mer kultur i skolan. Skapande skola uppgår nu till 173 miljoner kronor per år och når drygt 715 000 elever i hela landet i grund- och grundsärskola samt förskoleklass.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 begärs en fördjupad utvärdering av Skapande skola. Motionärerna efterlyser en fördjupad bild av vad insatserna har lett till för elever och kulturskapare. En fördjupad utvärdering bör ske i samarbete mellan Statens kulturråd och Myndigheten för kulturanalys.

Samma begäran återfinns i kommittémotion 2013/14:Ub569 yrkande 19 av Ibrahim Baylan m.fl. (S).

Bakgrund

Satsningen Skapande skola inrättades 2008 för att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet, och på så vis främja barns rätt till kultur och eget skapande. Skapande skola omfattar fr.o.m. 2011 hela grundskolan och fr.o.m. den 1 januari 2013 även förskoleklassen.

Anslaget 1:3 Skapande skola (prop. 2012/13:1 utg.omr. 17) uppgår 2014 till drygt 172 miljoner kronor. Bidrag fördelas av Statens kulturråd i enlighet med förordningen (2007:1436) om statsbidrag till kulturell verksamhet i skolan och riktas till huvudmännen i avsikt att nå fler barn än de som redan är kulturellt aktiva på fritiden.

Satsningen innebär en tydligare samordning mellan skolans kunskapsmål och kulturpolitikens mål när det gäller barns och ungdomars rätt till kulturell delaktighet och eget skapande. Statens kulturråd ska samverka med Statens skolverk i arbetet med Skapande skola. Ändamålet med satsningen är att medverka till att kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i förskoleklass och i grundskolans årskurs 1–9 med utgångspunkt i skolans kulturuppdrag som i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet anges som en del i skolans måluppfyllelse. Bidraget syftar också till att öka tillgången till kulturens alla uttrycksformer för eleverna och öka möjligheterna till eget skapande. Statens kulturråd fördelade 2012 sammanlagt 156 miljoner kronor till 252 kommuner och 126 fristående skolor. Kulturrådet beviljade i år bidrag till 369 ansökningar inom ramen för Skapande skola. Ansökningarna omfattar i år drygt 770 000 elever.

Kulturrådet har i enlighet med uppdrag av regeringen följt upp Skapade skola-satsningen. I Kulturrådets uppföljning Skapande skola – en nulägesanalys (Kulturrådets skriftserie 2012:2) beskrevs former för barns och ungas möte med konst och kultur och former för det egna skapandet. Uppföljningen visade även hur barns och ungas delaktighet och inflytande har utvecklats. Inom ramen för uppföljningen genomfördes två enkätundersökningar, dels till kommunerna, där man bl.a. tittade på elevernas delaktighet, dels till de kulturinstitutioner som har deltagit i satsningen.

Kulturrådets uppföljning av bidraget visade att 2 174 skolor och sammanlagt 280 000 elever i årskurs 4–9 genomförde Skapande skola-projekt under läsåret 2010/11. De huvudmän och kulturaktörer som har varit involverade i satsningen har varit övervägande positiva till satsningen. Huvudmännen angav att insatserna hade bidragit till ett förbättrat samarbetsklimat på skolorna och till att elevernas självkänsla och självförtroende hade stärkts.

Statens skolverk har haft i uppdrag att i samråd med Kulturrådet sprida goda exempel på hur skolor har arbetat framgångsrikt med satsningen Skapande skola som en del av undervisningen. Syftet har varit att visa på konkreta tillvägagångssätt i undervisningen för att öka det pedagogiska värdet av Skapande skola. Uppdraget redovisades i november 2013.

Myndigheten för Kulturanalys presenterade i december 2013 sin rapport Skapande skola – en första utvärdering (2013:4). I rapporten lyftes framgångar för bidraget men även behov av utveckling. Bland annat nämndes att delaktigheten både hos elever, lärare och rektorer kan utvecklas och att förutsättningarna för att långsiktigt arbeta med konst och kultur i skolan behöver förbättras.

Utvärderingen baserades på en forskarstudie bestående av intervjuer med sammanlagt 150 berörda kommunala samordnare, rektorer, lärare, elever, kulturaktörer och representanter från berörda myndigheter.

I rapporten konstaterades att satsningen Skapande skola når 55 procent av alla skolbarn i Sverige. Samtliga kommuner har någon gång sökt och beviljats medel för kultur i skolan från Skapande skola, men små kommuner har svårare att ta för sig. Utvärderingen visar också att Skapande skola fungerar bra i de skolor där verksamheten även i övrigt fungerar väl och där det finns engagerade rektorer och lärare som är vana att sedan tidigare arbeta med kultur i skolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har behandlat frågan om en fördjupad utvärdering av Skapande skola ett flertal gånger tidigare, senast våren 2013 i betänkandet Kultur och fritid för barn och unga (bet. 2012/13:KrU5).

Utskottet vill understryka den betydelse som satsningen Skapande skola har. Genom satsningen Skapande skola ges barn oavsett förutsättningar möjlighet att ta del av kulturella upplevelser och till eget skapande. Satsningen leder till en ökad samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet. Vidare bidrar den till att öka barns och ungas tillgång till kultur och eget skapande och till en ökad måluppfyllelse i skolan.

Det är av stor betydelse att barn och unga har förutsättningar och möjligheter att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer, såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse. Detta lyfts fram i skolans läroplaner. Skapande skola ska vara ett komplement till det skolan redan har i uppdrag att göra, och bidraget från Skapande skola-projekt ersätter inte kommunens ordinarie uppdrag enligt läroplanen (förordningen [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet). Utskottet erinrar också om den verksamhet som bedrivs inom ramen för den kommunala kultur- och musikskolan.

Utskottet vill understryka kulturens betydelse för skolarbetet och anser att konst och kultur är faktorer som kan bidra till elevernas skolresultat. Det är en uppgift för rektorer och lärare att bidra till att integrera konst och kultur i skolan. Kulturens långsiktiga betydelse för skolarbetet bör föras fram både inom kulturpolitiken och utbildningspolitiken.

Utskottet konstaterar att ett flertal uppföljningar av Skapande skola har genomförts. Utskottet noterar vidare att dessa uppföljningar visar att satsningen Skapande skola har fått ett starkt genomslag i landets kommuner. Utskottet uppfattning är att nya satsningar, särskilt av sådant genomgripande slag som satsningen Skapande skola, givetvis bör följas upp noga. Utskottet menar dock att så sker. Utskottet finner därför inga skäl att ställa sig bakom motionsyrkanden om ytterligare uppföljning och utvärdering av satsningen Skapande skola och avstyrker därmed motionerna 2013/14:Kr339 (S) yrkande 15 och 2013/14:Ub569 (S) yrkande 19.

Översyn av musik- och kulturskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av musik- och kulturskolan.

Jämför reservation 21 (S).

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9 framhålls behovet av en översyn av musik- och kulturskolorna. I motionen framhålls vikten av att på nationell nivå följa utvecklingen av musik- och kulturskolan. Ett sådant uppdrag bör därför ges till Statens kulturråd i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting och Sveriges Musik- och Kulturskoleråd.

Bakgrund

Den svenska musik- och kulturskolan är kommunal, styrs av kommunala beslut och bedrivs med kommunala resurser och avgiftsintäkter. Statliga medel och statligt regelverk saknas för den kommunala musik- och kulturskolan.

Den kommunala musikskolan startade på 1940-talet som en del av folkbildningstanken, men det var först på 1960-talet som den kommunala musikskolan blev allmänt förekommande. På 1980-talet breddades musikskolan till att även omfatta annan estetisk verksamhet. Cirka 363 000 elever går i dag i musik- och kulturskolan, vilket gör att Sverige är ett av de länder som utbildar flest musik- och kulturskoleelever. Statens kulturråds rapport Barns och ungas kultur (Kulturen i siffror 2010:1) visar att

antalet elever i musik- och kulturskolorna varit relativt konstant under de senaste tio åren och pendlat mellan som högst 380 000 barn 2006 och som lägst 340 000 barn 2000.

År 1997 bildades Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK) där ca 90 procent av landets kommuner är medlemmar. SMoK arbetar bl.a. med opinionsbildning, mediekontakter och faktainsamlande samt anordnar kurser, konferenser och utbildningar. SMoK sammanställer statistik om musik- och kulturskolan i en årlig nulägesrapport.

Nulägesrapporten från 2013 visar att allt fler barn och ungdomar deltar i verksamheten, att kommunerna ökar utbudet, att mer resurser tillsätts och att fler kommuner slopar avgifterna för kulturskolan. I dag finns det kommunalt finansierade musik- och kulturskolor i 283 av totalt 290 kommuner. Under 2013 deltog runt 208 000 barn i ämneskurser. Medräknat övrig skolverksamhet och projekt så når kulturskolorna årligen över 400 000 barn. Efterfrågan är stor och köerna är ofta långa i kommunerna. Endast sju kommuner saknar musik- och kulturskolor. Terminsavgifterna varierar kraftigt mellan kommunerna. Medelavgiften är per termin 658 kronor. År 2012 var sex kulturskolor avgiftsfria, 2013 har de blivit tio. Högst terminsavgift i landet är 1 700 kronor.

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet behandlade utbildningsutskottet en motion från Vänsterpartiet med förslag bl.a. om att skollagen borde ändras så att det klart skulle framgå att det ska finnas kultur- och musikskolor i alla kommuner. Utbildningsutskottet anförde då bl.a. följande (bet. 2009/10:UbU21 s. 118):

Utskottet delar uppfattningen att kultur och musik är viktiga för att utveckla elevernas personlighet och intressen. Musik- och kulturskolorna fyller en viktig uppgift, både med den breda verksamheten och genom att stimulera och ta till vara talanger. Utskottet menar att skolans möjligheter att organisera undervisningen efter lokala behov och intressen är stora.

Avgifterna för musik- och kulturskolorna varierar kraftigt mellan kommunerna. Utskottet anser dock att detta är en angelägenhet för kommunerna.

Kulturutskottet behandlade likalydande motioner om en översyn av musik- och kulturskolan vid förra riksmötet. Utskottet underströk då betydelsen av Skapande skola-satsningen som infördes för hela grundskolan. Utskottet menade att skolor och kommuner, inom ramen för denna satsning, har möjlighet att åstadkomma ett långsiktigt utvecklingsarbete med kultur i skolan (bet. 2012/13:KrU5).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att den svenska musik- och kulturskolan är en kommunal angelägenhet. Verksamheten styrs av kommunala beslut och bedrivs med kommunala resurser.

Musik- och kulturskolan spelar en stor roll för barns och ungdomars möjligheter att själva få pröva på musik och andra kulturformer. Det mer värde som här skapas är svårt att mäta. Utskottet vill i detta sammanhang lyfta upp ett exempel inom musik- och kulturskolan, El Sistema, en kör- och orkesterskola, ursprungligen från Venezuela, där man arbetar med musiken som verktyg för ett socialt hållbart samhälle. Sveriges El Sistema-modell startade 2012 i Hammarkullen och har sedan dess vuxit och finns i dag runt om i landet. Metoden bygger bl.a. på att individen utvecklas i gruppen, i samspelet och i interaktion med sina medmusikanter. Stor vikt läggs vid att barnet ska få utveckla sitt engagemang och förstå sig själv i relation till gruppen.

Utskottet konstaterar att ett omfattande arbete med att utveckla den kommunala musik- och kulturskolan sker bl.a. inom organisationen SMoK där ca 90 procent av kommunerna är medlemmar. SMoK arbetar bl.a. med opinionsbildning, mediekontakter och faktainsamlade samt anordnar kurser, konferenser och utbildningar. Som ovan nämnts sammanställer SMoK årlig statistik om musik- och kulturskolan i kommunerna. SMoK samarbetar med Sveriges Kommuner och Landsting i bl.a. ett gemensamt projekt, Kulturskola 2030, som presenterades på SMoK:s rikskonferens i mars 2013. Man har bl.a. tittat närmare på hur stor betydelse musik- och kulturskolan har för kulturlivet och hur viktig den är för barn och ungdomar.

Musik- och kulturskolorna är en av landets största satsningar på barn- och ungdomskultur. Utskottet konstaterar att samtidigt som musik- och kulturskolorna är välbesökta och uppskattade verksamheter saknas större uppföljningar av vad verksamheten innebär för eleverna. Utskottet menar att det mot denna bakgrund vore intressant med en nationell uppföljning, inte minst kan det vara intressant att belysa relationen mellan musik- och kulturskolorna och satsningen Skapande skola. Utskottet vill också peka på den möjlighet att åstadkomma ett långsiktigt utvecklingsarbete med kultur i skolan som Skapande skola och musik- och kulturskolan tillsammans innebär.

Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Kr339 (S) yrkande 9.

Nationell strategi för musik- och kulturskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en nationell strategi för barns och ungas kulturutövande och ett yrkande om en nationell strategi för musik- och kulturskolan.

Jämför reservation 22 (S, MP, V).

Motionerna

Lars Ohly m.fl (V) begär i motion 2013/14:Kr310 yrkande 2 en nationell strategi för barns och ungas kulturutövande. I motionen framförs att en sådan strategi bl.a. bör innehålla en plan för barns rätt till kulturutövande, högskoleutbildning och personalförsörjning, kompetensutveckling och ett nationellt kunskapscentrum för statistik, samordning och kvalitetsutveckling.

I motion 2013/14:Kr274 av Pyy Niemi (S) föreslås att staten i samarbete med Sveriges Musik- och Kulturskoleråd och Sveriges Kommuner och Landsting bör utarbeta en nationell strategi för Sveriges kultur- och musikskolor. En nationell strategi bör, menar motionären, bl.a. innehålla en plan för barns rätt till kulturutövande och behovet av forskningsbaserad verksamhetsutveckling. Det bör vidare finnas en plan för hur personalförsörjningsfrågan ska lösas liksom därmed sammanhängande frågor om bl.a. utbildning av pedagoger inom högskolan och behörighets- och kompetensutvecklingsfrågor. Det behöver vidare inrättas ett nationellt kunskapscentrum för frågor som rör musik- och kulturskolan (statistik, samordning, kvalitetsutveckling) och avgiftsfrågan behöver ses över.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet har anfört ovan bedrivs ett omfattande arbete för att utveckla musik- och kulturskolan, där bl.a. Sveriges Musik- och Kulturskoleråd och Sveriges Kommuner och Landsting är viktiga aktörer.

I sammanhanget kan också nämnas att 29 statliga kulturinstitutioner 2011 fick i uppdrag att utforma strategier för sina barn- och ungdomsverksamheter för åren 2012–2014. En uppföljning av arbetet pågår inom Kulturdepartementet.

Det finns enligt utskottet inte skäl att utveckla någon nationell strategi på området. Hur verksamheten ska utformas och genomföras är i första hand en uppgift för respektive huvudman.

Motionerna 2013/14:Kr310 (V) yrkande 2 och 2013/14:Kr274 (S) avstyrks.

Avgifter inom musik- och kulturskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om begränsningar av avgifterna inom den kommunala musik- och kulturskolan med hänvisning till att detta är en kommunal angelägenhet.

Jämför reservation 23 (S, V).

Motionerna

Lars Ohly m.fl (V) anför i motion 2013/14:Kr310 yrkande 1 att regeringen bör utreda frågan om kommunernas skyldighet att tillhandahålla kulturskola och hur detta kan finansieras. I motionen framförs att alla barn från alla familjer bör ges möjlighet att delta i kulturskolans verksamhet. För att detta ska bli möjligt vill motionärerna att avgifterna på sikt tas bort.

I motion 2013/14:Kr210 av Christina Oskarsson m.fl. (S) anförts att den kommunala musik- och kulturskolan bör vara tillgänglig för alla barn och att kommunerna ska erbjuda kultur- och musikskola med hög kvalitet och låga eller inga avgifter.

I motion 2013/14:Kr291 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S) framhålls behovet av att se över kommunernas möjligheter att erbjuda musik- och kulturskola med hög kvalitet till låga eller inga avgifter. Det är därför viktigt att statsbidragen till kommunerna utformas så att barns och ungas möjlighet att delta i musik- och kulturskolans verksamhet underlättas och att segregationen i samhället motverkas.

Bakgrund

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 9) att en fritidspeng för barn i ekonomiskt utsatta familjer införs, och avsatte för detta ändamål 41 miljoner kronor. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2013/14:SoU1, rskr. 2013/14:125). Regeringen lade i mars 2014 fram proposition 2013/14:168 Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd, med förslag till ändringar i socialtjänstlagen (2001:453) i syfte att förbättra möjligheterna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att delta i organiserade fritidsaktiviteter i samma utsträckning som andra barn. Förslaget innebär i huvudsak att hushåll med barn i årskurs 4–9 ska ha rätt till ersättning från socialnämnden för kostnader för barnets deltagande i fritidsaktiviteter (s.k. fritidspeng) om hushållet vid ansökan har försörjningsstöd och har haft försörjningsstöd i minst sex månader under den senaste tolv månadersperioden. Fritidspengen ska ersätta kostnader för fritidsaktiviteter som är ledarledda och regelbundna. Regeringen ska meddela föreskrifter om vilket belopp fritidspengen får uppgå till. Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Riksdagen biföll regeringens förslag den 27 maj 2014 (bet. 2013/14:SoU26, rskr. 2013/14:273).

Utskottets ställningstagande

Det är angeläget att alla barn oavsett förutsättningar ska ges goda möjligheter att få uppleva professionell kultur och att utveckla det egna skapandet.

Utskottet är medvetet om att avgifterna för musik- och kulturskolorna varierar mellan kommunerna och konstaterar också att det är sannolikt att avgifterna påverkar bredden i deltagandet. Utskottet delar motionärernas

uppfattning att det är angeläget att alla barn ska kunna ta del av musik- och kulturskolornas utbud. Utskottet noterar också att SMOK i sin utvärdering konstaterat att tio kommuner nu är avgiftsfria.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare (bet. 2012/13:KrU5). Utskottet menade då att avgifterna inom den kommunala musik- och kulturskolan är en angelägenhet för kommunerna. Utskottet har ingen annan uppfattning nu än att detta är ett kommunalt ansvar. Inom ramen för kommunernas ansvar ligger att fördela medel till olika verksamheter. Utskottet vill också peka på systemet med fritidspeng som riksdagen nyligen beslutade om.

Utskottet anser inte att motionerna 2013/14:Kr310 (V) yrkande 1, 2013/14:Kr210 (S) och 2013/14:Kr291 (S) bör leda till något initiativ från riksdagen.

Kulturskolans tillgänglighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kulturskolorna ska vara tillgängliga för alla.

Jämför reservation 24 (S, SD, V).

Motionen

I motion 2013/14:Kr295 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S) anförs behovet av att verka för att kulturskolorna ska vara tillgängliga för alla (yrkande 1). För att alla barn ska få möjlighet att ta aktiv del av kulturaktiviteter bör det säkerställas att alla hinder på grund av ekonomiska och sociala faktorer liksom funktionsnedsättningar undanröjs.

Utskottets ställningstagande

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har under 2014 fått i uppdrag att genomföra en tematisk analys om unga kvinnors och mäns fritid och organisering och inom detta område särskilt fokusera på unga kvinnors och mäns möjligheter till organiserade fritidsaktiviteter och egen organisering på lokal nivå. Analysen ska belysa situationen för unga kvinnor och män, unga hbt-personer, unga med funktionsnedsättning, unga nyanlända och ungdomar som bor i socioekonomiskt utsatta områden samt genomgående ha ett jämställdhetsperspektiv. Utifrån analysen och kartläggningen ska Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor lämna förslag som berör de områden som behöver förbättras.

Utskottet har i flera sammanhang uttalat att det är angeläget att alla barn oavsett förutsättningar ska ges goda möjligheter att få uppleva professionell kultur och att utveckla det egna skapandet och att musik- och kulturskolan här fyller en mycket viktig uppgift. Detta inkluderar självfallet även barn och unga med funktionsnedsättning.

Det finns enligt utskottet inte skäl för något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion 2013/14:Kr295 (S) yrkande 1 som därmed avstyrks.

Insatser inom idrottspolitiken och friluftspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om behovet av ett handslag med föreningslivet genom Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv samt kommunerna för att se till att barn och ungdomar får bättre möjligheter och lägre avgifter för att delta i idrott och friluftsvksamhet.

Jämför reservation 25 (S, V).

Propositionen

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor kommer att få i uppdrag att årligen genomföra tematiska fördjupade analyser av prioriterade områden inom ungdomspolitiken.

Att verka för förnyelse och utveckling av ungdomars fritids- och föreningsverksamheter och att fördela statsbidrag till ungdomsorganisationer och vissa andra organisationer inom det civila samhället är två av myndighetens huvuduppgifter. Som ett led i detta arbete har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor fått i uppdrag att under 2014 genomföra en tematisk analys om unga kvinnors och mäns fritid och organisering och inom detta område särskilt fokusera på unga kvinnors och mäns möjligheter till organiserade fritidsaktiviteter och egen organisering på lokal nivå. Analysen ska belysa situationen för unga kvinnor och män, unga hbt-personer, unga med funktionsnedsättning, unga nyanlända och ungdomar som bor i socioekonomiskt utsatta områden samt genomgående ha ett jämställdhetsperspektiv. Utifrån analysen och kartläggningen ska Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor lämna förslag som berör de områden som behöver förbättras.

Motionen

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) anför i kommittémotion 2013/14:Kr16 yrkande 2 behovet av ett handslag med föreningslivet genom Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv samt kommunerna för att se till att barn och ungdomar får bättre möjligheter och lägre avgifter för att delta i idrott och friluftsverksamhet.

Utskottets ställningstagande

Statens stöd till idrotten uppgår 2014 till 1,7 miljarder kronor (anslag 13:1 Stöd till idrotten utg.omr. 17). Av dessa medel satsas ca 1 miljard kronor på idrottens barn- och ungdomsverksamhet. Utskottet delar regeringens bedömning att dessa medel ger idrottsrörelsen förbättrade möjligheter att utvecklas och även nå nya grupper av flickor och pojkar, unga kvinnor och män. Enligt en kartläggning från Centrum för idrottsforskning (CIF) har aktivitetsnivån inom barn- och ungdomsidrotten minskat under senare år. Utskottet har tidigare, senast i betänkandet Politik för det civila samhället m.m. (2013/14:KrU5) uttalat att detta är oroande. Utskottet konstaterade då att en hel del arbete pågår för att se över och ta tag i den nedgående aktivitetsnivån, bl.a. genom Riksidrottsförbundets strategiarbete och CIF:s uppdrag att göra en fördjupad analys av hur idrotten når olika grupper i samhället. Därtill kommer införandet av en fritidspeng (se ovan). Utskottet konstaterade att det avsåg att följa detta arbete. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. Motion 2013/14:Kr16 yrkande 2 bör därför avslås.

Fritidsgårdar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kommunernas skyldighet att bedriva fritidsgårdsverksamhet och behovet av fler fritidsgårdar.

Jämför reservationerna 26 (V) och 27 (S).

Motionerna

Lars Ohly m.fl. (V) begär i motion 2013/14:Kr225 att regeringen ska utreda frågan om kommunernas skyldighet att bedriva fritidsgårdsverksamhet och hur detta kan finansieras. I motionen framförs att det behövs en medveten strategi och satsning på fritidsgårdsverksamhet så att den öppna verksamheten och gårdarnas aktivitet får en viktig plats i kommunernas satsningar på ungdomars fritid. I motionen framförs uppfattningen att färre fritidsgårdar leder till ökade kostnader för samhället i form av kriminalitet och vandalisering.

I motion 2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 2 anförs behovet av samlingsplatser för unga och behovet av att satsa på fritidsgårdar. I motionen framhålls att fritidsgården är en trygg, attraktiv mötesplats för personer i olika åldrar och med olika kön, kulturell bakgrund och livsstil organiserad av utbildad och kompetent personal samt att fritidsgårdar kan motverka destruktiva beteenden och oönskade gängbildningar.

I motion 2013/14:Kr229 av Ann-Christin Ahlberg och Christina Oskarsson (båda S) anförs behovet av insatser för att öppna fler fritidsgårdar, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden. I motionen betonas vikten av vuxna förebilder och behovet att stävja kriminella beteenden.

Utskottets ställningstagande

Fritidsgårdar drivs i huvudsak i kommunal regi, men kan även drivas av föreningar och trossamfund. Utskottet delar motionärernas uppfattning att fritidsgårdar har en viktig funktion att fylla som mötesplatser för ungdomar. Det är enligt utskottet viktigt att fritidsverksamheter är öppna för alla ungdomar. Inriktningen och omfattningen av verksamheten vid fritidsgårdarna är dock i första hand en fråga för huvudmännen för fritidsgårdarna.

Utskottet avstyrker därför motion 2013/14:Kr225 (V), 2013/14:Kr230 (S) yrkande 2 och 2013/14:Kr229 (S).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Nytt mål för ungdomspolitiken, punkt 1 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ett nytt mål för ungdomspolitiken. Ny målformulering bör i stället vara följande: Alla ungdomar ska ha rätt till verklig välfärd och goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ges faktiskt inflytande över samhällsutvecklingen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 1,

2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 1 och

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 1 och
avslår proposition 2013/14:191 punkt 2 och motion

2013/14:Kr18 av Margareta Larsson (SD).

Ställningstagande

Vi accepterar inte den försvagning av målet för ungdomspolitiken som regeringen för fram i propositionen. Regeringens formulering att ”alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen” innebär en ambitionssänkning.

Vi anser att en ny målformulering i stället bör vara: ”Alla ungdomar ska ha rätt till verklig välfärd och goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ges faktiskt inflytande över samhällsutvecklingen.”

Med ett sådant mål tydliggörs vad politiken syftar till och dessutom ges ett mer mätbart mål. Det skulle således underlätta uppföljningen av politikområdet genom att möjliggöra jämförelser mellan indikatorer för ungdomsgrupper och vuxengrupper. Detta är en svaghet i dag och också i det förslag som presenterats.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkande 1, 2013/14:Kr17 (V) yrkande 1 och 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 1 samt avslå proposition 2013/14:191 punkt 2 och 2013/14:Kr18 (SD).

2. Nytt mål för ungdomspolitiken, punkt 1 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag om nytt mål för ungdomspolitiken och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr18 av Margareta Larsson (SD) och

avslår proposition 2013/14:191 punkt 2 och motionerna

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 1,

2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 1 och

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

I regeringens proposition läggs en rad olika förslag fram för att komma till rätta med brister i ungas livsvillkor. Fokus läggs på att öka ungdomars engagemang kring egenmakt, hälsa, samhällsfrågor och utbildning/sysselsättning, vilket förvisso är angeläget, men förslagen i propositionen är otydligt beskrivna.

Utbildning och arbete är förutsättningar för att barn ska kunna bli ansvarstagande vuxna. Men i stället för att ta itu med de problem som finns inom utbildningspolitiken och arbetsmarknadspolitiken väljer regeringen att diskutera välfärd generellt. Rimligen borde en regering som gick till val på kopplingen mellan arbete och välfärd redan 2006, åtta år senare inse att såväl utbildning som arbete är en förutsättning för välfärd, både i det enskilda fallet och för samhället i stort.

Vi vet i dag att orsakerna till barns problem många gånger handlar om trasiga och icke-fungerande familjerelationer, en icke-fungerande skolgång, osäkerhet, ett stort utbud av droger och en världsfrånvärd tillvaro och flykt in i teknikvärlden. I samband med detta följer en romantiserad syn på droger, våld och sex. Många ungdomar upplever därmed ett tryck att testa allt så tidigt som möjligt och att normer är något man med fördel ska bryta emot.

Samhället bör i större utsträckning ta avstamp för sin ungdomspolitik i att familjen är en naturlig referenspunkt och att vettiga utbildningar leder till arbete. Normerna bör också betonas i ett gemensamt samhällsliv där

ansvar och medverkan tidigt formas. Sverigedemokraterna menar vidare att människan som väsen innefattar olika behov för ett fullgott liv som inte enbart inryms under sex, politisk organisering och en ytlig materialisering av tillvaron.

Det synes dock vara en orimlighet att som i regeringens förslag föreslå en rad olika detaljerade åtgärder utifrån en erkänd okunskap kring orsakerna till ungdomars ökade ohälsa. Rimligtvis borde orsakerna till ohälsan öppret redovisas i syfte att sätta in genomtänkta insatser.

Bara genom goda uppväxtvillkor skapas förutsättningar för trygghet och ett aktivt deltagande i utbildning och på arbetsmarknaden. Detta kräver en ansvarsfull politik som utgår från familjen som samhällets grundkärna. Familjen behöver en helt annan status och bör i så hög grad som möjligt fredas från politisk inblandning.

Regeringen skriver i propositionen att varje barn har rätt till utbildning enligt barnkonventionen, men att undervisningen ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter till respekt för mänskliga rättigheter. Sålunda bör regeringen enligt ovan formulera en ny ungdomspolitik som tar fasta på ungdomars faktiska verklighet och behov i syfte att fortare inlemma ungdomar i vuxenlivet.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr18 (SD) och avslå proposition 2013/14:191 punkt 2 och motionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkande 1, 2013/14:Kr17 (V) yrkande 1 och 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 1.

3. Uppföljning av ungdomsorganisationerna, punkt 3 (V)

av Lars Ohly (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Uppföljningen av ungdomspolitiken måste ha ett tydligare ungdomsfokus. Vänsterpartiet anser att unga själva bör vara med och följa upp ungas levnadsvillkor och föreslår därför att ungdomsorganisationerna – genom Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) – får en formell roll i uppföljningen av ungdomspolitiken. Unga är den grupp som bäst kan avgöra vilka effekter den förda politiken får. LSU utgörs av 84 självständiga, demokratiskt uppbyggda nationella organisationer. Medlemsorganisationerna har olika verksamhet som baseras på t.ex. intressen, politik, religion, etnicitet, sexua-

litet eller funktionalitet. Jag anser att LSU är den givna aktören för att samla ungas åsikter och perspektiv. I propositionen föreslås att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor får i uppdrag att stärka ungas och ungdomsorganisationers perspektiv i uppföljningen. Vänsterpartiet anser dock att målgruppen, de unga, är de som har störst kompetens och är bäst lämpade att göra detta. Regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att ungdomsorganisationerna ska utföra en självständig uppföljning utifrån ett ungdomsperspektiv som en del av det reguljära uppföljningssystemet. Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr17 (V) yrkande 3.

4. Statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer, punkt 4 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 3,

2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 2 och

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 2 och

bifaller delvis motion

2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 3.

Ställningstagande

I propositionen tas den fördjupade analysen av ungas organisering upp som en del av handlingsprogrammet. Det är ingen ny satsning och den kommer troligtvis inte att ge tillräckliga svar för att komma åt de problem och ojämlikheter som finns i dag.

Vi vill därför se en översyn av villkoren för ungas organisering. Vi vill att regeringen ger Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor i uppdrag att se över hur stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet är utformat och fördelat, såväl nationellt som regionalt och lokalt. Översynen bör även ha ett genusperspektiv och sträva efter större jämställdhet.

Vi vill dessutom ge Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ett förtydligt uppdrag att fortsätta bevaka dessa frågor och stödja kommunerna, regionerna och landstingen i dessa frågor.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 3, 2013/14:Kr17 (V) yrkande 2 och 2013/14:19 (MP) yrkande 2 och delvis bifalla motion 2013/14:Kr230 (S) yrkande 3.

5. Ett förtydligt ansvar för kommunerna, punkt 5 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:191 punkt 1 i denna del och motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 och avslår motion

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

De ca 30 000 ungdomar som årligen omfattas av det kommunala informationsansvaret har olika behov och förutsättningar. En del av dessa behöver inget stöd från kommunen. De kan exempelvis arbeta eller ha valt att ta ledigt utan att behöva stöd för att återuppta sina studier. Det finns också ungdomar som har en konstruktiv sysselsättning inom musik eller eget lärande. De allra flesta har dock olika problem och svårigheter som de behöver stöd för att hantera. Bland dem finns de ungdomar som kan behöva längre insatser från kommunen eller inom ramen för ett introduktionsprogram.

Ungdomar som inte går i gymnasieskolan återfinns i alla landets kommuner. Enligt Skolverkets rapport utgjorde de ungdomar som var utanför gymnasieskolan knappt 6 procent av samtliga ungdomar i åldersgruppen 16–19 år under år 2009.

Det finns i dag en stor grupp unga som varken jobbar eller studerar och som inte finns inskrivna på Arbetsförmedlingen. De flesta i denna grupp är mycket utsatta. Passiviteten gör att de hamnar på efterkälken redan tidigt i livet. Erfarenheterna visar att en så negativ start ofta får negativa återverkningar i form av arbetslöshet och sociala problem senare i livet. Särskilt illavarslande är det att många unga fastnar i sysslöshet under långa tidsperioder. Antalet unga som varken arbetade eller studerade tre år i följd, åren 2008–2010, uppgick till drygt 77 000. Tre år i rad utan arbete eller studier är en oerhört lång tid för en ung människa och kan få förödande konsekvenser.

Att dessa unga i realiteten lämnats i sticket är för oss socialdemokrater helt oacceptabelt. Att från samhällets sida se mellan fingrarna med att så många hamnar utanför är både fel och dumt. Därför måste samhället mycket mer aktivt arbeta för att alla unga ska få en bra start.

Det förslag som regeringen nu lägger fram och benämner aktivitetsansvar för ungdomar är ett steg i rätt riktning, men det är inte tillräckligt. Regeringen visar att den tyvärr inte har förstått allvaret i en situation där avhoppen från gymnasieskolan ökar.

De åtgärder som kommunerna vidtar utifrån sitt uppföljningsansvar för unga upp till 20 år räcker uppenbarligen inte till. För unga över 20 år är bristerna ännu större. Samtidigt finns det på flera orter i Sverige goda exempel på hur aktivt uppsökande insatser gentemot dessa ungdomar ger mycket goda effekter. Vi vill därför att det skapas en övergripande nationell strategi – som i sin tur innehåller en rad konkreta satsningar – för unga som varken arbetar eller studerar. Inom ramen för strategin bör EU:s socialfond utnyttjas så mycket och så effektivt som möjligt.

Det kommer fortfarande att finnas ett behov av att följa upp de elever som inte har slutfört sina gymnasiestudier, som hoppat av efter 18-årsdagen eller helt enkelt uteblivit från skolan. Vi tillstyrker därför regeringens åtgärder då dessa ändå innebär att steg tas i rätt riktning.

Vi vill dock ytterligare förtydliga att det rör sig om ett ansvar att i första hand se till att dessa ungdomar fullföljer sin utbildning. Unga arbetslösa utan gymnasieutbildning har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Vi föreslår därför att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte har fullgjort sina gymnasiestudier. Utbildningskontraktet är ett led i en bredare strategi för att stärka Arbetsförmedlingens insatser för ungdomar.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2013/14:191 punkt 1 i denna del och motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 15 samt avslå motion 2013/14:KrKr19 (MP) yrkande 3.

6. Ett förtydligt ansvar för kommunerna, punkt 5 (MP)

av Tina Ehn (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:191 punkt 1 i denna del och motion

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 3 och avslår motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15.

Ställningstagande

Det är bra att regeringen nu föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks. I stort sett är det här en formalisering av vad kommunerna gör redan i dag. Det är däremot en stor brist att inga nya pengar hittills har anslagits för detta utökade ansvar. Vi delar också farhågan hos de remissinstanser som saknar tydliga förslag som rör samverkan mellan fler aktörer än kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgruppen har i många fall en komplex och sammansatt problembild och det kan behövas insatser från olika aktörer. Insatserna ligger i gränslandet mellan utbildnings-, arbetsmarknads- och socialpolitik. Vi delar också Arbetsförmedlingens kritik mot att förslaget kan komma att innebära att fler mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen.

Det är alltså inte rimligt att unga mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning hamnar hos Arbetsförmedlingen, som knappast har resurser att hantera denna målgrupp. Här finns exempelvis ungdomar som är nyanlända till Sverige och därför inte har gymnasie- eller knappt grundskoleutbildning. För dem måste det finnas alternativa vägar till utbildning och arbete, inte minst inom vuxenutbildningssystemet.

Miljöpartiet vill införa s.k. startcentraler, som är en form av lokala arbetsförmedlingar. Det ska vara en ”en-dörr-in”-verksamhet dit en ung person kan gå redan första dagen i arbetslöshet för att få individuellt anpassad hjälp. Här ska alla personer som en ung arbetslös person kan tänkas behöva samlas – exempelvis representanter för Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, Försäkringskassan och det lokala näringslivet. Vi vill också att kommunernas ansvar för de unga arbetslösa förstärks. Kommunerna ska erbjuda åtgärder åt arbetslösa unga upp till 25 år och aktivt söka upp dessa.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2013/14:191 punkt 1 i denna del och motion 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3 samt avslå motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 15.

7. Åtgärder för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan, punkt 7 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 16.

Ställningstagande

Frånvaron och avhoppet från gymnasieskolan måste minska. Det går enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) att minska avhoppet genom att skolans ledning skapar förutsättningar för att möta elevernas individuella behov. De kommunala gymnasieskolor som visat god förmåga att hjälpa elever att fullfölja sin gymnasieutbildning har enligt SKL vissa gemensamma framgångsfaktorer, t.ex. bra bemötande, tydliga mål och betoning på resultat, ökad samverkan med arbetslivet och individuellt stöd på rätt program för eleven.

Vi anser att det krävs nationella mål och en strategi utvecklad mellan stat och skolhuvudmän för att fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Det ska ställas tydliga krav på skolorna att de ska arbeta för att alla eleverna ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Skolan har ett ansvar att se varje elev. Upplägg av undervisningen behöver ses över och särskilda insatser initieras för att öka motivationen hos eleverna att fullfölja den valda gymnasieutbildningen. Eleverna behöver få stöd och resurser efter behov, bl.a. genom stöd av studie- och yrkesvägledare. Varje kommun ska ha både erforderliga system och en skyldighet att fördela resurser mellan skolorna utifrån elevernas behov. Varje elev som inte klarar en kurs ska omedelbart erbjudas stöd för att klara kursen. Skolorna bör noga följa elevernas resultat och analysera varför elever avbryter sin utbildning.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 16.

8. Obligatorisk gymnasieskola, punkt 8 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

Dagens och framtidens arbetsliv och samhälle kräver gedigna kunskaper av alla. Förändringarna på arbetsmarknaden, och kraven på att förvärvsarbete ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch, gör att unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från gymnasiet har det svårt i dag och kommer att få det än svårare i framtiden.

Bland unga utan gymnasieutbildning är försörjningsstöd en av de vanligaste vägarna till försörjning. Av de i åldrarna 20–24 år som huvudsakligen försörjde sig på försörjningsstöd utgör de med enbart förgymnasial utbildning ca 70 procent.

I framtiden kommer situationen för unga utan gymnasieutbildning att försvåras ytterligare. Enligt prognoser från Statistiska centralbyrån försvinner 40 procent av de jobb som bara kräver grundskoleutbildning till 2030. Det är en arbetsmarknad som helt enkelt inte kommer att finnas kvar.

Den nya arbetsmarknaden ställer nya krav på individerna som samhället har ett ansvar att svara upp emot. I dag krävs en gymnasieexamen för att klara sig på arbetsmarknaden. Ändå ser vi att unga väljer bort yrkesutbildning trots att det kommer att finnas en efterfrågan på gymnasieutbildad arbetskraft. Att successivt höja kraven på kunskap är därför både naturligt och nödvändigt mot bakgrund av samhällets utveckling. Därför ska gymnasieskolan vara obligatorisk. Samma skolplikt som i dag gäller för grundskolan ska på sikt gälla för gymnasieskolan upp till 18 års ålder och alla gymnasieprogram ska förbli minst treåriga och ge eleven behörighet att söka till högskolan om denne så önskar.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 16.

- 9. Folkhögskola direkt efter grundskolan, punkt 9 (S, MP, V)**
av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 17.

Ställningstagande

Det måste finnas flera möjliga vägar till gymnasieexamen. En väg som i dag är stängd för de flesta gymnasieelever är att studera på folkhögskola. Det finns 150 folkhögskolor runt om i landet. De flesta drivs av olika folk-

rörelser, ideella organisationer eller föreningar. Studier inom folkhögskolan kan ge grundskolekompetens, gymnasiekompetens och yrkesutbildning. Till skillnad från andra skolformer är folkhögskolan inte bunden till centralt fastställda läroplaner. Varje folkhögskola bestämmer själv sin profil och verksamhet med hänsyn till skolans ideologiska och kunskapsmässiga inriktning.

Folkbildningen syftar inte bara till att skapa formella möjligheter till vidare studier eller arbete utan också till att stärka delaktighet och engagemang. Folkhögskolan ska prioritera verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället, liksom verksamheter som gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation och som skapar engagemang att delta i samhällsutvecklingen.

Vi vill att det ska finnas en möjlighet för unga att efter avslutad grundskola söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet. Det innebär att det blir möjligt att söka till folkhögskolan direkt efter grundskolan och därmed läsa hela gymnasieutbildningen på folkhögskola. Vi är beredda att se över lagstiftningen för att göra det möjligt.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 17.

10. Anmälningsskyldighet i skolor, punkt 10 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

I skolan ska det alltid råda nolltolerans mot mobbning och kränkningar. Socialdemokraterna vill investera i mindre klasser för de yngsta barnen. Då får läraren mer tid för varje elev och möjlighet att upptäcka och hantera mobbning.

Vi föreslår att en lagstadgad anmälningsskyldighet, liknande den anmälningsskyldighet som benämns lex Sarah inom omsorgen och lex Maria inom sjukvården, införs även i skolan. Det innebär att all personal ska vara skyldig att rapportera missförhållanden, t.ex. kränkningar och trakasserier, och att en skola som inte kommer till rätta med sådana problem under lång tid måste anmäla sig själv till en högre instans.

Sex- och samlevnadsundervisningen bör också utvecklas för att kunna förebygga kränkningar som har sin grund i kön och sexualitet. Elevhälsan bör moderniseras för att i större utsträckning fånga upp elever som mår dåligt.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 9.

11. Utbyggnad av studie- och yrkesvägledningen i gymnasiet och på högskolan, punkt 11 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

En färsk undersökning visar att i jämförelse med unga i andra EU-länder har svenska ungdomar väldigt dålig koll på utbildningsvägar och jobbmöjligheter. De upplever att de saknar information och att de har dålig tillgång till vägledning. Detta är ett stort problem. Det skapar svårigheter för individen och gör matchningen på arbetsmarknaden sämre. För att kunna fatta välgrundade beslut måste unga få en bra bild av utbildningsvägar och jobbmöjligheter.

Vi vill bygga ut studie- och yrkesvägledningen såväl i gymnasieskolan som på högskolor och universitet. Vi vill se en ny karriärservice där studie- och yrkesvägledare, arbetsförmedlare och arbetsmarknadens parter tillsammans bildar ett slags specialiserad arbetsförmedling på varje lärosäte.

Praktik är, om den används på rätt sätt, bra för att skaffa sig viktiga erfarenheter av både arbetslivet och vad man själv vill. Alla offentliga verksamheter måste arbeta aktivt och strategiskt för att få fram fler praktikplatser åt unga. Vi vill även använda möjligheterna att ställa sociala krav om detta i den offentliga upphandlingen. De aktörer som vill vinna kontrakt ska behöva ta ansvar för att erbjuda ett visst antal praktikplatser till unga. Vi vill även satsa på studentmedarbetare och yrkesintroduktionsjobb. Precis som med praktikplatserna vill vi även att alla offentliga verksamheter ska arbeta aktivt och strategiskt för att få fram fler jobbchanser för unga.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 5.

12. Ungdomars arbete och försörjning, punkt 12 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

En ung arbetslös måste ofta vänta sex månader för att få ta del av insatser som leder till jobb. Rätt insatser i rätt tid ska inte tillämpas i undantagsfall, utan vara regel.

Vi vill därför införa en garanti för ungdomar på Arbetsförmedlingen där den som är ung och utan arbete senast efter 90 dagar ska erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som leder till jobb eller en kombination av utbildning och praktik som leder vidare till jobb. Den som inte tar detta erbjudande förlorar rätten till ersättning.

En bärande del av 90-dagarsgarantin är utbildningskontraktet. Alla arbetslösa under 25 år som inte avslutat sina gymnasiestudier ska anvisas en individuell utbildningsplan som via en kombination av jobb, praktik och studier leder fram till en gymnasieexamen.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 4.

13. Entreprenörskap m.m., punkt 13 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 7 och avslår motionerna 2013/14:Kr258 av Anne Marie Brodén (M) och 2013/14:Kr270 av Suzanne Svensson m.fl. (S).

Ställningstagande

Alternativa företagsformer som socialt och kooperativt företagande bidrar till att stärka ungdomars möjligheter till entreprenörskap och företagande. Det stärker omställningsförmågan för ungdomar inom den svenska ekonomin. Näringslivet blir också mer konkurrenskraftigt om det finns en mångfald av olika företagsformer. Det kooperativa nyföretagandet har också stora möjligheter att bidra till en långsiktig och hållbar tillväxt. Kooperativa företag gör inbrytningar i allt fler branscher. Innovationer som växer fram inom vindkraft, kulturentreprenörskap, upplevelseindustri och olika typer av småföretagssamverkan är oftast resultat från kooperativa företag. Det är viktigt att följa hur förutsättningarna för de kooperativa företagen kan utvecklas och stärkas, inte minst för att stärka ungas möjligheter att starta nya företag. Regeringen bör förtydliga uppdraget till Tillväxtverket om hur stödet för sociala och kooperativa företag kan stärkas inom ramen för myndighetens verksamhetsområde.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 7 och avslå motionerna 2013/14:Kr258 (M) och 2013/14:Kr270 (S).

14. Stöd till verksamhetsövergång, punkt 14 (S, SD)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Margareta Larsson (SD), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 8.

Ställningstagande

Många välfungerande företag riskerar att läggas ned om det inte finns någon naturlig efterträdare. Samtidigt vill många unga människor bli företagare. För att underlätta en generationsväxling föreslår vi att regionala företagarförmedlingar inrättas dit såväl företagare som arbetssökande som kan tänka sig bli företagare kan vända sig för hjälp med matchning, mentorskap och utbildning.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 8.

15. Ungdomars tillgång till bostad, punkt 15 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Ungdomar är den grupp som har svårast att få bostad i flest av landets kommuner. Ungdomars utsatta situation på bostadsmarknaden handlar om möjligheter att få en bostad med rimlig hyra i förhållande till inkomst, men också om utbudet av bostäder. Mer än hälften av kommunerna uppger att de har brist på små lägenheter som ungdomar efterfrågar. Bostadsbristen riskerar framtidens tillväxt, hindrar företag från att expandera, minskar rörligheten och försvårar matchningen på arbetsmarknaden. Ett ökat bostadsbyggande behövs för att nå Socialdemokraternas mål om att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020.

Nyttillskottet av studentlägenheter genom nybyggnad eller ombyggnad visar på en kraftig minskning under den moderatledda regeringen 2007–2012 jämfört med den socialdemokratiska regeringen 2001–2006. Det tillkom nästan tre gånger så många lägenheter under vår regeringstid. Den akuta bristen för unga och studenter gör att staten måste ta sitt ansvar för att få i gång nyproduktionen. Därför föreslår vi en byggbonus till byggande av studentbostäder och små hyreslägenheter.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 6.

16. Ungdomars psykiska hälsa, punkt 16 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

Det krävs tidiga insatser i skolan och skolhälsovården för att effektivt kunna stödja barn med psykiatriska diagnoser och kognitiva funktionsnedsättningar. För att upprätthålla en jämn och hög kvalitet på skolhälsovården bör Socialstyrelsens riktlinjer följas i alla skolor. Genom tidiga insatser i skolan och skolhälsovården kan barn- och ungdomspsykiatri (BUP) ges möjlighet att koncentrera sig på barn med mer omfattande behov.

Vi föreslår att alla kommuner instiftar en åtgärdsplan för ungdomar som drabbas av psykiska problem. Ansvarsfördelningen ska vara tydlig så att det inte råder några oklarheter om till vem man ska vända sig och vem som ansvarar för vad. Vi föreslår att det ska finnas samverkansmodeller i varje kommun för barn och ungdomar med problem (samverkan skola, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagning). Lösningarna kan anpassas efter lokala förhållanden och se olika ut i olika kommuner men det bör finnas dels en väg in i systemet, dels tydlighet om vad varje aktör i systemet ansvarar för och hur samverkan, samordning och uppföljning ska gå till.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 13.

17. Skärpta åtgärder mot langning, punkt 17 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

En flodvåg av alkohol förs in över Sveriges gränser varje år. Det är inte heller ovanligt att vuxna köper ut alkohol som sedan dricks av ungdomar i parker och på torg. Alkohol är många gånger förknippat med misshandel, skadegörelse, sexuella övergrepp och även tragiska olyckor. Det måste bli betydligt svårare att langa alkohol än vad det är i dag.

På tio år har polisanmälningarna mot langning ökat dramatiskt. Ökade insatser och nya metoder från polisen är en förklaring till detta. Vi kan se att alkoholkonsumtionen hos ungdomar minskar, men det finns fortfarande mycket kvar att göra för att minska ungdomars alkoholanvändande. Om det finns en befogad misstanke att en ungdom olovligt förfogar över alkohol t.ex. i en väska, bör polisen ha möjlighet att söka igenom denna. Ett

sådant verktyg skulle göra polisens arbete betydligt effektivare i att förhindra att unga dricker alkohol och i att komma åt langning. Det handlar dock inte om en rätt att generellt genomsöka bagage.

Det är viktigt att kunna spåra alkoholförsäljningen bakåt i försäljningskedjan. Principen liknar den som när det 2004 infördes en lag för att förhindra klotter. Då gavs polisen möjlighet att i förebyggande syfte söka igenom exempelvis ryggsäckar efter sprayburkar. Regeringen bör utreda möjligheten att införa en motsvarande reglering när det gäller olovligt förfogande över alkohol.

Det behövs också en skärpning av synen på langning. Storskalig alkoholangning till unga är ett av få områden där straffskärpningar kan förväntas ge positiva resultat. Det bedrivs i det närmaste en organiserad form av langning där tusentals liter öl, vin och sprit förs in över Sveriges gränser och sedan säljs till ungdomar. I dag är minimistraffet för grov langning sex månader. Vi menar att det bör höjas till ett år.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 12.

18. Rättsprocessen kring sexualbrott, punkt 19 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

Varje år anmäls omkring 6 000 våldtäkter, men bara några hundra anmälningar leder till en fällande dom. Mörkertalet är stort och många våldtäkter anmäls inte. De regionala skillnaderna i hur väl polisen lyckas klara upp denna typ av brott är också oroväckande stora. Människor måste ha förtroende för den gällande lagstiftningen men så är det inte riktigt i dag. Därför vill vi tillsätta en kommitté som granskar hela rättsprocessen, från anmälan till dom.

Vi vill också se över våldtäktslagstiftningen och i samband med det överväga frågan om s.k. samtyckeslagstiftning.

Få anmälningar från tjejer om sexuella övergrepp leder till åtal och dom. Det stöd och den hjälp ett målsägandebiträde kan ge betyder mycket för den som utsatts för våld eller sexualiserat våld och ofta befinner sig i en traumatiserad situation. Ett sådant stöd kan även bidra till att få fram fakta som kan vara till hjälp i den fortsatta utredningen. Vi vill nu ta ytterligare steg för att förbättra tryggheten. Vi vill att målsägandebiträden ska komma in tidigare i processen. Redan när brottsanmälan sker ska målsägande ha rätt till ett målsägandebiträde.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 10 och 11.

19. Ungdomars inflytande, punkt 20 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 1 och 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 35.

Ställningstagande

Vi ser ett framväxande problem med allt större främlingsfientlighet som tar sig uttryck i islamofobi och antisemitism samt framväxt av antidemokratiska rörelser och värderingar. Vi ser också problemen med att färre unga är partipolitiskt aktiva och också att demokratin som begrepp och praktik inte längre alltid är självklar. Vi tror att det ideella föreningslivet har en stor och viktig roll.

Myndigheter för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör enligt vår uppfattning få i uppdrag att intensifiera sitt arbete med frågor som rör rasism och intolerans. Myndigheten bör i sin bidragsgivning prioritera projekt initierade av organisationer som tydligt arbetar med att motverka all sorts intolerans inom områdena demokrati, kultur, mångfald, integration, internationalisering, kulturutbyte och unga människors delaktighet.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr230 (S) yrkande 1 och 2013/14:Kr339 (S) yrkande 35.

- 20. Utvärdering av satsningen Skapande skola, punkt 21 (S, V)**
av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 och

2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 19.

Ställningstagande

Satsningen Skapande skola omfattar fr.o.m. 2013 förskoleklass, grundskola och särskola. Läsåret 2011/2012 deltog ca 510 000 av 900 000 elever, vilket är 56 procent av rikets elever. Detta är visserligen en ökning jämfört med läsåret 2010/11 men fortfarande helt otillräckligt. Vi anser att kulturverksamheten i skolan ska nå alla barn. Det föreligger också en regional snedfördelning med färre projekt i glesbygdskommuner.

Vi ser också Skapande skola mot bakgrund av andra motsägelsefulla beslut som regeringen genomfört inom skolans område. Regeringen tog bort estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen i gymnasieskolan, vilket var ett stort misstag. Att arbeta med alla sinnen och uttrycksformer stimulerar lärandeprocesser och ger ökade kunskaper. Att skriva, läsa och räkna – det är grundläggande. Men människans uttrycksformer är fler än så. Den som inte tränas i att använda andra kulturella uttrycksformer och att tolka dem när andra uttrycker sig förnekas både egen utveckling och möjligheter i sin roll som samhällsmedborgare. Vi lever i en tid när det blir allt viktigare att kunna hantera och tolka stora mängder av information och bilder. Hög estetisk och kommunikativ kompetens kommer att vara en viktig kvalifikation på framtidens arbetsmarknad, oavsett om man ska bli läkare, lärare, byggnadsarbetare, ekonom eller konstnär. Att ta bort estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen kommer att leda till ett torftigare framtida kultur- och samhällsliv, minskad kreativitet och minskat entreprenörskap.

Estetik, kreativitet och förmåga att uttrycka sig konstnärligt är vidare en tillgång i många yrken och bör därför ingå som ett gymnasiegemensamt ämne i de nationella programmen i gymnasieskolan.

Vi vill därför återinföra estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen i gymnasiet.

Statens kulturråds rapport Skapande skola – en nulägesanalys ger tyvärr inte ett fullständigt underlag för att göra bedömningar av omfattningen av projektet Skapande skola. Av rapporten framkommer också att de kulturarbetare som deltagit har en rad kritiska synpunkter på hur Skapande skola är organiserat – mer av ”löpande-band” än konstnärligt projekt. Tanken är att man ska ”prova på” teater, men att inget bestående uppnås. Vi anser att det är centralt att eleverna ska få upptäcka sin egen kreativa förmåga, och att det ska ge personlig utveckling.

En annan viktig kritik som redovisas i rapporten är att Skapande skola inte bidrar till mer konst och kultur i skolan. Många gör bedömningen att skolhuvudmännen väljer att inte köpa in kultur vid sidan om Skapande skola. Statens kulturråd pekar själv på att dessa frågor inte tas upp i undersökningen och föreslår därför att en djupare utvärdering genomförs. Vi delar den uppfattningen och efterlyser en undersökning som ger en fördjupad bild av vad insatserna har lett till för elever och kulturskapare. Vi föreslår därför en fördjupad utvärdering av Skapande skola. Den bör ske i samarbete mellan Statens kulturråd och Myndigheten för kulturanalys.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr339 (S) yrkande 15 och 2013/14:Ub569 (S) yrkande 19.

21. Översyn av musik- och kulturskolan, punkt 22 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Den svenska musik- och kulturskolan har skördat stora framgångar. Den har erbjudit många svenska barn, oavsett familjens inkomst, möjlighet att utvecklas inom musik, teater och dans, men har också gjort det möjligt för generationer av framgångsrika unga människor att göra karriär, både nationellt och internationellt. Det sker en spännande utveckling i Sverige i fråga om kultur- och musikskolor. Särskilt vill vi uppmärksamma El Sistema, som är en social verksamhet med musiken som verktyg. El Sistema vänder sig till barn, ungdomar och familjer i utsatta områden, men för att verklig integration ska kunna ske riktas verksamheten till alla sociala grupper. Att genom orkesterspel och körsång bygga identitet, stolt-

het och självkänsla hos både individen och i gruppen gynnar en demokratisk och hållbar social utveckling. Vi tror att El Sistema kan tjäna som en förebild för en utveckling av musik- och kulturskolorna.

Samtidigt ser vi med oro på utvecklingen inom den kommunala musik- och kulturskolan. I många kommuner är det allt färre barn som får tillgång till den. I många kommuner höjs avgifterna och barn och unga tvingas bort från musik- och kulturskolan av ekonomiska skäl.

För att stödja kommuner föreslår vi inrättandet av ett stimulansbidrag för musik- och kulturskolor: kommuner som har eller nu sänker sina avgifter till max 500 kronor per termin inom musik- och kulturskolan får ett stimulansbidrag. För kommuner som redan har låga avgifter blir det därmed ett stöd till ökad kvalitet. Anslaget föreslås hanteras av Statens kulturråd och uppgår till 50 miljoner kronor per år.

Det är viktigt att bevaka utvecklingen av musik- och kulturskolan så att verksamheten långsiktigt stärks och utvecklas. Att se till att så sker bör vara ett uppdrag för Statens kulturråd i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK). Vår uppfattning är att det är viktigt att på nationell nivå följa utvecklingen av musik- och kulturskolan. Regeringen bör ge ett särskilt uppdrag till Statens kulturråd att i samarbete med SKL och SMoK följa utvecklingen och göra en översyn av musik- och kulturskolan i Sverige. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr339 (S) yrkande 9.

22. Nationell strategi för musik- och kulturskolan, punkt 23 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Kr274 av Pyy Niemi (S) och 2013/14:Kr310 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

I enlighet med Sveriges Musik- och Kulturskoleråds (SMoK) uppfattning vill vi att regeringen tar initiativ till att i samarbete med SMoK och Sveriges Kommuner och Landsting utarbeta en nationell strategi för Sveriges

kultur- och musikskolor. Denna strategi bör innehålla en plan för barns rätt till kulturutövande, behovet av forskningsbaserad verksamhetsutveckling, hur personalförsörjningsfrågan ska lösas och därmed sammanhängande frågor om utbildning av pedagoger inom högskolan, behörighets- och kompetensutvecklingsfrågor, chefs- och rektorsutbildning för musikskolor och ta upp avgiftsfrågan. Det behöver även inrättas ett nationellt kunskapscentrum för frågor som rör musik- och kulturskolan (statistik, samordning, kvalitetsutveckling).

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr274 (S) och 2013/14:Kr310 (V) yrkande 2.

23. Avgifter inom musik- och kulturskolan, punkt 24 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Kr210 av Christina Oskarsson m.fl. (S), 2013/14:Kr291 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S) och 2013/14:Kr310 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Under åren har den kommunala musik- och kulturskolan berikat många barns och ungdomars utveckling, och många av dem har fått sin första kontakt med exempelvis ett instrument just här. Den kommunala musik- och kulturskolan är dock en frivillig verksamhet, och det har dess värre också varit på detta område som man har kunnat spara när ekonomin blivit kärv inom kommunen. Det är förödande om barn på grund av ekonomiska omständigheter inte får tillgång till ett brett kulturutbud. Hela landet stärks om alla barn i stället får chansen att växa upp och utvecklas efter sina förutsättningar.

Ingen ska behöva avstå från att delta i kultur- och musikskolan på grund av en hög avgift. Även låga avgifter kan vara ett hinder för barn att själva utöva musik eller andra kulturformer. Avgifter kan bidra till ökad segregation i samhället.

Det är viktigt att statsbidragen till kommunerna utformas så att barns och ungdomars möjlighet att delta i kultur- och musikskolans verksamhet underlättas och att segregation motarbetas. Regeringen bör se över möjligheterna att erbjuda en kultur- och musikskola som håller en hög kvalitet till låga eller inga avgifter.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr210 (S), 2013/14:Kr291 (S) och 2013/14:Kr310 (V) yrkande 1.

24. Kulturskolans tillgänglighet, punkt 25 (S, SD, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Margareta Larsson (SD), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr295 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Fler barn måste kunna ta del av kulturen på sina egna villkor. I dag begränsar avgifter många barns möjlighet att kunna ta del av kulturskolornas utbud. För andra barn är det just brist på den fysiska tillgängligheten som gör att man inte kan ta del av kultur som många andra. Och när det gäller barn som är teckenspråkiga, döva och/eller med hörselnedsättning, skapas allt för sällan möjligheter för dem att få ta del av kultur eller själva delta i kulturskapande på sitt eget språk.

För att alla barn, inte bara några, ska få möjlighet att ta aktiv del av kulturaktiviteter bör det säkerställas att hinder på grund av ekonomiska eller sociala skäl eller funktionsnedsättning undanröjs. Barn och unga med funktionsnedsättning måste som alla andra barn få ta del av kulturens inreboende kraft.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr295 (S) yrkande 1.

25. Insatser inom idrottspolitiken och friluftspolitiken, punkt 26 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi vill stödja föreningslivet – och stärka barns och ungdomars tillgång till idrott och friluftsverksamhet. Vi vill ta ett handslag med föreningslivet – Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv – samt kommunerna för att se till att barn och ungdomar får bättre möjligheter och lägre avgifter för att delta i idrott och friluftsverksamhet.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 2.

26. Utredning om kommunernas skyldighet att bedriva fritidsgårdar, punkt 27 (V)

av Lars Ohly (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr225 av Lars Ohly m.fl. (V).

Ställningstagande

Jag anser att det behövs en medveten strategi och satsning på fritidsgårdsverksamhet så att den öppna verksamheten och gårdarnas aktivitet får en viktig plats i kommunernas satsningar på ungdomars fritid. Bland poliser och anställda inom socialtjänsten finns ett starkt medvetande om att färre fritidsgårdar leder till ökade kostnader i form av kriminalitet och vandalisering. Samhällets kostnader kan minska genom att fler ungdomar erbjuds fritidsgårdar och öppen verksamhet.

Ungdomar ska ingå i samhällsgemenskapen och stärkas och tillåtas driva sina egna frågor. En fungerande fritidsgårdsverksamhet bör handla om både och. Dåvarande Ungdomsstyrelsen visar i sin rapport Ung idag 2013 att fritidsgårdsverksamheten är särskilt viktig för unga i riskzonen eftersom dessa är överrepresenterade där. Det gör också att kommunerna får möjlighet att arbeta med lokala inflytandeforum för att ge dessa ungdomar inflytande och delaktighet som en del i en demokratisk fördjupning. Fritidsgårdarna har också blivit en allt viktigare arena för arbetsmarknads-politiska insatser.

Dessutom påpekas i rapporten att tillgången till säkra mötesplatser, såsom fritidsgårdar, för unga homosexuella, bisexuella och transpersoner är central ur ett hälsofrämjande perspektiv. Möjligheten att kunna träffas på mötesplatser som är till särskilt för dem, där de kan känna sig trygga och slippa bli ifrågasatta på grund av sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sitt könsuttryck, är viktiga för att stärka deras psykiska hälsa. För de unga som varken i samhället eller inom sin familj möter acceptans för sin sexuella läggning eller könsidentitet fyller dessa verksamheter ett stort behov.

Regeringen bör utreda frågan om kommunernas skyldighet att bedriva fritidsgårdsverksamhet och hur detta kan finansieras.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr225 (V).

27. Behovet av fritidsgårdar, punkt 28 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr229 av Ann-Christin Ahlberg och Christina Oskarsson (båda S) och

2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Förr var fritidsgårdarna öppna och våra barn och ungdomar kunde under ledning av duktiga fritidsledare få vettig sysselsättning på sin fritid. Över tid så har allt fler fritidsgårdar stängts på grund av att kommunerna har sämre ekonomi. Kommunerna har ingen skyldighet att ha fritidsgårdar, vilket har medfört att fler och fler stängs.

Kommunala fritidsgårdar är en billig pusselbit och del i ungdomars uppväxt som medverkar till att många unga slipper mötet med kriminalitet och självskadebeteende. Att förebygga är klokare än att försöka lappa ihop i efterhand. Det ser vi nu när många unga tvingas möta både sin egen och sina föräldrars arbetslöshet, vilket inte heller bidrar till någon positiv utveckling.

Tyvär är det bevisligen skett stora neddragningar, och det skiljer sig ganska mycket i tillgänglighet och öppethållande mellan kommunerna. Kommunerna måste ges större möjlighet att på detta sätt bidra till att ge de uppväxande generationerna bättre förutsättningar och en ljusare framtid.

Det är självklart så att förekomsten av billiga och tillgängliga mötesplatser motverkar destruktivt beteende och oönskade gängbildningar. Har vi t.ex. tillräckligt många fritidsgårdar? Vi anser att många kommuner kunde göra mer och i vissa fall borde uppmuntras att göra mer. Det är viktigt att det finns en fritidsgård i ungdomarnas närmiljö.

Fritidsgården är en trygg, attraktiv mötesplats för olika åldrar, kön, kulturell bakgrund och livsstil organiserad av utbildad och kompetent personal. Fritidsledarens roll är bl.a. att se och höra (bekräfta) ungdomarna, få dem att formulera sig, sina livsmål och intressen samt stödja och vägleda dem i förverkligandet av dessa. Att öka det demokratiska intresset är en del i det arbetet.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr229 (S) och 2013/14:Kr230 (S) yrkande 2.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:191 Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
Behandlingen av 29 kap. 1 § avser godtagande av lagförslaget. Behandlingen av det lagtekniska antagandet sker i annat sammanhang.
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att de nuvarande målen för den nationella ungdomspolitiken inte längre ska gälla och om ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar (avsnitt 5.1).
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att ungdomspolitiken ska vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid (avsnitt 6.1).
4. Riksdagen godkänner att de fem huvudområdena för analys, samordning och redovisning som finns inom ungdomspolitiken i dag inte längre ska gälla (avsnitt 6.5).

Följdmotionerna

2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det nya målet för ungdomspolitiken ska vara att alla ungdomar ska ha rätt till verklig välfärd och goda levnadsvillkor, ha makt att forma sina liv och ges faktiskt inflytande över samhällsutvecklingen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om handslag med föreningslivet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppdra åt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att se över hur stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet är utformat och fördelat – nationellt, regionalt och lokalt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en 90-dagarsgaranti för arbetslösa ungdomar.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bygga ut studie- och yrkesvägledningen i gymnasiet och på högskolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en byggbonus för studentlägenheter och små hyresrätter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör förtydliga för Tillväxtverket hur stödet för sociala och kooperativa företag kan stärkas inom ramen för myndighetens verksamhetsområde.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regionala företagärmedlingar för att underlätta generationsväxling.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en anmälningsskyldighet av lex Sarah-modell för skolor i arbetet mot mobbnin och kränkningar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av rättsprocessen kring sexualbrott.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om målsägandebiträden vid rättsprocesser som rör sexualbrott mot unga.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förebyggande arbete mot langning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunala handlingsplaner för unga som drabbas av psykiska problem.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en obligatorisk gymnasieskola upp till 18 års ålder.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunalt aktivitetsansvar och ungdomskontrakt.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förebyggande insatser för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstiftningen bör ses över för att möjliggöra för unga att söka folkhögskola direkt efter grundskolan.

2013/14:Kr17 av Lars Ohly m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag på ungdomspolitiskt mål som fastslår att alla ungdomar ska ha samma tillgång som vuxna till jämlik välfärd och makt över samhällsutvecklingen och sina egna liv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen som en del av handlingsprogrammet bör tillsätta en utredning som närmare ser över stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamheter på lokal, regional och nationell nivå.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att en självständig uppföljning utifrån ett ungdomsperspektiv görs av ungdomsorganisationerna som en del av det reguljära uppföljningssystemet.

2013/14:Kr18 av Margareta Larsson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på ny ungdomspolitik.

2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya målformuleringen för ungdomspolitiken ska vara: "Alla ungdomar ska ha rätt till verklig välfärd och goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ges faktiskt inflytande över samhällsutvecklingen."
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som närmare ser över stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för ungdomar utanför gymnasieskolan.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:So664 av Agneta Luttröpp m.fl. (MP):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskilda strategier för att minska barns och ungas utsatthet på nätet och i sociala medier.

2013/14:Kr210 av Christina Oskarsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den kommunala musik- och kulturskolan bör vara tillgänglig för alla barn och att kommunerna ska erbjuda kultur- och musikskola med hög kvalitet och låga eller inga avgifter.

2013/14:Kr225 av Lars Ohly m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om kommunernas skyldighet att bedriva fritidsgårdsverksamhet och hur detta kan finansieras.

2013/14:Kr229 av Ann-Christin Ahlberg och Christina Oskarsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av insatser för att öppna fler fritidsgårdar och det särskilt i socioekonomiskt utsatta områden.

2013/14:Kr230 av Helén Pettersson i Umeå (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föreningslivets betydelse för att stärka medvetenheten om demokrati bland unga.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av samlingsplatser för unga och behovet av att satsa på fritidsgårdar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att situationen för de föreningar som inte når upp till kraven på etableringsbidraget från Ungdomsstyrelsen borde ses över.

2013/14:Kr258 av Anne Marie Brodén (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att skapa sociala investeringsfonder inom Sveriges kommuner.

2013/14:Kr262 av Anita Brodén m.fl. (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av "nätvandrare" samt utveckling av interaktiv rådgivning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet för självmordsbenägna att finna samhällets och många frivilligorganisationers stödsidor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning om att motverka och förebygga suicidhets på internet.

2013/14:Kr270 av Suzanne Svensson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över en ökad basfinansiering av landets teknik- och vetenskapscentrum, s.k. science center.

2013/14:Kr274 av Pyry Niemi (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i samarbete med Smok och SKL utarbeta en nationell strategi för Sveriges kultur- och musikskolor.

2013/14:Kr291 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över kommunernas möjligheter att erbjuda musik- och kulturskola med hög kvalitet till låga eller inga avgifter.

2013/14:Kr295 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att kulturskolorna ska vara tillgängliga för alla.

2013/14:Kr310 av Lars Ohly m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om kommunernas skyldighet att tillhandahålla kulturskola och hur detta kan finansieras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till nationell strategi för barns och ungas kulturutövande.

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av musik- och kulturskolorna.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bl.a. en fördjupad utvärdering av Skapande skola.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ungdomspolitiken.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i Ungdomsstyrelsens bidragsgivning prioritera organisationer och projekt som arbetar mot intolerans.

2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Skapande skola.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 15 §, 18 kap. 15 § och 29 kap. 1 och 9 §§ samt rubriken närmast före 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

15 §

När en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

När en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med *en* annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Detsamma gäller om en elev som inte fyllt 20 år utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. Denna skyldighet påverkar inte huvudmannens ansvar för att ge stöd eller särskilt stöd till elever.

18 kap.15 §¹

När en elev börjar eller slutar vid en gymnasiesärskola med en annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Detsamma gäller om en elev som inte fyllt 20 år utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. Denna skyldighet påverkar inte huvudmannens ansvar för att ge stöd eller särskilt stöd till elever.

¹ Senaste lydelse 2012:109.

29 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- bosättning (2–5 §§),
- hemkommun och hemlands-
ting (6 §),
- utlandssvenska elever (7 §),
- personer med begåvningsmäs-
sig funktionsnedsättning (8 §),
- *information om icke skolplik-
tiga ungdomar* (9 §),
- handläggning (10 och 11 §§),
- talerätt (12 §),
- samverkan och anmälan till
socialnämnden (13 §),
- tystnadsplikt (14 §),
- riksinternatskolor (15 och 16
§§),
- International Baccalaureate
(17 §),
- överlämnande av betygshand-
lingar (18 §),
- informationsskyldighet (19 §),
och
- övriga bemyndiganden (20–29
§§).

**Information om icke skolpliktiga
ungdomar**

En hemkommun ska löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder.

Kommunens skyldighet enligt första stycket omfattar inte de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola, nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.

I detta kapitel finns bestämmelser om

- bosättning (2–5 §§),
- hemkommun och hemlands-
ting (6 §),
- utlandssvenska elever (7 §),
- personer med begåvningsmäs-
sig funktionsnedsättning (8 §),
- *kommunernas aktivitetsansvar
för ungdomar* (9 §),
- handläggning (10 och 11 §§),
- talerätt (12 §),
- samverkan och anmälan till
socialnämnden (13 §),
- tystnadsplikt (14 §),
- riksinternatskolor (15 och 16
§§),
- International Baccalaureate
(17 §),
- överlämnande av betygshand-
lingar (18 §),
- informationskyldighet (19 §),
och
- övriga bemyndiganden (20–29
§§).

**Kommunernas aktivitetsansvar
för ungdomar**

9 §

En hemkommun ska löpande under året hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen är sysselsatta som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning (aktivitetsansvar).

Hemkommunen har inom ramen för ansvaret uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt.

Kommunen ska föra ett register över de ungdomar som omfattas av ansvaret enligt första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna *genomföra sin skyldighet* enligt första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *den dokumentation* och den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna *fullgöra sina skyldigheter* enligt *andra och tredje styckena*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Kommunernas ansvar enligt 29 kap. 9 § gäller inte ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på ett specialutformat program i gymnasiesärskola, som har påbörjats före den 1 juli 2013.

BILAGA 3

Justitieutskottets yttrande

PROTOKOLL UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2013/14:27

DATUM 2014-04-29

§ 5 Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande

Utskottet fortsatte behandlingen av frågan om utskottet skulle yttra sig till kulturutskottet över motion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 10 och 11.

Utskottet beslutade att lämna följande yttrande.

I de aktuella motionsyrkandena efterfrågar motionärerna dels en översyn av rättsprocessen kring sexualbrott, yrkande 10, dels att målsägandebiträden ska förordnas tidigare vid rättsprocesser rörande sexualbrott, yrkande 11.

Utskottet behandlade liknande motionsyrkanden som det i yrkande 10 i februari 2014 (bet. 2013/14:JuU37). Utskottet biföll delvis yrkandena och föreslog med stöd av sin initiativrätt att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att dels granska varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal och fällande dom, dels se över lagstiftningen när det gäller våldtäkt. Mot beslutet reserverade sig MP och V i viss del.

Justitieutskottet behandlade liknande motionsyrkanden som det i yrkande 11 vid ett tillfälle 2013 (bet. 2012/13:JuU20 s. 22 f.) Utskottet avstyrkte då dessa yrkanden. Mot besluten reserverade sig S och V (reservation 9). Utskottet har därefter behandlat ett liknande yrkande förenklat (bet. 2013/14:JuU16).

Vad gäller yrkande 10 anser utskottet att det bör avstyrkas då det får anses tillgodosett genom det tillkännagivande som riksdagen gjort till regeringen med anledning av betänkande 2013/14:JuU34. Utskottet hänvisar i övrigt till vad som anfördes i det betänkandet. Företrädarna för MP och V har en avvikande mening vad gäller yrkande 10. De hänvisar till vad de anförde i sin ovan nämnda reservation och anser att kulturutskottet ska tillstyrka motionsyrkandet med den begränsning som framgår av reservationen.

När det gäller yrkande 11 har utskottet inte någon annan uppfattning i dag än den som redogörs för i de ovan nämnda betänkandena. Utskottet som hänvisar till vad som där anfördes, anser således att

kulturutskottet ska avstyrka det aktuella motionsyrkandet. Företrädarna för S och V har en avvikande mening när det gäller yrkande 11. De hänvisar till vad de anförde i sin ovan nämnda reservation och anser att kulturutskottet ska tillstyrka motionsyrkandet.

Utskottet beslutade att yttra sig till kulturutskottet genom utdrag ur detta protokoll.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

Vid protokollet

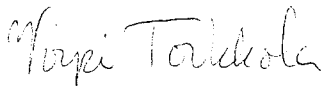
Virpi Torkkola

Justeras den 29 april 2014

Morgan Johansson

Rätt utdraget intygar:

Exp: 2014-04-29
KrU

Virpi Torkkola

BILAGA 4

Utbildningsutskottets yttrande 2013/14:UbU5y

Med fokus på unga

Till kulturutskottet

Kulturutskottet beslutade den 10 april 2014 att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2013/14:191 Med fokus på unga i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde samt över motioner som väckts med anledning av propositionen.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde och över motionerna 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 5, 9 och 14–17 och 2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 3.

Utbildningsutskottet anser att kulturutskottet bör tillstyrka propositionen i de berörda delarna och avstyrka de nämnda motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, MP och V).

Utskottets överväganden

Kommunalt ansvar för ungdomar som inte går i gymnasieskolan

Propositionen

Regeringen föreslår bl.a. att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förtydligas på så sätt att hemkommunen löpande under året ska hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som har fullgjort sin skolplikt, men som inte fyllt 20 år, är sysselsatta. Inom ramen för ansvaret har hemkommunen uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning.

Regeringen framhåller att det är av central vikt att de ungdomar som berörs av det kommunala aktivitetsansvaret får motivationshöjande insatser och relevant stöd som syftar till att de kan få behörighet till ett nationellt program eller om de har behörighet, fullgöra en utbildning på ett nationellt program. Enligt regeringen uttrycker bestämmelsernas nuvarande utformning detta på ett tillräckligt tydligt sätt.

Regeringen framhåller vidare att det när det gäller insatser för dessa ungdomar ofta finns ett behov av samverkan och samordning både inom kommunens förvaltningar och mellan kommunen, landstinget och de statliga myndigheterna.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 3 framhåller motionärerna att det är bra att regeringen föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks. Motionärerna anför vidare att målgruppen för insatserna i många fall har en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet håller med motionärerna om att målgruppen för kommunernas insatser kan ha en komplex problembild. Det finns ofta ett behov av samverkan och samordning både inom kommunens förvaltningar och mellan kommunen, landstinget och de statliga myndigheterna. Utbildningsutskottet vill också framhålla att kommunen inom ramen för det föreslagna förtydligandet av det kommunala ansvaret har till uppgift att

erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga åtgärder. Utbildningsutskottet ser mycket positivt på regeringens förslag och anser inte att det finns behov av någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkandet.

Därmed föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3.

Studie- och yrkesvägledning

Propositionen

Regeringen konstaterar i propositionen att elever som inte har en fullföljd gymnasieutbildning har stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden och därmed färre möjligheter att göra andra typer av aktiva livsval. Studie- och yrkesvägledningen har därför en särskilt viktig roll när det gäller elever som är i riskzonen för att avbryta sin utbildning. Av dessa skäl anser regeringen att det finns anledning att överväga att i förordning framhålla vikten av att stödja ungdomar i övergången mellan grundskola och gymnasieskola samt senare i gymnasieskolan genom ett förtydligat uppdrag för studie- och yrkesvägledningen (prop. 2013/14:191 s. 151).

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 5 framhåller motionärerna att unga måste få en bra bild av utbildningsvägar och jobbmöjligheter för att kunna fatta välgrundade beslut. Mot den bakgrunden föreslår motionärerna att studie- och yrkesvägledningen såväl i gymnasieskolan som på högskolor och universitet byggs ut.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att studie- och yrkesvägledning har en viktig roll när det gäller elever som riskerar att avbryta sin utbildning. Utbildningsutskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen överväger att förtydliga uppdraget för studie- och yrkesvägledningen.

Utbildningsutskottet vill i sammanhanget också peka på en rad insatser som har genomförts och genomförs för att stärka studie- och yrkesvägledningen. Regeringen avsatte 10 miljoner kronor 2013 för fortbildning av studie- och yrkesvägledare. För samma ändamål har regeringen beräknat att avsätta 11 miljoner kronor 2014, 10 miljoner 2015 och 5 miljoner kronor 2016 (se prop. 2012/13:1 utg.omr. 16). I regleringsbrevet för budgetåret 2013 fick Skolverket i uppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Fortbildningen ska gälla studie- och yrkesvägledare inom grundskolan men kan också omfatta t.ex. gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Därutöver fick Skolverket i uppdrag att efter samråd med

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Hjälpmedelsinstitutet ta fram en utbildningsinsats för studie- och yrkesvägledare i gymnasieskolan för att minska etableringssvårigheter som unga med funktionshinder möter på arbetsmarknaden.

I Skolverkets redovisning av uppdragen – som lämnades i mars 2014 (dnr 2013:00121 61-2013:20) – anges att myndigheten bl.a. har erbjudit utbildningskurser tillsammans med lärosäten som ger studie- och yrkesvägledarutbildning samt anordnat konferenser om kvalitetsutveckling av studie- och yrkesvägledning och för att öka övergången till arbetslivet för elever med funktionsnedsättning. I redovisningen anges också att Skolverket och Arbetsförmedlingen har tagit fram ett utbildningskoncept för lärare och studie- och yrkesvägledare i grundskolan, i syfte att stärka arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i alla ämnen under hela skolgången. Ett femtontal intresseanmälningar om att få testa konceptet har lämnats från regionförbund, kommuner och enskilda skolor. Start för insatsen är hösten 2014 och den förväntas löpa fram till slutet av 2016. I övrigt kommer insatserna att fortsätta under 2014.

I ljuset av de insatser som pågår och det faktum att regeringen överväger att förtydliga uppdraget till studie- och yrkesvägledningen finner utbildningsutskottet att det inte finns skäl för någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet. Därmed anser utbildningsutskottet att kulturutskottet bör avstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 5.

Lex Sarah i skolan

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om en s.k. lex Sarah i skolan.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9 understryks att det alltid ska råda nolltolerans mot mobbing och kränkningar i skolan. Därför begär motionärerna ett tillkännagivande om införande av en anmälningsskyldighet av ”lex Sarah”-modell i skolan. Det innebär att all personal ska vara skyldig att rapportera missförhållanden, t.ex. kränkningar och trakasserier, och att en skola som under lång tid inte kommer till rätta med sådana problem måste anmäla sig själv till en högre instans.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att arbetet för att förhindra mobbing och kränkningar i skolan är mycket viktigt.

Åtgärder mot kränkande behandling regleras i 6 kap. skollagen (2010:800). Där framgår att skolan har en skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter i skollagen ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet (6 kap. 12 §). Om kränkningen är ringa utgår inget skadestånd.

Inom bl.a. socialtjänsten finns den s.k. lex Sarah, som innebär en skyldighet att anmäla missförhållanden. En utredning tillsattes 2010 om att införa en motsvarighet till lex Sarah för skolväsendet, förskolan och skolbarnsomsorgen. I april 2011 överlämnades betänkandet Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33). I betänkandet föreslås att den som fullgör uppgifter i en utbildning inom skolväsendet och i särskilda utbildningsformer ska vara skyldig att rapportera missförhållanden till sin förskolechef eller rektor. Förskolechefen eller rektorn föreslås få ansvar för att utreda och avhjälpa missförhållandet. Utredaren föreslår att allvarliga missförhållanden ska anmälas till Skolinspektionen eller till den kommun som har tillsyn över utbildningen eller verksamheten.

Riksdagen gjorde den 10 april 2013 ett tillkännagivande till regeringen om att en lex Sarah skulle införas i skolan genom att bifalla en reservation (res. 20 under punkt 20) i utbildningsutskottets betänkande om gymnasieskolan (bet. 2012/13:UbU6, rskr. 2012/13:186). I reservationen anförts att man vill se ett konkret förslag på lagstiftning när det gäller en lex Sarah för skolan. I juni 2013 gav Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) en särskild utredare i uppdrag (U 2012:E) att biträda Regeringskansliet med att utreda vilka konsekvenser en rapporterings- och anmälningsskyldighet av missförhållanden inom skolväsendet och vissa andra verksamheter, som föreslogs i betänkandet Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33), skulle få för lärarnas administrativa arbete. Utredaren skulle lägga fram vilka förändringar i utredningens förslag som krävs för att lärares administrativa arbete inte ska öka mer än nödvändigt. Uppdraget redovisades den 21 november 2013 och ärendet bereds, enligt uppgift från Utbildningsdepartementet, vidare inom Regeringskansliet.

Sammanfattningsvis kan utbildningsutskottet konstatera att frågan om en lex Sarah ska införas för skolan är under beredning i Regeringskansliet. Utbildningsutskottet anser inte att detta arbete bör föregripas och föreslår därför att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 9.

Obligatorisk gymnasieskola

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om att förlänga skolplikten.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om en obligatorisk gymnasieskola upp till 18 års ålder. Motionärerna menar att det mot bakgrund av samhällets utveckling både är naturligt och nödvändigt att successivt höja kraven på kunskap. Motionärerna framhåller också att förändringarna på arbetsmarknaden och kraven på att förvärvsarbetande ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch gör att unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från gymnasieskolan har det svårt i dag och kommer att få det än svårare i framtiden. Därför anser motionärerna att samma skolplikt som i dag gäller för grundskolan på sikt också ska gälla för gymnasieskolan upp till 18 års ålder.

Utskottets ställningstagande

När det gäller förslaget om att förlänga skolplikten bedömer utbildningsutskottet att frågan har sin utgångspunkt i att motionärerna efterlyser insatser för att unga utan gymnasieutbildning ska klara sig på arbetsmarknaden. Utbildningsutskottet har också vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden gjort samma bedömning (bet. 2013/14:UbU1 s. 42). Utbildningsutskottet kan konstatera att regeringen i propositionen Med fokus på unga (prop. 2013/14:191) föreslår insatser som bl.a. syftar till att förbättra insatser för unga utan gymnasieutbildning. Mot den bakgrunden anser utbildningsutskottet att kulturutskottet bör avstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 14.

Utbildningskontrakt

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om utbildningskontrakt.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 föreslås att ett ungdomskontrakt ska införas för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier. Kontraktet inne-

bär att den arbetslösa snarast anvisas en individuellt anpassad plan, där studier kan kombineras med praktik eller arbete, som leder fram till gymnasieexamen.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill framhålla att det i budgetpropositionen för 2014 görs flera satsningar inom vuxenutbildningen (prop. 2013/14:1, bet. 2013/14: UbU1, rskr. 2013/14:104). Särskilt vill utbildningsutskottet lyfta fram att den tillfälliga satsning som gör det möjligt för vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som avbrutit sin grundskole- eller gymnasieutbildning att återuppta sina studier fortgår under 2014. Denna satsning motsvarar ca 1 500 årsplatser 2014. Därmed anser utbildningsutskottet att kulturutskottet bör avstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 15.

Insatser för att förhindra studieavhopp

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om åtgärder för att förhindra studieavhopp.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om förebyggande insatser för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan. Motionärerna framhåller att det krävs nationella mål och en strategi som utvecklats mellan staten och skolhuvudmännen för att fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Vidare betonas bl.a. att det ska ställas tydliga krav på skolorna att arbeta för att alla elever ska fullfölja sin utbildning, att alla elever behöver få stöd och resurser efter behov och att kommunerna ska fördela resurser mellan skolor alltefter elevernas behov.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis betona att det är mycket viktigt att minska avhoppet i gymnasieskolan.

Av budgetpropositionen för 2014 framgår att knappt 69 procent av de elever som började i gymnasieskolan hösten 2009 hade fått slutbetyg våren 2012, dvs. efter tre år. Andelen elever som fått slutbetyg inom tre års studier i gymnasieskolan har varit i stort sett oförändrad under de senaste nio åren (dvs. fram till 2012). Programbyten, liksom avbrott och studieuppehåll, är vanliga orsaker till förlängd studietid för många elever i gymnasieskolan. Av eleverna i årskurs 1 läsåret 2011/12 återfanns 3,3 pro-

cent, ca 3 660 elever, inte i gymnasieskolan efterföljande läsår. Dessa hade därmed gjort studieuppehåll eller avbrutit sina studier (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 118–120).

I maj 2009 enades EU-ländernas utbildningsministrar om en fortsättning av utbildningssamarbetet och ett ramverk med strategiska mål för detta arbete fram till 2020 (Utbildning 2020). Därmed fastställdes fem riktmärken som fram till 2020 ska vara vägledande för uppföljningen av arbetet (ytterligare två riktmärken har därefter tillkommit). Ett av riktmärkena är att andelen 18–24-åringar som inte har en fullföljd gymnasieutbildning och som inte studerar ska vara mindre än 10 procent. Andelen svenska 18–24-åringar utan fullföljd gymnasieutbildning och som inte befann sig i utbildning uppgick 2012 till 7,5 procent, vilket är under EU:s riktmärke liksom Sveriges nationella mål om mindre än 10 procent. Denna andel är dock nästan 1 procentenhet högre än 2011. Genomsnittet inom EU som helhet har successivt förbättrats något, men andelen europeiska 18–24-åringar utan fullföljd gymnasieutbildning och som inte befann sig i utbildning uppgick trots det till preliminärt 12,8 procent 2012 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 46–47).

Förslagen i propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199), som ligger till grund för den reformerade gymnasieskolan, bedömdes av regeringen leda till färre avhopp och programbyten och till att fler elever därmed kommer att klara av sina gymnasiestudier på tre år. Regeringen framhöll vidare i propositionen att det är flera delar som sammantaget bedöms leda till en ökad genomströmning. Här hänvisades till skärpta behörighetskrav för gymnasieskolans högskoleförberedande program (en skärpning av behörighetskraven för de yrkesförberedande programmen har sedermera också beslutats av riksdagen, se bet. 2009/10:UbU21 s. 143 f.). Vidare gjordes bedömningen att den dåvarande begränsningen att eleven bara skulle få reducera kurser omfattande 250 poäng borde tas bort. Dessutom föreslogs att en individuell anpassning av ett nationellt program skulle vara möjlig. Detta, i kombination med att skolornas huvudmän på ett bättre sätt fullgör de skyldigheter som de redan i dag har att aktivt arbeta med särskilt stöd i gymnasieskolan, skulle enligt den bedömning regeringen gjorde sammantaget komma att leda till färre studieavbrott och programbyten. En utvecklad samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet skulle ske bl.a. genom inrättandet av nationella programråd för yrkesprogrammen och genom tydligare krav på arbetsplatsförlagt lärande. Detta kommer enligt den bedömning regeringen gjorde i propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan att leda till att ungdomarna får bättre information om vad utbildningen innehåller och vart den leder, vilket kan leda till färre avhopp och till att eleverna blir mer motiverade. Regeringen ansåg vidare att en väl fungerande studie- och yrkesvägledning kan bidra till en förbättrad genomströmning i gymnasieskolan genom förtydligade bestämmelser om tillgång till

studie- och yrkesvägledning (s. 147–148). Utskottet ställde sig bakom de förslag och bedömningar som regeringen gjorde i propositionen (bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8).

I slutbetänkandet Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74) föreslås bl.a. att unga ska få bättre stöd och samordnade insatser från såväl kommunerna som Arbetsförmedlingen. Flera av utredningens förslag återfinns i propositionen.

Utbildningsutskottet kan konstatera att en av utgångspunkterna för gymnasiereformen var att minska avhoppet från gymnasieskolan. Flera av de förslag som lades fram i samband med reformen, t.ex. skärpta behörighetskrav för de högskoleförberedande programmen, syftade till att minska antalet avhopp och programbyten (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Utbildningsutskottet vill framhålla att de första eleverna i den nya gymnasieskolan påbörjade sina studier hösten 2011 och kommer att avsluta sina studier i gymnasieskolan efter vårterminen 2014. Det är sålunda alltför tidigt att fastställa vilka effekter gymnasiereformen har haft på avhoppet från gymnasieskolan. Utbildningsutskottet vill avslutningsvis framhålla att det avser att noga följa utvecklingen vad gäller avhoppet från gymnasieskolan.

Utbildningsutskottet anser att det är angeläget att minska studieavhoppet i gymnasieskolan men finner, bl.a. mot bakgrund av att det ännu inte går att dra några slutsatser om gymnasiereformens effekter i detta avseende, att det saknas skäl för några åtgärder från riksdagen med anledning av motionen. Utbildningsutskottet föreslår därmed att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 16.

Möjlighet att läsa vid folkhögskola

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om ökad möjlighet att läsa vid folkhögskola.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 17 föreslås att lagstiftningen ses över för att möjliggöra för unga att söka in på folkhögskola direkt efter grundskolan. Motionärerna anser att det måste finnas flera möjliga vägar till gymnasieexamen och framhåller att det bör finnas möjlighet för unga att efter avslutad grundskola söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet.

Utskottets ställningstagande

I förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om bl.a. villkor för sådant statsbidrag. Av 6 § framgår att allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, årligen ska utgöra minst 15 procent av verksamheten. Vidare framgår att till en allmän kurs som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom skolväsendet får endast den som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar eller som är äldre antas. Trots detta får en folkhögskola till undervisningen anta en yngre elev som går ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Utbildningsutskottet kan således konstatera att folkhögskola är en utbildningsform som i huvudsak riktar sig till personer äldre än 18 år som är i behov av att komplettera sin tidigare utbildning eller specialisera sig mot något särskilt yrkesområde. Dock noterar utbildningsutskottet att flera insatser har genomförts även för yngre deltagare, t.ex. studiemotiverande folkhögskolekurser som bl.a. vänder sig till ungdomar mellan 16 och 25 år.

Regeringen föreslår i propositionen Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172) att ett särskilt mål för folkbildningen ska fastställas och lyda enligt följande: "Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället." Som skäl till förslaget anges bl.a. att i jämförelse med målet för vuxenutbildningen utökar det föreslagna målet för folkbildningspolitiken målgruppen från vuxna till "alla". Folkhögskolor och studieförbund har i dag deltagare under 18 år. Studieförbundens verksamhet har även barn och unga som målgrupp och dessa täcks alltså enligt regeringen inte in i det nuvarande målet för vuxenutbildning. Ett mål för folkbildningspolitiken bör därför enligt regeringen inte bara omfatta vuxna (prop. 2013/14:172 s. 14–20).

Utskottet vill också påminna om att gymnasieskolan nyligen har reformerats. Ett av syftena med reformen var att minska antalet avhopp (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). De första eleverna i den nya gymnasieskolan kommer att avsluta sina studier i gymnasieskolan efter vårterminen 2014.

Mot bakgrund av ovanstående anser utbildningsutskottet att det inte finns skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandet. Därmed föreslår utskottet att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 17.

Stockholm den 8 maj 2014

På utbildningsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ibrahim Baylan (S), Betty Malmberg (M), Thomas Strand (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Tina Acketoft (FP), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Carina Herrstedt (SD), Rossana Dinamarca (V) och Björn Samuelson (M).

Avvikande meningar

1. Kommunalt ansvar för ungdomar som inte går i gymnasieskolan (MP, V)

Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V) anför:

Det är bra att regeringen nu föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks. I stort sett är det här en formalisering av vad kommunerna gör redan i dag. Det är däremot en stor brist att inga nya pengar hittills har anslagits för detta utökade ansvar. Vi delar också farhågan hos de remissinstanser som saknar tydliga förslag som rör samverkan mellan fler aktörer än kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgruppen har i många fall en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer. Insatserna ligger i gränslandet mellan utbildnings-, arbetsmarknads- och socialpolitik. Vi delar också Arbetsförmedlingens kritik mot att förslaget kan komma att innebära att fler mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen.

Det är alltså inte rimligt att unga mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning hamnar hos Arbetsförmedlingen, som knappast har resurser att hantera denna målgrupp. Här finns exempelvis ungdomar som är nyanlända till Sverige och därför inte har gymnasieutbildning eller knappt grundskoleutbildning. För dem måste det finnas alternativa vägar till utbildning och arbete, inte minst inom vuxenutbildningssystemet.

Vi vill också att kommunernas ansvar för de unga arbetslösa förstärks. Kommunerna ska erbjuda åtgärder åt arbetslösa unga upp till 25 år och aktivt söka upp dessa.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3.

2. Studie- och yrkesvägledning och lex Sarah i skolan (S, V)

Ibrahim Baylan (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S) och Rossana Dinamarca (V) anför:

En färsk undersökning visar att svenska ungdomar i jämförelse med unga i andra EU-länder är väldigt dåligt informerade om utbildningsvägar och jobbomöjligheter. De upplever att de saknar information och att de har dålig tillgång till vägledning. Detta är ett stort problem. Det skapar svårigheter för individen och gör matchningen på arbetsmarknaden sämre. För att kunna fatta välgrundade beslut måste unga få en bra bild av utbildningsvägar och jobbomöjligheter.

Vi vill bygga ut studie- och yrkesvägledningen såväl i gymnasieskolan som på högskolor och universitet. Vi vill se en ny karriärservice där studie- och yrkesvägledare, arbetsförmedlare och arbetsmarknadens parter tillsammans bildar ett slags specialiserad arbetsförmedling på varje lärosäte.

I skolan ska det alltid råda nolltolerans mot mobbing och kränkningar. Vi vill investera i mindre klasser för de yngsta barnen. Då får läraren mer tid med varje elev och möjlighet att upptäcka och hantera mobbing.

Vi föreslår att en lagstadgad anmälningsskyldighet, liknande den anmälningsskyldighet som benämns lex Sarah inom omsorgen och lex Maria inom sjukvården, införs även i skolan. Det innebär att all personal ska vara skyldig att rapportera missförhållanden, t.ex. kränkningar och trakasserier, och att en skola som inte kommer till rätta med sådana problem under lång tid måste anmäla sig själv till en högre instans.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14: Kr16 (S) yrkandena 5 och 9.

3. Obligatorisk gymnasieskola m.m. (S)

Ibrahim Baylan (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Gunilla Svantorp (S) anför:

Den nya arbetsmarknaden ställer nya krav på individerna som samhället har ett ansvar att svara upp emot. I dag krävs en gymnasieexamen för att klara sig på arbetsmarknaden. Ändå ser vi att unga väljer bort yrkesutbildning trots att det kommer att finnas en efterfrågan på gymnasieutbildad arbetskraft. Att successivt höja kraven på kunskap är därför både naturligt och nödvändigt mot bakgrund av samhällets utveckling. Därför ska gymnasieskolan vara obligatorisk. Samma skolplikt som i dag gäller för grundskolan ska på sikt gälla för gymnasieskolan upp till 18 års ålder och alla gymnasieprogram ska förbli minst treåriga och ge eleven behörighet att söka till högskolan om denne så önskar.

Vi vill dock ytterligare förtydliga att det rör sig om ett ansvar att i första hand se till att dessa ungdomar fullföljer sin utbildning. Unga arbetslösa utan gymnasieutbildning har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Vi föreslår därför att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier.

Kontraktet innebär att den arbetslöse snarast anvisas en individuellt utformad plan, där studier kan kombineras med praktik eller arbete, som leder fram till gymnasieexamen. När en person under 25 år som saknar gymnasieexamen söker stöd på Arbetsförmedlingen slussas denne direkt in i utbildningskontraktet och en individuell utbildningsplan upprättas. Utbildningen är ett krav för att få ekonomiskt stöd från samhället.

Vi ser att det krävs nationella mål och en strategi som utvecklats mellan stat och skolhuvudmän för att fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Det ska ställas tydliga krav på skolorna att de ska arbeta för att alla

eleverna ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Skolan har ett ansvar för att se varje elev. Upplägg av undervisningen behöver ses över och särskilda insatser initieras för att öka motivationen hos eleverna att fullfölja den valda gymnasieutbildningen. Eleverna behöver få stöd och resurser efter behov bl.a. genom stöd av studie- och yrkesvägledare. Varje kommun ska ha både de system som behövs och en skyldighet att fördela resurser mellan skolorna alltefter elevernas behov. Varje elev som inte klarar en kurs ska omedelbart erbjudas stöd för att klara kursen. Skolor bör noga följa elevernas resultat och analysera varför elever avbryter sin utbildning.

Det måste också finnas flera möjliga vägar till gymnasieexamen. En väg som i dag är stängd för de flesta gymnasieelever är att studera på folkhögskola. Det finns 150 folkhögskolor runt om i landet. De flesta drivs av olika folkrörelser, ideella organisationer eller föreningar. Studier inom folkhögskolan kan ge grundskolekompetens, gymnasiekompetens och yrkesutbildning. Till skillnad från andra skolformer är folkhögskolan inte bunden till centralt fastställda läroplaner. Varje folkhögskola bestämmer själv sin profil och verksamhet med hänsyn till skolans ideologiska och kunskapsmässiga inriktning.

Folkbildningen syftar inte bara till att skapa formella möjligheter till vidare studier eller arbete utan också till att stärka delaktighet och engagemang. Enligt uppdrag från riksdagen ska folkhögskolan prioritera verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället, liksom verksamheter som gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation och som skapar engagemang att delta i samhällsutvecklingen.

Vi vill att det ska finnas möjlighet för unga att efter avslutad grundskola söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet. Det innebär att det blir möjligt att söka till folkhögskolan direkt efter grundskolan och därmed läsa hela gymnasieutbildningen på folkhögskola. Vi är beredda att se över lagstiftningen för att göra det möjligt.

Mot bakgrund av ovanstående anser vi att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 14–17.

BILAGA 5

Arbetsmarknadsutskottets yttrande
2013/14:AU6y

Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande

Till kulturutskottet

Kulturutskottet beslutade den 10 april 2014 att ge bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över proposition 2013/14:191 Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande samt de motioner som väckts med anledning av propositionen, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Arbetsmarknadsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i berörda delar samt över följdmotionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 4 och 15 och 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3, som berör utskottets beredningsområde. I yttrandet behandlar utskottet frågor om bl.a. arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar och det kommunala ansvaret för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och avvisar de förslag som framförs i motionerna.

I ärendet finns två avvikande meningar (S) och (MP) samt två särskilda yttranden (SD) och (V).

Utskottets överväganden

Utskottet behandlar nedan regeringens ungdomspolitiska proposition i de delar som berör utskottets beredningsområde. Fyra motioner har väckts med anledning av propositionen, kommittémotionerna 2013/14:Kr16 (S), 2013/14:Kr19 (MP) och 2013/14:Kr17 (V) samt den enskilda motionen 2013/14:Kr18 (SD). Det är emellertid endast de socialdemokratiska och miljöpartistiska motionerna som innehåller yrkanden som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Därför behandlas i det följande endast dessa yrkanden ur motionerna 2013/14:Kr16 (S) och 2013/14:Kr19 (MP).

Bakgrund

Enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) ska en hemkommun löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta, i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Kommunens skyldighet omfattar dock inte de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola, nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 2013/14:191 bl.a. ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år, nämligen att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Målet ska ersätta de nuvarande målen för ungdomspolitiken. Ungdomspolitiken föreslås vara sektorsövergripande. I propositionen redovisar regeringen också sin bedömning att alla insatser som berör ungdomar bör ha ett ungdomsperspektiv. Genomförandet, samordningen och uppföljningen av ungdomspolitiken bör utvecklas. Dessutom presenteras ett ungdomspolitiskt handlingsprogram för perioden 2014–2017 med insatser inom tre prioriterade områden – ungdomars inflytande, egen försörjning och psykiska hälsa.

När det gäller frågor som angränsar till utskottets beredningsområden redovisar regeringen bl.a. befintliga insatser för ungdomar på arbetsmarknadsområdet, exempelvis yrkesintroduktionsanställningar, jobbgarantin för ungdomar, nedsättningen av sociala avgifter för den som anställer unga och införandet av den allmänna visstidsanställningen. Regeringen pekar också på behovet av nya insatser för ungdomars egen försörjning, i form av exempelvis ett utvecklat arbete för unga som varken arbetar eller studerar, bättre möjligheter för ungdomar att delta i EU:s mobilitetsprogram och att tydligare fokus på unga kvinnor och unga män som står långt från arbetsmarknad och utbildning

inom ramen för det nya EU-programmet Erasmus+. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör enligt regeringens bedömning ges i uppdrag att genomföra en jämställdhetsatsning med fokus på att främja unga kvinnors och unga mäns psykiska hälsa och välbefinnande. Regeringen gör också bedömningen att den verksamhet med ett nationellt kompetensteam mot tvångsåktenskap och barnåktenskap liksom mot hedersrelaterat våld och förtryck som Länsstyrelsen i Östergötlands län har fått i uppdrag att utveckla under 2013–2014 bör förlängas t.o.m. 2015. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör fungera som strategisk myndighet för fokusområdet unga hbt-personer.

I propositionen föreslår regeringen ändringar i skollagen för att förtydliga kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan. Ändringarna innebär att hemkommunen löpande under året ska hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som har fullgjort sin skolplikt, men som inte fyllt 20 år, är sysselsatta, och att hemkommunen ska erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning och kommunernas ansvar ska enligt regeringens förslag benämnas *aktivitetsansvar för ungdomar*. Kommunens ansvar enligt bestämmelsen bör i likhet med vad som nu gäller inte omfatta de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning. Regeringen föreslår också att kommunerna ska föra ett register över de ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar. Kommunernas insatser för dessa ungdomar ska dokumenteras på lämpligt sätt.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion 2013/14:Kr16 av *Gunilla Carlsson i Hisingr-Backa m.fl.* en 90-dagarsgaranti för arbetslösa ungdomar (*yrkande 4*). Partiet konstaterar att en ung arbetslös ofta måste vänta sex månader för att få ta del av insatser som leder till jobb. Varken arbetsförmedlare eller unga arbetslösa kan känna sig säkra på att de tillåts ta de initiativ som krävs och direkt när de krävs. Socialdemokraterna vill därför införa en garanti för ungdomar på arbetsförmedlingen där den som är ung och utan arbete senast efter 90 dagar ska erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som leder till jobb eller en kombination av utbildning och praktik som leder vidare till jobb. Den som inte tar detta erbjudande förlorar rätten till ersättning. Partiet framhåller att en bärande del av 90-dagarsgarantin är det s.k. utbildningskontraktet, vilket innebär att alla arbetslösa under 25 år som inte avslutat sina gymnasiestudier ska anvisas en individuell utbildningsplan som via en kombination av jobb, praktik och studier leder fram till en gymnasieexamen. Socialdemokraterna vill också rikta ett tillkännagivande om kommunalt aktivitetsansvar och ungdomskontrakt till regeringen (*yrkande 15*). Partiet tillstyrker regeringens åtgärder i propositionen gällande ett kommunalt aktivitetsansvar eftersom dessa innebär ett steg

i rätt riktning. Men Socialdemokraterna vill ytterligare förtydliga att det rör sig om ett ansvar att i första hand se till att dessa ungdomar fullföljer sin utbildning. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Socialdemokraterna föreslår därför, som nämnts, att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier. När en person under 25 år som saknar gymnasieexamen söker stöd på Arbetsförmedlingen slussas denne direkt in i utbildningskontraktet och en individuell utbildningsplan upprättas. Utbildningen är ett krav för att få ekonomiskt stöd från samhället.

Miljöpartiet framhåller i motion 2013/14:Kr19 yrkande 3 av *Esabelle Dingizian m.fl.* behovet av åtgärder för ungdomar utanför gymnasieskolan. Partiet anser att det är bra att regeringen nu föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks, vilket i stort sett beskrivs som en formalisering av vad kommunerna gör redan idag. Däremot är det enligt partiet en stor brist att inga nya pengar hittills har anslagits för detta utökade ansvar. Miljöpartiet delar också farhågorna hos de remissinstanser som saknar tydliga förslag som rör samverkan mellan fler aktörer än kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgruppen har i många fall en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer. Partiet delar också Arbetsförmedlingens kritik mot att förslaget kan komma att innebära att fler mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen. Myndigheten har knappast resurser att hantera denna målgrupp, som inkluderar ungdomar som är nyanlända till Sverige och därför inte har gymnasie- och knappt grundskoleutbildning. För dem måste det enligt Miljöpartiet finnas alternativa vägar till utbildning och arbete, inte minst inom vuxenutbildningssystemet. Miljöpartiet vill också införa s.k. startcentraler, som är en form av lokala arbetsförmedlingar. Det ska vara en "en-dörr-in"-verksamhet dit en ung person kan gå redan första dagen i arbetslöshet för att få individuellt anpassad hjälp. På en startcentral ska alla personer som en ung arbetslös person kan tänkas behöva finnas samlade, exempelvis representanter för Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, Försäkringskassan och det lokala näringslivet. Miljöpartiet vill också att kommunernas ansvar för de unga arbetslösa förstärks. Kommunerna ska erbjuda åtgärder åt arbetslösa unga upp till 25 år och aktivt söka upp dessa.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att arbetslösheten enligt Arbetsförmedlingens månadsstatistik för mars 2014 nu minskar i alla delar av Sverige och att den minskar särskilt kraftigt bland ungdomar. Ungdomar svarar för hela 40 procent av minskningen som skett av antalet inskrivna arbetslösa sedan mars 2013, trots att ungdomar bara svarar för ca 20 procent av de inskrivna. Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar i åldern 18–24 år uppgick i mars till 86 000, vilket är 9 000 färre än för ett år sedan. Av dessa var 30 000 öppet arbetslösa och 56 000 deltog i ett program med aktivitetsstöd. Nedgången har skett både bland öppet

arbetslösa och bland ungdomar som deltar i program. I relativa tal uppgick ungdomsarbetslösheten till 15,6 procent av den registerbaserade arbetskraften, en minskning med 1,8 procentenheter sedan samma månad förra året. Av de 33 000 inskrivna arbetslösa som fick arbete var drygt 8 000 ungdomar i åldern 18–24 år. Som utskottet tidigare har pekat på ingår i gruppen ungdomar som söker arbete även sådana som exempelvis är heltidsstuderande.

När det gäller tidiga ungdomsinsatser kan utskottet inte ställa sig bakom den skeva verklighetsbeskrivning som ges i Socialdemokraternas motion 2013/14:Kr16. Som utskottet tidigare påpekat (bl.a. i budgetbetänkandet 2013/14:AU2) har arbetslösa ungdomar, liksom andra arbetslösa, rätt till ett individuellt stöd i sitt arbetssökande från den första inskrivningsdagen. Regeringen förstärkte också Arbetsförmedlingens resurser med 46 miljoner kronor 2013–2015 med inriktning mot ungdomar för att möjliggöra mer väglednings- och matchningsinsatser tidigt i arbetslösheten. Utöver dessa satsningar tillförde regeringen ytterligare 50 miljoner kronor 2014 just för att Arbetsförmedlingen ska kunna anvisa förmedlare att jobba särskilt med ungdomar.

Utskottet vill påminna om att ungdomars arbetslöshet kan ha olika orsaker som kräver olika typer av insatser och stöd. För de allra flesta svenska ungdomar är perioder i arbetslöshet relativt kortvariga och en del av en övergående etableringsprocess på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund förefaller det välbetänkt att Arbetsförmedlingen i normalfallet inledningsvis satsar på stöd till direkt jobbsökande. För majoriteten av ungdomar är det viktigaste utöver förmedlingsstödet de generella åtgärder som regeringen har genomfört för att sänka kostnaden för att anställa unga, exempelvis den lägre arbetsgivaravgiften och den lägre momsén för restaurang- och cateringtjänster, som sysselsätter många ungdomar. Även stödet till yrkesintroduktionsanställningarna, de s.k. YA-jobben, kan enligt utskottet förväntas vara betydelsefullt för denna majoritet av ungdomar. Denna grupp ungdomar bör inte från första dagen anvisas en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, som riskerar att minska deras möjligheter och incitament att söka arbete. Detta är också utgångspunkten för Arbetsförmedlingens arbetssätt i dag, och utskottet ser ingen anledning att återgå till en gammal Ams-politik som redan prövats i Sverige med dåligt resultat.

Däremot anser utskottet att det är centralt att Arbetsförmedlingen tidigt identifierar och ger en ökad grad av stöd till den mindre grupp ungdomar som riskerar att fastna i långtidsarbetslöshet eller att aldrig ta sig in på arbetsmarknaden. Det totala antalet nyinskrivna öppet arbetslösa ungdomar under 2012 var 142 700. Av dem bedömde arbetsförmedlarna efter möten med de arbetsökande att 11 600, eller ca 8 procent, hade behov av tidiga insatser. För att på ett effektivt och enhetligt sätt kunna avgöra vilka dessa personer är, tog Arbetsförmedlingen under hösten 2011 fram ett profileringsverktyg som kallas bedömningsstöd. Verktyget ger en prognos baserad på statistiska analyser. Förmedlaren ska väga in utfallet i sin bedömning av den arbetssökandes behov av tidiga insatser, men är inte bunden att följa det. Sedan lanseringen i januari 2012 ska bedömningsstödet användas vid alla inskrivningar av personer som är öppet arbetslösa. Det är enligt utskottets mening viktigt att understryka att

bedömningsstödet är tänkt att komplettera, inte ersätta, arbetsförmedlarens professionella bedömning. Som regeringen framhåller i propositionen finns det sedan 2012 en möjlighet till tidiga programinsatser för sådana ungdomar som av särskilda skäl bedöms stå långt från arbetsmarknaden redan innan de träder in i jobbgarantin. Utskottet anser att det är av stor betydelse att Arbetsförmedlingen begagnar sig av denna möjlighet på ett effektivt sätt.

Tanken bakom det socialdemokratiska förslaget om ett s.k. utbildningskontrakt är att stimulera ungdomar att skaffa sig en gymnasieexamen, vilket naturligtvis är vällovt. De komponenter som ingår i förslaget förefaller enligt vad utskottet kan bedöma emellertid i allt väsentligt redan vara införda av regeringen. Att ungdomar ska ha en individuell plan har genomförts genom Arbetsförmedlingens bedömningsverktyg och de förstärkta möjligheterna att tidigt ge ungdomar stöd. Möjligheten att varva studier med praktik genomförs bl.a. genom åtgärderna för att förbättra den skolförlagda yrkesutbildningen, genom den nya lärlingsutbildningen, genom de s.k. YA-jobben och genom förslaget om en gymnasial lärlingsanställning. Den högre ersättningsnivån tillgodoses genom att regeringen ytterligare har förlängt satsningen på att ge ungdomar mellan 20 och 24 år som saknar fullständig grund- eller gymnasieutbildning möjlighet att få den högre bidragsnivån inom studiemedlen om de återgår till sådana studier.

Utskottet behandlade i betänkandet 2013/14:AU3 om Riksrevisionens rapport om ungdomars väg till arbete (RiR 2013:6) förslag från Miljöpartiet som liknar dem som nu framförs i motion 2013/14:Kr19 yrkande 3. Riksrevisionen framhöll i rapporten att ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna när det gäller arbetssökande ungdomar inte uppfattas som helt tydlig varken av kommunerna eller av lokala arbetsförmedlare, och myndigheten varnade för risken för dubbelarbete.

Utskottet påminde i sammanhanget om att den kunskapsöversikt om arbetsmarknadspolitik i kommunerna som utskottet låtit ta fram (2011/12:RFR15) bl.a. visar att omfattningen av de kommunala arbetsmarknadsåtgärderna för ungdomar inte är systematiskt kartlagd och att det inte finns någon samlad bild av hur de är organiserade. I en jämförelse mellan statligt och kommunalt utförda åtgärder (Forslund och Skans [2006]) konstaterades att de kommunala ungdomsprogrammen är sämre på att få ungdomar i arbete än de program som har utförts i statlig regi. Resultaten av den forskning som finns sammanfattas i kunskapsöversikten på följande sätt (2011/12:RFR15 s. 98):

[U]ngdomsprojekt tycks vara positiva i den bemärkelsen att ungdomarna får stöd på olika sätt, såsom arbetssökande, praktikplatser, kontakter med vuxna och olika former av socialt stöd som kan vara av stor vikt för ungdomar som står utanför arbetsmarknaden och utbildningssystemet. Dock saknas det systematiska utvärderingar av ungdomsprojektens effekter, och det är utifrån den nuvarande forskningen inte möjligt att bedöma om åtgärderna riktade till ungdomar har medfört att de har fått arbete eller blivit självförsörjande som en effekt av de många åtgärdsprojekten riktade mot dem.

Utskottet kan konstatera att kommunernas arbete med att skapa sysselsättning för ungdomar är ett viktigt komplement till Arbetsförmedlingens arbete. Samtidigt är det enligt utskottets mening mycket problematiskt att kunskapen om effekten av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna för bl.a. ungdomar är så begränsad. Bristen på systematisk dokumentation som kan utgöra underlag till jämförande effektstudier är i detta sammanhang en viktig faktor.

Utskottet ser bl.a. mot denna bakgrund positivt på regeringens förslag om att tydliggöra kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som fullgjort grundskolan men inte går i gymnasiet. Det är enligt utskottets mening positivt att regeringen betonar att kommunerna i första hand ska stimulera ungdomar i denna utsatta situation att komma tillbaka till skolan och slutföra sin utbildning, inte att på heltid gå in på arbetsmarknaden. Utskottet kan i linje med detta inte se att en kommunalisering av ansvaret för arbetsmarknadsinsatser till ungdomar upp till 25 år – på det sätt som Miljöpartiet föreslår – skulle vara en lämplig väg framåt. Risken är uppenbar att möjligheterna att få information om hur skattemedel används mest effektivt i kampen mot ungdomsarbetslöshet skulle minska. Utskottet anser – i likhet med vad som framfördes av Riksrevisionen – att en nära samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna är mer ändamålsenlig. Som regeringen påpekar har Arbetsförmedlingen enligt regleringsbrevet för 2013 ett uppdrag att redovisa hur samverkan bedrivs med andra aktörer såsom kommunerna och arbetsmarknadens parter. Enligt vad som anges i skrivelsen har Arbetsförmedlingen också uppgett att det redan i dagsläget förekommer ett stort antal överenskommelser om samverkan mellan myndigheten och olika kommuner.

Utskottet har slutligen svårt att se hur den kommunalisering av arbetsmarknadspolitiken för ungdomar som Miljöpartiet föreslår kan vara förenlig med partiets förslag om s.k. startcentraler, där företrädare för statliga myndigheter, kommunala verksamheter och det lokala näringslivet ska samlas. Det finns enligt utskottets mening en uppenbar risk för att Miljöpartiets förslag totalt sett skulle göra det mindre tydligt vem som faktiskt har ansvar för de ungdomar som söker samhällets stöd vid arbetslöshet och att dessa skulle löpa större risk än i dag att falla mellan stolarna.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser utskottet att regeringens proposition bör tillstyrkas i de delar som berör utskottets beredningsområde. Motionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 4 och 15 samt 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3 bör avstyrkas.

Stockholm den 8 maj 2014

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Jessica Polfjärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Polfjärd (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Christer Nylander (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Qarlsson (C), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Andreas Carlson (KD), Mattias Karlsson (SD) och Ali Esbati (V).

Avvikande meningar

1. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S) anför:

Alldeles för många ungdomar sitter i dag fast i arbetslöshet. Unga är normalt sett en utsatt grupp på arbetsmarknaden – som förlorar jobbet först när arbetslösheten stiger och som har svårast att få fotfäste i arbetslivet när tiderna är dåliga. De senaste åren har ungdomsarbetslösheten fått helt orimliga proportioner. De politiska insatserna har slagit fel. Statistiken ger en mörk bild. Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast på 20–25 procent. Den är klart högre än i jämförbara länder i Europa. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har nästan tredubblats sedan regeringen Reinfeldt tillträdde. Situationen är så allvarlig att tre regioner i Sverige med en ungdomsarbetslöshet över 25 procent har beviljats särskilt EU-stöd för att akut stärka insatserna för unga.

Regeringens politik har misslyckats. Den har skurit ned på vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Nu skär man även ned på antalet utbildningsplatser på universitet och högskolor. Detta är helt fel väg att gå. Rekordmånga behöriga ungdomar som inget hellre vill än att läsa vidare kommer inte in.

Regeringen har satsat stora belopp på att sänka restaurangmomsen och arbetsgivaravgifterna för ungdomar. Men eftersom dessa åtgärder inte är kopplade till att det är just en arbetslös ungdom som anställs – eller att en nyanställning sker över huvud taget – borde det ha varit lätt att förutse att åtgärderna skulle vara ineffektiva. Dessa breda och mycket dyra insatser har i bästa fall haft mycket marginella effekter på sysselsättningen och har därför dömts ut av regeringens egna experter. De jobb som kan ha tillkommit på grund av dessa reformer har kostat ungefär fyra gånger den verkliga kostnaden för att anställa en ungdom med ordinarie arbetsgivaravgift.

En arbetslös ungdom måste ofta vänta sex månader för att få ta del av insatser som leder till jobb. Varken arbetsförmedlare eller arbetslösa ungdomar kan känna trygghet i att de tillåts ta de initiativ som krävs och direkt när de krävs. Det duger inte. Rätt insatser i rätt tid ska inte tillämpas i undantagsfall, utan vara regel.

Vi vill därför införa en garanti för ungdomar på Arbetsförmedlingen där den som är ung och utan arbete senast efter 90 dagar ska erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som leder till jobb eller en kombination av utbildning och praktik som leder vidare till jobb. Den som inte tar detta erbjudande förlorar rätten till ersättning.

En bärande del av 90-dagarsgarantin är utbildningskontraktet. Alla arbetslösa under 25 år som inte avslutat sina gymnasiestudier ska anvisas en individuell utbildningsplan som via en kombination av jobb, praktik och studier leder fram till en gymnasieexamen. Vi socialdemokrater vill se en obligatorisk gymnasieskola upp till 18 års ålder. Det kommer dock fortfarande att finnas ett behov av att följa upp de elever som inte slutfört sina gymnasiestudier, som hoppat av efter 18-årsdagen eller som helt enkelt uteblivit från skolan. Vi tillstyrker därför regeringens åtgärder eftersom dessa ändå innebär att steg tas i rätt riktning.

Vi vill dock ytterligare förtydliga att det rör sig om ett ansvar att i första hand se till att dessa ungdomar fullföljer sin utbildning. Arbetslösa ungdomar utan gymnasieutbildning har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Vi föreslår därför att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier.

Kontraktet innebär att den arbetslöse snarast anvisas en individuellt utformad plan, där studier kan kombineras med praktik eller arbete, som leder fram till gymnasieexamen. När en person under 25 år som saknar gymnasieexamen söker stöd på Arbetsförmedlingen slussas denne direkt in i utbildningskontraktet och en individuell utbildningsplan upprättas. Utbildningen är ett krav för att få ekonomiskt stöd från samhället. En modell, som använts i Västerås och kan tjäna som förebild, innebär att ungdomar får arbeta halvtid på avtalsenliga villkor samtidigt som de läser in gymnasieexamen.

Vi anser att motion 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 4 och 15 bör tillstyrkas.

2. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

Ungdomsarbetslösheten är högre i Sverige än i andra jämförbara europeiska länder. Det beror dels på att den ekonomiska krisen drabbar de unga i högre utsträckning, dels på att många unga lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg och därmed har små chanser att få arbete eller vidare utbildning. Alliansregeringens åtgärder mot ungdomsarbetslösheten har inte fungerat. Miljöpartiet har en kraftfull politik för att bryta ungdomsarbetslösheten, som grundar sig på en politik för fler jobb, bättre matchning och fler utbildningsplatser.

På grund av otrygga anställningar och svårigheten att finna egen bostad, framför allt i storstadsområdena, närmar sig etableringsåldern 30 år. Det är inte rimligt att, som regeringen gör, bara acceptera faktum i stället för att arbeta mot en sänkning av etableringsåldern. De flesta 25-åringar ser sig som vuxna, och behandlas av samhället som vuxna, men ges ändå inte förutsättningar att etablera sig. Det här kräver en betydligt mer offensiv satsning på jobb och bostäder för unga.

Unga män finns i något högre grad i den öppna arbetslösheten, medan unga kvinnor oftare har osäkra anställningsvillkor, har svårare att komma tillbaka till arbetsmarknaden efter lågkonjunktur och är överrepresenterade bland dem som vill öka sin sysselsättningsgrad, alltså t.ex. gå från deltid till heltid. Miljöpartiets politik främjar en flexibel arbetsmarknad samtidigt som missbruket av visstidsanställningar (t.ex. staplandet av visstidsanställningar) och orimliga schemaläggningar (t.ex. delade turer) som framför allt drabbar sektorer med unga och kvinnor i majoritet ska motverkas.

Miljöpartiet vill minska avståndet mellan utbildning och arbetsliv. Sommarjobb är många ungas första kontakt med arbetslivet. Sommarjobb ger ungdomar möjlighet till egen försörjning och något meningsfullt att göra när möjligheterna till fritidsaktiviteter minskar under sommaren. Miljöpartiet vill också stötta unga med goda affärsidéer, bl.a. genom att införa ett statligt företagslån för unga, med villkor som liknar CSN:s studielån. Egenavgifterna under de första två åren för alla nystartade enmansföretag med ägare under 26 år bör slopas. Det s.k. starta-egget-bidraget bör utvecklas genom att åldersgränsen sänks till 20 år och genom att kravet på att vara arbetslös för att vara berättigad till stödet slopas.

Det är bra att regeringen nu föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks. I stort sett är det här en formalisering av vad kommunerna gör redan i dag. Det är däremot en stor brist att inga nya pengar hittills har anslagits för detta utökade ansvar. Miljöpartiet delar också farhågan hos de remissinstanser som saknar tydliga förslag som rör samverkan mellan fler aktörer än kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgruppen har i många fall en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer. Insatserna ligger i gränslandet mellan utbildnings-, arbetsmarknads- och socialpolitik. Miljöpartiet delar också Arbetsförmedlingens kritik mot att förslaget kan komma att innebära att fler ungdomar mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen, som knappast har resurser att hantera denna målgrupp. Här finns exempelvis ungdomar som är nyanlända till Sverige och därför inte har gymnasie- eller knappt grundskoleutbildning. För dem måste det finnas alternativa vägar till utbildning och arbete, inte minst inom vuxenutbildningssystemet.

Miljöpartiet vill införa s.k. startcentraler, som är en form av lokala arbetsförmedlingar. Det ska vara en "en-dörr-in"-verksamhet dit en ung person kan gå redan första dagen i arbetslöshet för att få individuellt anpassad hjälp. Här ska alla personer som en ung arbetslös person kan tänkas behöva samlas – exempelvis representanter för Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, Försäkringskassan och det lokala näringslivet. Miljöpartiet vill också att kommunernas ansvar för de unga arbetslösa förstärks. Kommunerna ska erbjuda åtgärder åt arbetslösa unga upp till 25 år och aktivt söka upp dessa.

Jag anser att motion 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3 bör tillstyrkas.

Särskilda yttranden

1. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (SD)

Mattias Karlsson (SD) anför:

Eftersom Sverigedemokraterna inte har något motionsyrkande i denna del vill jag nedan tydliggöra hur jag och Sverigedemokraterna ser på insatser mot ungdomsarbetslösheten.

Sverigedemokraterna anser att mer behöver göras för att undkomma den alldeles för höga ungdomsarbetslösheten. Regeringens insatser genom Arbetsförmedlingen är inte tillräckligt effektiva för att komma till rätta med problem som exempelvis en svag matchning på arbetsmarknaden. Huvudproblemet är dock att det skapas för få jobb. Oavsett om den arbetssökande får hjälp med information och med kopplingen till arbetsmarknaden, förutsätter regeringen att det finns arbetstillfällen. Men frågan är var alla arbetslösa ungdomar ska finna anställning.

Sverigedemokraternas bedömning är att det krävs konkreta åtgärder på framför allt tre centrala områden:

Det generella och delvis politiskt skapade överutbudet på arbetskraft höjer trösklarna för ungdomar och skapar undanträngningseffekter. För att komma till rätta med detta bör regelverket för a-kassan åter göras mer generöst, asyl- och anhöriginvandringen minskas kraftigt och Sverige återgå till en behovsprövad arbetskraftsinvandring.

Problemet med bristande matchning gör att många arbetslösa ungdomar i dag inte kan vara med och tävla om de lediga arbetstillfällen som finns. För att komma till rätta med detta problem och öka de svenska ungdomarnas anställningsbarhet bör betydande resursförstärkningar ske inom gymnasieskolan, komvux, högskolan och yrkeshögskolan. Vidare bör lärlingsjobb införas som en särskild anställningsform där företagen helt slipper arbetsgivaravgiften.

Som tidigare nämnts är den kanske största orsaken till ungdomsarbetslösheten att det skapas alltför få nya arbetstillfällen. Företagens benägenhet att anställa måste därför öka, och framväxten av nya näringar såväl i städerna som på landsbygden måste stimuleras. För att åstadkomma detta bör i synnerhet de små företagens sjuklöneansvar minska, arbetsgivaravgiften sänkas för små och medelstora företag, undantagen från turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd bli fler och starta eget-bidraget tidsmässigt förlängas samtidigt som åldersgränsen för att motta sådant stöd sänks från 25 till 20 år.

För att bidra till att minska ungdomsarbetslösheten bör man utöver de angivna förslagen även göra en satsning på ett landsbygdslyft, återinföra värnplikten, göra en satsning på föreningsjobb, göra nyanställningar inom vård och omsorg samt införa ett utökat reseavdrag vid arbetspendling.

2. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (V)

Ali Esbati (V) anför:

Eftersom Vänsterpartiet inte har något motionsyrkande i denna del vill jag nedan tydliggöra hur jag och Vänsterpartiet ser på insatser mot ungdomsarbetslösheten.

Den borgerliga regeringens satsningar på jobbgaranti och sänkta arbetsgi-varavgifter för unga har inte haft någon effekt på ungdomsarbetslösheten, som nu är högre än när satsningarna genomfördes. Det som krävs för att komma till rätta med den höga ungdomsarbetslösheten är framför allt en politik för fler jobb i Sverige. En stor del av ungdomsarbetslösheten utgörs av unga som befinner sig i perioder mellan korta och otrygga anställningar. En politik för ökad anställningstrygghet är därför av stor vikt för att minska ungdomsarbetslösheten och för att öka tryggheten i ungas livssituation i stort.

Men det behövs också en aktiv utbildnings- och arbetsmarknadspolitik som rustar arbetslösa ungdomar för framtiden och erbjuder dem en väg in i arbetslivet. Det behövs investeringar i de ungdomar som i dag står utanför arbetsmarknaden och verktyg för att ge dem en möjlighet att gå från arbetslöshet till arbete eller studier.

I Vänsterpartiets budgetmotion för 2014 finansieras ett paket med åtgärder för unga arbetslösa som ska kunna sättas in vid den tidpunkt då det bedöms lämpligt. Unga ska få tidiga och individuellt anpassade insatser hos Arbetsförmedlingen, utan att behöva invänta de fasta tidsgränser som regeringen har infört i sina garantiprogram. Alla unga arbetssökande ska dock garanteras någon åtgärd inom 90 dagar. I paketet ingår en generationsväxlingssatsning med utbildningsvikariat i vård- och omsorgsyрки, lärlingsanställningar och traineejobb för akademiker. I paketet ingår också övergångsjobb för långtidsarbetslösa unga och lönebidragsanställningar riktade till unga med funktionsnedsättning samt en omfattande utbildningssatsning. Vänsterpartiet vill införa ett stimulansbidrag till kommunerna för att de ska kunna garantera sina 17-åringar sommarjobb under tre veckor.